

INOVACIJSKI PROJEKTI

2012/2013

Zbornik strokovnih prispevkov

**Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo**

ISSN 2350-4161

Inovacijski projekti 2012/2013

Zbornik strokovnih prispevkov

Avtorji: Nika Vizjak, Valentina Zadavec, Desa Kapelj Gorenc, Marija Kušar, Jana Zadavec, Ivanka Erjavec, Barbara Petkovšek, Valerija Stare, Stanka Zver, Terezija Lukman, Koraljka Čeh, Alenka Prevec, Judita Pavlinič, Melita Olaj, mag. Nataša Vanček, Petra Korošec, Larisa Senekovič, Lidija Kopasić, Aleš Bašar, Lidija Mikolič, Petra Medvešek Ivić, Anita Golob, Nada Keber, Lea Dakskobler, Mojca Lužnik, Liljana Vovk, Alenka Krajnc

Vodja inovacijskih projektov: dr. Natalija Komljanc

Tehnična urednica: Nataša Malovrh

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Predstavnik: mag. Gregor Mohorčič

Objava na spletnem naslovu:

<http://www.zrss.si/pdf/ZbornikStrokovnihPrispevkov2012-13.pdf>

Ljubljana, oktober 2013

Prva izdaja

Besedilo ni lektorirano.

Publikacija je brezplačna.

KAZALO

UVOD.....	5
SPLET – MOJ SVET, SPLETNA UČILNICA KOT METODA RAZVIJANJA BRALNEGA RAZUMEVANJA IN PISNEGA IZRAŽANJA PRI DIJAKIH Z GOVORNO-JEZIKOVNIMI MOTNJAMI	6
RAZVIJANJE ODGOVORNOSTI PRI UČENCIH S POSEBNIMI POTREBAMI	11
REGENERACIJA ORGANIZMA ŠPORTNIKOV IN PSIHOLOŠKA PRIPRAVA V NOGOMETNIH ODDELKIH.....	16
REDOVALNICA IN SPRIČEVALO NA OŠ ALOJZIJA ŠUŠTARJA	21
UČIM SE IN ZNAM, SAJ SEM UČITELJ!	24
STRATEGIJE ZA RAZVOJ KOMPETENCE UČENJE UČENJA - RAZVOJ KREATIVNIH IN UČINKOVITIH UČNIH OKOLIJ	30
ČIPKA V NARAVNIH MATERIALIH.....	36
POVABILO V GOZD	40
BRANJE ZA ZNANJE ZA ŽIVLJENJE?	44
ŽELIM TI LEP DAN	49
BRANJE ZA ZNANJE	59
ZAKAJ JE POUČEVANJE NA DALJAVO KORISTNO?.....	65
POVABILO V GOZD	69
MEDPREDMETNO POUČEVANJE – POT DO UPORABNEGA ZNANJA.....	73
POMAGAJ MI, DA NAREDIM SAM! UVAJANJE NAČEL MONTESSORI PEDAGOGIKE PRI POUKU V 1. TRILETJU.....	78
SKOZI IGRO IN DEJAVNOSTI DO ČUSTVENE INTELIGENCE OTROK IN VZGOJITELJEV	83
SPLETNA STRAN KOT OBLIKA SODELOVANJA STROKOVNIH DELAVCEV	90
VKLJUČEVANJE ŠPORTNEGA PEDAGOGA V VRTEC	94
RIMARIJE S PODEŽELJA	98
VZGOJA K ZAVEDANJU LASTNIH KOMPETENC	104
ODKRIVANJE KULTURNE DEDIŠČINE V SVOJEM KRAJU – TOLMINSKI PUNT	109
REFLEKTIRANJE OTROKOVEGA RAZVOJA IN RAZVOJA VZGOJITELJICE.....	115

BRANJE ZA ZNANJE.....	120
SOBIVANJE Z GOZDOM.....	125

UVOD

Spoštovani listavci strokovnih spoznanj pedagoških inovacij,

vabimo vas, da prelistate vse rubrike, da bi našli vire za lastno samoraziskovanje. Naslovi inovacij na kratko opredelijo rezultat, imena ljudi povedo, kdo že ima izkušnje, ugotovitve in spoznanja nam sporočajo ideje, viri opredeljujejo skupaj s teoretičnim opisom, na kaj so se raziskovalci upirali pri lastnem odkrivanju pedagoških novosti...

Iz zapisov v nadaljevanju je razbrati, da je skupina raziskovalcev lastne prakse stavila na »več«. Več je več, več je bolje, več pomeni bolj intenzivno. Vse, kar je bilo v opredeljenih projektih »več«, je prineslo tudi več zadovoljstva, občutkov uspeha, sreče, veselja.

- Letošnji raziskovalci namenjamo učencem, dijakom, najmlajšim in sebi ter staršem več premišljene oskrbe za boljše komunikacijo.
- Beležimo več angažiranosti strokovnih delavcev pri realizaciji izvedbenih kurikulov, ki premišljujejo o problematiki učenja oz. dojetanja.
- Oblikovali smo več orodij, gradiv, pomagal za učitelje in mlade učence ter tako spodbudili mlade k večji količini vadb.
- Več je bilo sistematičnega opazovanja in ugotavlja se, da pri usmerjanju pozornosti in na vztrajanju učenja – umevanja je še veliko priložnosti, kjer bi lahko izboljšali proces umevanja.
- Več je gibanja vseh vrst, ki naj bi med drugim izboljšalo počutje, pozornost oz. kakovost izvedbe vzgojnoizobraževalnega programa, veščin, sposobnosti, kompetenc, samozavesti, igre, humorja...
- Raziskovalci lastne prakse s samorazvojem vplivamo na večjo samostojnost učencev v procesu opismenjevanja, na kakovost interakcije, na študij raznoterih pedagoških virov, na kakovost strokovnih refleksij in zapiskov učiteljev o delu z učenci.
- Več samoevalvacij je prineslo nove povezave med učitelji, predmeti in učnimi skupinami.

Vsekakor so inovacijski projekti tisti, ki omogočajo več premišljevanja o sebi in kakovosti učenja oz. bivanja, o samoobvladovanju. To pa je tudi njihov namen.

Naj vam gre branje gladko od rok.

Dr. Natalija Komljanc,

vodja IP

CENTER ZA SLUH IN GOVOR MARIBOR
VINARSKA ULICA 6
2000 MARIBOR

SPLET – MOJ SVET, SPLETNA UČILNICA KOT METODA RAZVIJANJA BRALNEGA RAZUMEVANJA IN PISNEGA IZRAŽANJA PRI DIJAKIH Z GOVORNO- JEZIKOVNIMI MOTNJAMI

2010 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Nika Vizjak, prof. slov.

Sodelavci: Tjaša Burja, prof. slov. in bibliotekarka, Vida Repnik, predm. uč. slov.

Konzulent: dr. Franci M. Kolenc, ZRSŠ

Povzetek:

Večina učencev, ki obiskujejo osnovno šolo na Centru za sluh in govor Maribor, ima govorno-jezikovne motnje (GJM) in posledično težave z bralno-pisno komunikacijo. Učiteljice slovenščine smo se zato odločile realizirati projekt, s katerim bi se učencem na zanimiv način krepila tudi njihova zmožnost bralno-pisnega komuniciranja. V projekt smo vključile dijake srednjih šol, naše bivše učence, ki smo jim sicer nudile dodatno strokovno pomoč. V šolskem letu 2012/13 je bila ta pomoč zaradi organizacijskih sprememb ukinjena in naš projekt je postal še bolj aktualen, saj smo tako ostale v stiku z dijaki in smo jim še naprej lahko pomagale na daljavo. Zasnovale smo spletno učilnico v okolju Moodle, kjer smo objavljale učna gradiva ter bile istočasno dosegljive za vprašanja in reševanje morebitnih težav. Največji poudarek pa je bil na vsakotedenskem srečevanju na »klepetu v živo«, kjer smo se ob določenem času vsi »srečali« v spletni učilnici. Tam smo pisno klepetali in se pri tem poskušali čim bolj držati našega pravila, ki se je glasilo: »Komunikacija v tej spletni učilnici poteka v knjižnem jeziku in kar se da slovnično pravilno, zato se vselej potrudim za lepo sporočilo in učitelj me pri tem sproti popravlja in opozarja na napake.« Dijaki so tovrstno delo zelo dobro sprejeli in postali precej bolj samostojni. Kljub vsem prednostim, ki jih splet ter spletno poučevanje in učenje ponujajo, pa je potrebno izpostaviti, da ta način dela, vsaj pri učencih z GJM in učencih z motnjami sluha, nikoli ne more nadomestiti klasičnega načina poučevanja. Ti učenci namreč potrebujejo strukturirano in celostno obravnavo, ki nikakor ne more potekati »na daljavo«. Spletno učilnico lahko uporabimo, kot v našem primeru, samo kot eno od metod oz. orodij, kar se je izkazalo za zelo učinkovito pri navajanju učencev na samostojnost ter pri razvijanju njihove bralne pismenosti.

Abstract:

Most pupils attending elementary school at the Centre for Hearing and Speech Maribor have speech-language disorders and consequently problems in communication with reading and writing. Slovene teachers have therefore decided to start a project that would strengthen pupils' reading and writing skills in an interesting way. Secondary-school students, our former pupils, who received our additional support when enrolling into secondary-school programmes, were also included in the project. Due to organizational changes this additional support was cancelled in school year 2012/2013 and consequently, our project became even more important, because it gave us the opportunity to keep in touch with secondary-school students and help them online. We created e-classroom in Moodle environment where we

published study materials and were at the same time available for questions and problem solving. The highlight of each week was the online chat room where we met with the students. We chatted in writing and tried to communicate in accordance with the following rule: "Communication in this chat room is conducted in proper Slovene and as grammatically correct as possible. I always try for a linguistically correct message with the help of teacher's corrections and advice." This kind of communication was well received by the students who became more independent. Despite all the advantages of online teaching we need to stress the fact that, at least with students with language-speech disorders, online teaching cannot replace classical face-to-face teaching. These students need a structured and integrated approach which cannot be carried out online. Still, we can use an online classroom, as we did, only as one of the methods or tools to help improve students' independency and writing skills. This proved to be a very successful method in our case.

Ključne besede: splet, spletna učilnica, govorno-jezikovne motnje, bralno-pisna komunikacija

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Večina učencev, s katerimi delamo, ima težave z bralno-pisno komunikacijo, ki so posledica njihove motnje (GJM). To pomeni, da pogosto ne razume prebranega (npr. vprašanja) in tudi odgovora v pisni obliki ni sposobna oblikovati, čeprav morda dejansko odgovor pozna. Kljub temu pa večina teh učencev uporablja splet in preko njega komunicira z vrstniki. Čeprav gre za bralno-pisno komunikacijo, jim sporazumevanje uspeva. Prav zato smo se odločili združiti prijetno s koristnim ter spletno komunikacijo prenesli v učno situacijo s pomočjo spletne učilnice v okolju Moodle.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Moodle učencem omogoča dostop do e-učnih vsebin in ostalih učnih orodij, komunikacijo z učiteljem in ostalimi udeleženci (klepet, forum ...), prejemanje vaj, domačih nalog, seminarskih nalog, njihovo pošiljanje učitelju in pregled ocen za posamezno učno obveznost, pregled rezultatov samostojnega preverjanja znanja in podobno.

Učiteljem pa omogoča dostop do informacij, razvoj in objavo enostavnih učnih vsebin, razvoj testov za preverjanje znanja, dodeljevanje vaj, domačih nalog, seminarskih nalog, njihovo ocenjevanje ter objavo ocen, dodajanje literature, povezav na druge spletne strani, multimedijskih (avdio, video ...) vsebin, tvorjenje seznama pogosto zastavljenih vprašanj in odgovorov za posamezen e-tečaj, pregled rezultatov in statistike dela učencev.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

- Kako bo uporaba spletne učilnice vplivala na bralno razumevanje in pisno izražanje dijakov z GJM?
- Kako se bodo dijaki odzvali na spletno učilnico, ki od njih zahteva določeno mero samostojnosti in odgovornosti?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Da bi bili sposobni aktivno, smiselno, kritično in koristno uporabljati splet, moramo najprej znati aktivno, smiselno, kritično in koristno uporabljati pisni jezik. To pa je ena največjih težav učencev z GJM in prav to je tisto, kar skušamo s projektom in sistematičnim delom doseči. Vsako stvar, ki jo na spletu iščemo, moramo najprej znati ubesediti. To pa utegne biti pri učencih z GJM velika težava. Na prvi pogled popolnoma preprosto opravilo se lahko

sprevrže v velik problem, saj učenci pogosto ne znajo poiskati tudi čisto osnovnih stvari. S strukturirano uporabo spleta oz. v našem primeru spletne učilnice se tako učenci urijo v bralno-pisni komunikaciji, ki jim ob prišla prav v vsakdanjem življenju, ne samo v spletni situaciji.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

V pripravljalni fazi smo se učiteljice na tečaju usposobile za uporabo in oblikovanje spletnih učilnic v okolju Moodle. Nato smo oblikovale učilnico z naslovom Slovenščina, kjer smo za začetek odprle le najosnovnejše možnosti in dodale nekaj osnovnega gradiva. Na samem začetku izvajanja projekta smo sklicale sodelujoče dijake na skupno srečanje, kjer smo jim v sproščeni atmosferi predstavile spletno učilnico in njeno uporabo ter jih seznanile s potekom projekta. Nato smo se z namenom evalvacije dijaki sestali še trikrat. Vse ostalo delo je potekalo na daljavo.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Določili smo si urnik srečevanja na »klepetu v živo«. Enkrat tedensko je bila ob določeni uri vsaj ena od učiteljic prisotna na »klepetu«, kjer so dijaki postavljali vprašanja in izmenjevali mnenja. Določili smo si tudi pravilo: »Komunikacija v tej spletni učilnici poteka v knjižnem jeziku in kar se da slovnično pravilno, zato se vselej potrudim za lepo sporočilo in učitelj me pri tem sproti popravlja in opozarja na napake.« Sprva so bili odzivi zelo plahi, kasneje pa so dijaki ugotovili, da tudi, če jih učiteljice kdaj pa kdaj popravimo, ni nič narobe. Vse pogosteje so se na nas obračali s konkretnimi vprašanji, ki so zadevala snov in katerih gramatična struktura je bila vse bolj korektna.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Bistveno je, da se razumemo in skupaj rešujemo zagate, hkrati pa se urimo v postavljanju vprašanj. Iz formulacije tipa »pomagajte naloga pri slovenščina ne vem« je se kasneje z vajo razvilo »Prosim, pomagajte mi pri nalogi iz slovenščine.« Mislim, da je to dober pokazatelj, da je spletna učilnica izredno pozitivno vplivala tako na bralno-pisno komunikacijo dijakov, kot na njihovo odgovornost.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projektu je sprva sodelovalo dvanajst dijakov, naših bivših učencev, ki smo jim nudili dodatno strokovno pomoč. V šolskem letu 2012/13 pa smo prostovoljno sodelovali tudi z dijaki, ki naše pomoči zaradi organizacijskih sprememb uradno več niso imeli, imajo pa še vedno željo po sodelovanju z nami.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Po rednih timskih sestankih smo učiteljice sproti ugotavljale ali dosegamo cilje, ki smo si jih zastavili ob začetku projekta. Evalvacijo smo skupaj z dijaki izvedli tudi na srečanjih ob zaključku posameznega ocenjevalnega obdobja.

Metode obdelave podatkov

Podatke smo obdelali opisno, statističnih rezultatov in grafičnih prikazov nismo izdelali. Oba cilja projekta sta bila realizirana.

Prikaz rezultatov

Kot sem zapisala v prejšnji točki, smo rezultate evalvirali opisno. Učenci so znatno izboljšali svojo bralno-pisno komunikacijo. Ob zaključku projekta so bili sposobni precej korektno postaviti vprašanja in izraziti problem. Večinoma so se redno udeleževali naših klepetov. Seveda so bili eni bolj zagnani od drugih in so bolj redno prihajali na dan z vprašanji, vendar po podatkih, ki jih nakazujejo kazalci obiska v Moodle, so vsi vsaj enkrat mesečno pregledali dogajanje.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

V splošnem lahko rečemo, da je projekt odlično uspel. Sodelujoči v projektu se zavedamo prednosti, ki jih nov način dela prinaša. Dijaki so redno spremljali dogajanje v spletni učilnici ter opozarjali na pomanjkljivosti, ki smo jih učiteljice skušale odpraviti. Učiteljice smo redno pripravljale gradivo, prilagojeno za delo na spletu, ter ga objavljale v spletni učilnici. Glede na to, da je bilo sodelovanje prostovoljno, je bil obisk spletne učilnice zelo dober. Tako lahko potrdimo to, da je projekt pozitivno vplival na odgovornost in samostojnost naših dijakov. Poleg tega pa se je bistveno izboljšala tudi njihova bralno-pisna komunikacija.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

V šolskem letu 2012/2013 smo zaradi zanimanja učencev začeli na tovrstno delo navajati že devetošolce. Tako se bodo lahko v prihodnjem šolskem letu, ko bomo s takim delom nadaljevali, čeprav se je projekt zaključil, prostovoljno vključili v delo v spletni učilnici. Njihov odziv je za enkrat zelo pozitiven.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Spletno učilnico smo uporabili kot metodo razvijanja bralne pismenosti pri dijakih z GJM. Največji poudarek je bil sproti korekciji pisnih napak ter sprotnemu preverjanju razumevanja. Pri tem je potrebno še enkrat poudariti, da je bil projekt zasnovan za otroke z GJM, saj imajo le-ti največje težave z bralno-pisno komunikacijo. Pri populaciji brez težav delo v spletni učilnici ne predstavlja novosti.

Možnosti uvajanja v druga področja

Tovrsten način poučevanja je uporaben na vseh predmetnih področjih, ne le pri slovenščini, kjer smo ga uporabljali mi. Sprva smo se omejili na dijake, vendar smo kasneje začeli z uvajanjem tudi pri devetošolcih.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Učiteljice smo se tekom projekta izurile v pripravi gradiva primerne za delo na spletu in istočasno prilagojenega sposobnostim naših dijakov. S svojimi izkušnjami smo lahko v pomoč predvsem profesorjem, ki učijo naše bivše učence, dijake z GJM.

Literatura

Dornik, I. Bralna pismenost pri gluhih mladostnikih, magistrsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, 2009.

Gerlič, I. Stanje in trendi uporabe računalnika v slovenskih osnovnih in srednjih šolah I. in II. Končni poročili o raziskovalni nalogi. Maribor: Raziskovalni inštitut Pedagoške fakultete v Mariboru, 1999.

Vizjak Kure, T. Spodbujanje razvoja sensorike, motorike, kognicije, govora in jezika. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2010.

Žolnir, N. Bralna pismenost v digitalni dobi. Delo (online). Ljubljana, Delo, 26.11.2012. (Citirano 17. 8. 2013) Dostopno na internetu na naslovu: <http://www.delo.si>

DVOJEZIČNA OŠ II LENDAVA
II.SZ. LENDVAI KÉTNyelVű ÁLTALÁNOS ISKOLA
ULICA SV. ŠTEFANA 21
9220 LENDAVA

RAZVIJANJE ODGOVORNOSTI PRI UČENCIH S POSEBNIMI POTREBAMI

2012 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Valentina Zadravec, prof.

Sodelavci: Spomenka Juretič, uni. dipl. soc. del., Valerija Horvat, prof., Roberta Turk, dipl. vzg.

Konzulent: mag. Leonida Novak, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Prispevek prikazuje razvijanje odgovornosti, samopodobe samozastavljanja ciljev pri učencih s posebnimi potrebami. Slednji so skozi inovacijski projekt, ki se nadaljuje v šolskem letu 2013/2014, predstavljeni kot vedoželjni iskalci znanja pozitivnih socialnih izkušenj, a hkrati ranljivi in potrebni vodenja. V svetu pogosto naletimo na mišljenje, da so otroci s posebnimi potrebami tisti, ki so popolnoma odvisni, nesamostojni, dosegajo nižje uspehe, imajo nižje sposobnosti ipd. Izpostavljajo se zgolj njihova šibka področja.

S sodelavkami v inovacijskem projektu smo se osredotočile na močna področja učencev in preko teh poskušale vplivati še na tista področja, ki so slabša. Učence smo pogosto prepustile njihovi inovativnosti in jih s tem navajale na samozastavljanje ciljev ter odgovornost za svoja dejanja. Hkrati pa smo jih nenehno spremljale z opazovanjem, zapisi le-teh, predvsem pa s pogovorom, ki je predstavljal našo primarno metodo. Svoja opažanja smo si pogosto izmenjale, predlagale primere dobre prakse in jih vnašale v svoje vzgojno-izobraževalno delo.

Na koncu prvega leta izpeljave inovacijskega projekta lahko z gotovostjo rečemo, da je naš cilj dosežen, hkrati pa ta dosežek odpira mnogo poti za nove izzive.

Ključne besede: učenci s posebnimi potrebami, odgovornost, samostojnost, cilji, samopodoba.

Abstract:

This article describes the development of responsibility, self-image and goal setting in pupils with special needs. Through an innovative project that continues into the school year 2013/2014 they are shown as eager to learn and as seekers of knowledge and positive social experience, but also as vulnerable and in need of guidance. In the world we often come across the idea that children with special needs are those who are completely dependent, are achieving lower performance, have lower skills etc. Only their weak points are highlighted.

In the innovative project together with my colleagues we have focused on pupils' strong areas and through those have attempted to influence those areas that are weak. Pupils were

often left to show their innovativeness and in doing so they were accustomed to setting goals and to taking responsibility for their actions. At the same time we constantly have monitored them by observing them, recording them and especially by talking to them, which has represented our primary method. We often have shared our observations, have suggested examples of good practice and have entered them into our educational work.

At the end of the first execution year of the innovative project we can claim with certainty that our goal has been achieved, at the same time this achievement opens many ways for new challenges.

Keywords: *pupils with special needs, responsibility, independence, goals, self-image*

Problemsko stanje

Učenci s posebnimi potrebami za sodelovanje pri pouku potrebujejo veliko motivacije in individualni pristop. Njihova samopodoba je nizka, imajo težave z izražanjem čustev in posledično tudi z vedenjem. Opažamo, da se učitelji pogosteje osredotočamo na primanjkljaje učencev, kot pa na njihove potenciale. To se še posebej rado dogaja pri učencih s posebnimi potrebami. S projektom smo zato želele okrepiti njihova močna področja, dvigniti njihovo samopodobo in rezultate učenja. Učence smo navajale na samostojno učenje in sprejemanje odgovornosti za svoja dejanja. Skozi to leto smo se trudile okrepiti formativno spremljanje in raziskati možnosti za njegovo učinkovito uporabo pri učencih s posebnimi potrebami.

Formativno spremljanje procesa učenja pomeni bolj izostreno spremljanje slehernega učenca ob pomoči in povratni informaciji učitelja za doseganje optimalnega rezultata učenca, primernega njegovim realnim zmožnostim (Bat, 2012).

Kot pravi Natalija Komljanc (2008) lahko formativno spremljanje opredelimo kot pedagoški dialog za soglasno skupno učiteljevo in učenčevo spremljanje, kontroliranje in usmerjanje razvoja učenja posameznika, da bi izboljšali učni učinek v procesu učenja. Diagnoza predznanja in razvoja znanja je temeljna prvina formativnega spremljanja oziroma je ena izmed njegovih oblik.

Temeljna načela formativnega spremljanja znanja Natalija Komljanc (2008) strne v naslednjih načelih:

1. Diagnostika predznanja (šibkih in močnih področij).
2. Zagotavljanje stika med učnimi **stopnjami z navodili za izboljšanje znanja**.
3. Zagotavljanje **aktualne povratne informacije**.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako z izboljšanjem učnega pogovora z učenci doseči boljše sodelovanje otrok pri pouku?

Potek dela

Inovacijski projekt, ki smo ga pričeli izvajati v tem šolskem letu, je za nas bil nekaj posebnega. Nekaj učiteljev se nas je že nekaj časa prej navduševalo nad tovrstnim načinom dela. Tako odločitev za vodenje projekta ni bila težka.

Novost je za nas bila že ideja, da se projekta lotimo pri učencih s posebnimi potrebami, predvsem pri tistih, ki imajo zmerne, težje motnje v duševnem razvoju. Lotili smo se ga na

treh področjih, pri razvijanju samostojnosti v posebnem programu, pri neposrednem pouku družboslovja in na socialnem področju (odnosi, samopodoba). Na začetku smo ob analizah uresničevanja Vzgojnega načrta in s pomočjo mnenj, ki so jih o tem podajali tudi starši, analizirale stanje. Na osnovi analize smo ugotovile, da pri naših učencih opazujemo zgolj negativne stvari, premalo pa se osredotočamo na to, kar oni zmorejo. Pripravile smo akcijski načrt, ki smo ga skozi šolsko leto dopolnjevale. V akcijskem načrtu smo predvidele tudi prireditve, skozi katero se bodo naši učenci širšemu okolju pokazali s svojimi močnimi področji. Skupno s sodelavci smo jo poimenovali »Mi zmoremo«.

Projekt smo tako predstavile kolektivu, ki ga je sprejel in ga vključil oziroma povezal z Vzgojnim načrtom naše šole. Tako so vsak mesec za vse učence šole potekale dejavnosti, ki smo jih poimenovali "prstan zaupanja". Učenci in učitelji smo se zbrali na pomemben dan v mesecu, ko se je obeleževal kakšen posebni dogodek, posebni dan (dan miru, dan družine, dan žena ipd). Sedeli smo v krogu, odgovoren učitelj za ta dan pa je vodil razgovor na aktualno temo, oblikoval delavnice, pripravil predstavitev ipd. Učenci se sprva niso bili pripravljene pogovarjati, iz meseca v mesec pa so to dejavnost vedno bolj pričakovali. Tako sedaj bolje usvajajo osnove dialoškega pogovora. Preko pogovorov se med seboj bolje spoznavajo in sprejemajo takšne kot so. Vedo samostojno izražati svoje potrebe, želje in čustva ter prisluhniti drugemu. Postali so bolj odprti, razumevajoči do sošolcev, tudi sodelovanje pri samem pouku se je izboljšalo. Medsebojno se opozarjajo na napake, spodbujajo pri delu, pohvalijo. Ni več toliko neprimerne vedenja. Vse težave rešujemo sprti s pogovorom in skupnim iskanjem rešitev.

Vse članice tima za inovacijski projekt smo, poleg skupnih dejavnosti za učence, učence spremljale tudi na svojih izbranih področjih. Na področju razvijanja samostojnosti je učiteljica skupaj z učenko (zmerna motnja) načrtovala cilje, ki so bili projekcija njenih želja, kaj vse bi lahko in rada počela sama in samostojno. Cilji so bili zapisani in postavljeni na vidno mesto v učilnici. S cilji so bili seznanjeni tudi starši in ostali učitelji, ki so poučevali učenko. Motivacija učenke in napredek iz meseca v mesec sta bila odlična. Način dela je bil predstavljen tudi staršem, ki so učenko na enak način spodbujali doma. Učenka je skozi šolsko leto premagala mnoge strahove, ki jih je imela pred dejavnostmi, ki so zahtevale njeno samostojnost. Napredek pa se je pokazal tudi na drugih področjih in to le s tem, da si je učenka sama zastavila cilje, ki so bili njej dosegljivi, konkretni, njihove rezultate pa je opazila ona in drugi. Napredek učenke je učiteljica dokumentirala s posnetki v določenem časovnem obdobju. Opazili pa so ga tudi starši in drugi delavci šole.

Rezultati formativnega spremljanja so se pokazali tudi na področju družboslovja. Učenci so se veselili dneva, ko se je učiteljica posluževala takšnega načina dela. Na začetku vsakega tematskega sklopa so učenci prejeli priloženo gradivo, se seznanili s cilji, pričakovanimi dosežki, vpisali kolikšno oceno si želijo iz tega sklopa, izpolnili, kaj so o tem že slišali. Izpolnjenemu obrazcu o predznanju je sledilo poročanje, pogovor. V nadaljevanju so učenci izpolnili okvirček, kaj se moram naučiti ob koncu vsake ure. Na koncu obravnavanega sklopa, tik pred ocenjevanjem so primerjali predznanje z usvojenim znanjem. Učiteljica je torej uporabljala strategijo VŽN, ki jo v rednih osnovnih šolah uporabljajo vsakodnevno, pri učencih s posebnimi potrebami pa je nekaj povsem novega, postavlja jih pred velik izziv, za svoje dosežke pa so odgovorni sami. Učitelj jih ob tem spremlja in usmerja. Posebej zanimivo pa je bilo za učence ocenjevanje znanja pri družboslovju, saj so ocenjevali znanje sošolca, ga utemeljili, saj so imeli vedenje o tem, kaj bi še moral vedeti, kaj mu je zmanjkalo, ali je dosegel oceno, ki si jo je zastavil. Učenci so si spretno zastavljali cilje ter bili ob njihovi realizaciji zelo zadovoljni in ponosni na sebe.

Na področju socialnega učenja ugotavljamo pozitivne učinke v zavedanju učencev za lastno vedenje in zmožnost kontrole med igro v socialnem dialogu s sošolci. Učenci so skozi socialno igro usvajali pravine socialnega dialoga. Na prvem mestu je bila odgovornost. Osnovna metoda dela je bila igra in pogovor. Po vsaki opravljeni učni uri je bil z učenci

opravljen pogovor o pričakovanih in doseženih rezultatih iz individualnega načrta posameznega otroka.

Obdelava podatkov

V vzorec smo vključile eno učenko z zmerno motnjo v duševnem razvoju, v posebnem programu vzgoje in izobraževanja, tri učenke 8. razreda in učence kombiniranega oddelka 1., 4. in 5. razreda. Večji del izmed vključenih učencev so bili romski otroci.

Ker smo projekt izvajale v različnih oddelkih, smo se posluževale različnih metod dela. Najbolj pogosto smo uporabile prav pogovor, ki smo ga že na začetku izpostavile kot našo ključno metodo. Cilj te metode dela je bil, da učenci sami izrazijo svoje želje, potrebe in si na podlagi tega sami zastavijo cilje, ki bi jih radi dosegli. Te cilje smo skupaj z učencem zapisale in na koncu njihovo uresničitve z učencem tudi preverile.

Ker pa pogovor za zunanje opazovalce, ki v našo šolo niso neposredno vpeti, ne bi pokazal zelenih rezultatov, smo uporabile tudi metodo fotografije in videoposnetka. Predvsem v posebnem programu, kjer je napredek počasnejši in ga lahko opaziš zgolj v daljšem časovnem obdobju, je bil posnetek toliko bolj relevanten.

Podatke smo ob govorilnih urah, neformalnih srečanjih, sestankih strokovnih skupin predstavile tudi staršem. S potekom našega dela so bili seznanjeni tudi ostali delavci šole. V mesecu juniju pa smo projekt predstavile tudi na mednarodnem nivoju, na Centru za odgoj i obrazovanje Čakovec na Hrvaškem.

Ugotovitve in spoznanja

Zadovoljne ugotovljamo, da nam je v prvem letu izvajanja projekta uspelo uresničiti večji del naših zastavljenih ciljev. To izhaja tudi iz dejstva, da smo bile že pri zastavljanju le-teh posebej pozorne, da so ti dostopni, uresničljivi in ne preveč kompleksno zastavljeni.

Upoštevale smo izsledke teorije, ki pravi, da naj bo načrtovanje pouka (<https://sites.google.com/site/formativnospremljanjeznanja/>):

- **skupno določanje** ciljev, metod, strategij, oblik predstavljanja,
- **predznanje** povežemo z učenčevimi izkušnjami, ki jih je že pridobil o nekem pojavu pri pouku ali v vsakdanjem življenju, kar predstavlja izhodišče za načrtovanje učenja in poučevanja,
- **pravočasna in kakovostna povratna informacija** je pomembna za boljše znanje,
- **postavljamo realne cilje** – samoregulacija učenčevega učenja, (samo)refleksija, (samo)evalvacija ...

Skozi akcijski načrt smo si tako zastavile glavni cilj, tega pa smo delile na etapne cilje. Ti so bili:

- povečati odgovornost pri učencih za svoje dosežke;
- sprotno seznanjanje učencev z dosežki (kaj že znam, kaj, koliko se še moram naučiti, da bom dobil želeno oceno);
- privzgjati odgovornost do domačega dela in sprotnega učenja;
- krepitev pozitivne samopodobe pri učencih;
- omogočiti učencem ustvarjalno pridobivanje izkušenj, lastnega izražanja interesa in uporaba lastnega stila učenja;
- izboljšanje socialnih situacij;

- sprejemanje drugačnosti.

Ugotavljamo, da se je socialna klima v šoli, predvsem preko skupnih mesečnih pogovorov vseh učiteljev in učencev o določeni temi, ter tudi individualnih pogovorov izboljšala. Učenci se sprejemajo takšne kot so in opozarjajo na pozitivne dosežke svojih sošolcev ter so drug drugemu pripravljene pomagati. Skozi pogovor si zastavljajo vedno višje cilje in usvajajo prvine dialoškega govora. Sodelovanje pri pouku se je izboljšalo, za šolo so pripravljene delati tudi doma. S poudarjanjem njihovih močnih področij in izkazovanjem v okolju, se je izboljšala njihova samopodoba. Svoja čustva so sposobni izraziti na primeren način.

Posebej pozitivna izkušnja pa je za njih bila prireditev »Mi zmoremo«, kjer so se s svojimi močnimi področji pokazali medijem, staršem in širši okolici.

Širjenje novosti

Podoben način dela lahko uporabijo vsi učitelji. Pogovor, ki je bil temeljna metoda dela v posebnem programu kot tudi v nižjem izobrazbenem standardu, v vzgojno-izobraževalnem pogosto izostaja. Učitelji so preveč omejeni z realizacijo učnih načrtov. Učenci, so v današnjem hitrem tempu življenja željni pozornosti. Če jim je ne namenimo takrat, ko zanjo prosijo, si jo pogosto priborijo na nepravilen način. Za zastavljanje individualnih ciljev smo se v nižjem izobrazbenem standardu posluževali tudi strategije VŽN, ki jo učitelji drugod prav tako s pridom uporabljajo. Predvsem pa so bile v ospredju vedno želje učencev, kaj si želijo oni doseči, kako bi to lahko dosegli.

Skozi skupne pogovore ob obeleženju pomembnih dni v mesecu smo se strokovni delavci veliko bolj povezali z učenci in tudi med seboj. Seveda nam je bilo to omogočeno toliko bolj tudi zato, ker smo majhna šola. Za naslednje šolsko leto prav tako načrtujemo skupno dejavnost vseh učencev šole, ki pa bo potekala vedno prvo šolsko uro in jo bomo poimenovali »povejmo si«. Namenjena bo temu, da se učenci umirijo, povedo o svojih doživetjih, delijo kakšne svoje težave ipd.

Literatura:

Bat, N. (2012). Formativno spremljanje kot oblika preverjanja znanja. Diplomsko delo: Maribor, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta.

Komljanc, N. (2008). Razvoj didaktike ocenjevanja znanja. Didaktika ocenjevanja znanja. V: Razvoj didaktike na področju ocenjevanja znanja. Zbornik prispevkov. Zavod RS za šolstvo.

O formativnem spremljanju znanja. Dostopno na naslovu:

<https://sites.google.com/site/formativnospremljanjeznanja/>

**GIMNAZIJA ŠIŠKA
ALJAŽEVA 32
1000 LJUBLJANA**

REGENERACIJA ORGANIZMA ŠPORTNIKOV IN PSIHOLOŠKA PRIPRAVA V NOGOMETNIH ODDELKIH

2010 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Desa Kapelj Gorenc, svetnica

Sodelavci: mag. Aleš Vičič, svetovalec, Polona Tabar, svetovalka, mag. Danilo Emberšič, svetnik, Tomaž Urbančič, svetovalec, mag. Mojca Zupan, mentorica

Konzulent: Vanja Žbona Fabrizio, ZRSŠ

Povzetek:

Športni oddelki morajo poskrbeti, da bo športnik napredoval v svojem razvoju, tako na športnem kot na šolskem področju. To se lahko uresniči le takrat, ko je športnik zdrav ter ima optimalne pogoje za športni razvoj in učenje. V oddelkih internatskega tipa Gimnazije Šiška, smo zato poskrbeli za celosten sistem vzgoje, ki poudarja športni stil življenja, preventivo pred poškodbami, regeneracijo po treningu in možnost psihološke priprave, vse z namenom dijakom športnikom omogočiti optimalne pogoje za uspeh v športu in pridobivanje širokega srednješolskega znanja s poudarkom na vsebinah, ki so povezane s športom.

Abstract:

Sports departments must ensure that the athlete progressed in our development, both as a school and on sports field. This can only be achieved when the athlete is healthy and he has an ideal conditions for sports development and learning. In sport college class Gimnazije Šiška we therefore provide a comprehensive system of education that emphasizes sporty lifestyle, from injury prevention, recovery after training and the possibility of psychological preparation. Physical education in these departments is not only a subject, comprising six hours a week, but the common thread woven with many activities in the context of integrated care that we offer from Monday to Friday. Our purpose is to enable students athletes optimal conditions for success in sport and getting a broad secondary skills with an emphasis on topics that are related to sport.

Ključne besede: regeneracija, psihološka priprava, preventivna vadba, celovita oskrba športnikov, usklajevanje šole in športa

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Kot edini oddelki internatskega tipa v Sloveniji nimamo urejenih normativov in standardov za celodnevno in celotedensko delo z dijaki. Vse delo je namreč planirano za populacijo, ki se šola v športnih oddelkih, živi doma pri starših, trenira pa v svojih klubih. Internatski oddelki je ostal na stopnji projekta in je v celoti živel do letošnjega leta, zaradi zagnanosti

posameznikov, ki so povezali šport in šolo v skupni instituciji, šoli. Za treninge nogometa je skrbela Nogometna zveza Slovenije, za šolanje Gimnazija Šiška, v zraku pa so obviseli mnoge dejavnosti, ki so v tujini v domeni šol z internatskimi oddelki z dolgo tradicijo, pri nas pa v domeni klubov. Ker so naši dijaki od ponedeljka do petka v naši oskrbi in naš šolski sistem tega ne predvideva, saj nimamo tradicije in množičnosti oddelkov internatskega tipa, smo se odločili, da potrebno izvedemo v obliki inovacijskega projekta, saj smo edini, ki ta problem občutimo.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Žal virov ni, saj je sistem pripravila in izvedla naša šola. Predlagana rešitev pa je, da se preizkusi izvedljivost in učinkovitost projekta. Želimo si, da bi bil naš projekt podlaga za sistemsko rešitev za izvajanje in financiranje takega načina dela.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Aktivnosti, ki se izvajajo v projektu vpeljati, kot redno prakso. Projekt ni klasično raziskovalen, temveč je namen praktična izpeljava in izboljšava sistema, ki v Sloveniji ni tradicionalen, temveč je unikaten in inovativen.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Izboljšali bi možnosti športnikov za kvalitetno šolanje in športni napredek na enem mestu, v internatskem oddelku, v srednji šoli. Model, ki je v tujini tradicionalen, želimo modificirati in prilagoditi slovenskim potrebam in razmeram.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Aktivnosti v projektu

V prvem letu projekta smo postavili sistem dela, ki smo ga v treh letih preizkusili in nadgrajevali.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev bo prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Predstavitve organizacije in praktične izvedbe aktivnosti

Regeneracijski treningi in preventivna vadba pred poškodbami

- Vsak teden izvedemo v tretjem in četrtem letniku regeneracijski trening. Vsebina je: preventivne vaje za stabilizacijo trupa in sklepov, pilates, joga, raztezne vaje, tehnike sproščanja (dihalne vaje, vizualizacija, meditacija) in masaža.
- Vsak teden v vseh letnikih izvedemo preventivno kompenzacijsko vadbo proti poškodbam, ki naj bi postala stalnica v njihovi športni karieri. Vsak dijak vadi po individualnem programu, ki ga pripravi športna koordinatorica po posvetu s trenerjem in dijakom.

Medpredmetne povezave

V sklopu medpredmetnih povezav izvajamo tehnike sproščanja pri pouku psihologije, ki jih dijaki praktično preizkusijo pri pouku športne vzgoje. Pri pouku biologije in kemije spoznajo delovanje imunskega sistema, pri športni vzgoji pa določijo aktivnosti, ki nanj delujejo pozitivno. Aktivnosti umestijo v svoj tedenski rokovnik - določijo protokol (npr. spanje,

zračenje sob, minute za sproščanje, prehrana za krepitev imunskega sistema, večerni napitek za krepitev imunskega sistema). Pri biologiji spoznajo presnovne procese, značilnosti posameznih hranil in njihovo vlogo pri telesni aktivnosti in obnovi tkiv. Na podlagi tega pri športni vzgoji sestavijo svoje jedilnike. Pri pouku fizike spoznajo kako racionalizirati določena gibanja v izbrani panogi, da prihranijo energijo, pri športni vzgoji pa teoretično znanje prenesejo v prakso. Pri zgodovini in sociologiji poiščemo skupna stičišča s športom in jih osmislimo.

Delo s športnim psihologom

V tretjem letniku v septembru organiziramo tečaj psihološke priprave športnika, pod vodstvom športnega psihologa. Vsem dijakom je športni psiholog na razpolago celoletno, trikrat tedensko. Dijaki se naročijo na razgovor in obravnavo. Vsak ponedeljek v večernih urah poteka priprava na tekmovanja s športnim psihologom za tiste dijake, ki si to želijo.

Medicinska oskrba dijakov

Vsi dijaki imajo v prostorih dijaškega doma vsakodnevno fizioterapevtsko oskrbo. Stroške petnajstih terapij krije Ministrstvo za šolstvo in šport, ostalo je samoplačniško. V naših novih prostorih dijaki dvakrat tedensko izvajamo vadbo za poškodovane v okviru športne vzgoje.

Masaža za regeneracijo

V vsakem nadstropju dijaškega doma je opremljena soba z masažno mizo, namenjena dijakom posameznega letnika. Želimo, da dijaki pridobijo osnovno znanje športne masaže, ki ga uporabijo za medsebojno pomoč pri regeneraciji, zato za vse dijake vsako leto organiziramo izobraževanje. Poleg tega znanje redno dopolnjujejo na urah športne vzgoje v okviru regeneracijskih treningov. Dijaki s poškodbami ali manjšimi zdravstvenimi težavami imajo vsak ponedeljek, torek in četrtek masažo, ki jo izvaja maserka, prof. športne vzgoje. V ta namen je opremljen kabinet za regeneracijo v prostorih

Skrb za celovit pristop k prehrani dijakov za boljšo regeneracijo

V okviru razvojnega tima šole smo pripravili projekt »Prehranska podpora organizmu«. Organiziramo predavanja s področja prehrane. Dijaki v internatskih oddelkih si s pomočjo športne koordinatorice izdelajo osebni jedilnik in ga v okviru prehranjevanja v šolski kuhinji prilagodijo s samopostrežno ponudbo razpoložljive hrane v šolski jedilnici. Izbiramo take načine dela, ki podpirajo mnoge dejavnike za razvoj ključnih kompetenc kot so: kritično mišljenje, ustvarjalnost, dajanje pobud, reševanje problemov, ocena tveganj, prejetje odločitev. V lastni šolski kuhinji v okviru organizacijskih in finančnih zmožnosti ponujamo kvalitetno prehrano prilagojeno potrebam športnikov. Za kvaliteto prehrane v šoli skrbi posebna delovna skupina, ki mesečno pregleda in dopolni jedilnike. Šolski kuhinji predlaga spremembe in dopolnitve v okviru finančnih in organizacijskih možnosti. Preko oglasnih desk in dodatnega izobraževanja dijakov poizkuša izboljšati prehranske navade športnikov. Vsakoletno pripravi anketo za uporabnike, upošteva utemeljene pripombe in zbira predloge za izboljšave. Osnovni cilj letošnjega leta je izboljšati delovanje imunskega sistema dijakov s pomočjo prehrane.

Skrb za pravilno in zadostno rehidracijo organizma

Dobra rehidracija je osnova vsake regeneracije, zato na vseh športnih aktivnostih poudarjamo njen pomen in zagotavljamo pogoje zanjo.

Izobraževanje dijakov za kvalitetno in samokritično delo v športu

Sistematično pristopamo k teoretičnim vsebinam s področja športa in športu sorodnih znanj. Vsi dijaki imajo dodatnih 50 ur teoretičnih vsebin, ki so del projekta: Poizkus elementov športne gimnazije. Dijaki imajo na spletni strani šole dostop do vseh gradiv, ki so bila pripravljena za potrebe teoretičnih vsebin. Po vsakem predavanju ali delavnici, dijakom po e-pošti pošljemo gradiva, ki jih zbirajo v svoji osebni knjižnici gradiv. Za dijake smo pripravili tudi video predstavitev vaj, predvsem za preventivno vadbo in vadbo po poškodbah, za čim

hitrejši povratak v trenažni proces. Pri založbi Intelego smo izdali priročnik »Šport tvoja izbira«, ki je ogrodje teoretičnih vsebin in ga dijaki prejmejo v prvem letniku pri predmetu športna vzgoja. Priročnik nadgradimo z aktualnimi temami. Dijaki prvega in drugega letnika imajo svojo športno mapo - portfolio, v katero vpenjajo vse teoretične vsebine, delovne liste, individualne programe vadbe, rezultate, slikovno gradivo in evalvacije svojega dela. S sistematičnim zbiranjem gradiv, ki so vezana na šport želimo pri dijakih spodbuditi razmišljanje, da nam šport lahko v povezavi z mnogimi področji ponudi široko paleto znanja. *Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta* Dijaki imajo zgoraj opisane aktivnosti v šoli, v sklopu šolanja. Sama praktična realizacija aktivnosti je zadostila cilj projekta.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

88 dijakov nogometnih oddelkov od 1 do 4 letnika Gimnazije Šiška.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Evidenca izvedenih aktivnosti, refleksije dijakov pri posameznih aktivnostih, intervju profesorji, ki so sodelovali v projektu.

Metode obdelave podatkov

Evidence, refleksije (statistika). Opis vtisov profesorjev.

Prikaz rezultatov

Letno je izvedenih je 280 regeneracijsko, preventivnih treningov od 1. do 4. Letnika. Dijaki so imeli 26 ur timskega poučevanja v sklopu medpredmetnih povezav. 3. letnik je imel 12 urni tečaj psihološke priprave športnika. Letno je opravljenih cca. 120 individualnih svetovanj športnega psihologa, letos je bilo 28 dijakov v medicinski oskrbi v ordinaciji na šoli, dijaki so imeli 12 urni tečaj masaže, opravljenih je bilo cca. 200 individualnih masaž, mesečno je bil prilagojen jedilnik v šolski kuhinji, dijaki prvih letnikov so imeli delavnici za pripravo in prilagoditev lastnega jedilnika šolskemu jedilniku, dijaki prvega in drugega letnika so imeli dodatnih 50 ur teoretičnih vsebin za kvalitetno in samokritično delo v športu, dijaki tretjega letnika pa 30 ur teoretičnih predavanj. Izvajalci so izpostavili, da imajo precej več prostovoljnega dela, kot pred uvedbo projekta, zato podpirajo prizadevanja, da se sistemsko uredi izvajanje. Dijaki so brez izjeme nad projektom navdušeni.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Projekt je postal stalna praksa, kar dokazuje, da ga potrebujemo.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Dijaki so s takim načinom dela zelo zadovoljni, kar se pozna tudi pri medsebojnih odnosih in odnosih s profesorji. Sistem daj – dam deluje zelo dobro, saj je delo z dijaki prijetnejše, v odnosih pa prevladuje zadovoljstvo, spoštovanje, vzajemna pomoč in pripravljenost na osebni napredek. Za prilagajanje in spreminjanje že obstoječe prakse je potrebna predvsem volja, ideje in vztrajnost pri realizaciji. Če naletimo na problem, ga vzamemo kot izziv, vsak izziv pa porodi nove ideje, ki omogočajo, da je naše delo zanimiva nikoli dokončana zgodba...

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost je celovita ponudba dejavnosti projekta na enem mestu.

Možnosti uvajanja v druga področja

Če se bodo našla sistemska sredstva bo projekt lahko zaživel tudi v drugih športno šolskih sredinah.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Smo strokovni, delavni, inovativni, samoiniciativni, z dvajsetletnimi izkušnjami dela z mladimi športniki. Ponudimo lahko primer dobre prakse in strokovno pomoč pri uvajanju novosti v druge sredine, če bo v interesu odgovornih za šport na državnem nivoju, da se mladim ponudi optimalne možnosti za maksimalen napredek v šoli in športu.

Literatura

Interna gradiva na Gimnaziji Šiška

Cankar A., Kovač M. (1995). Športni oddelek v gimnaziji. Ljubljana. ZRSS.

Kapelj Gorenc D., Slobodnik I. (1999) Šolski šport v funkciji razvoja vrhunškega športa – individualno delo z dijaki pri športni vzgoji v športnih oddelkih na Gimnaziji Ljubljana Šiška. Rovinj. Zbornik Alpe Jadran IV. konferenca o športu, str. 169 - 171

Kapelj Gorenc D., (2010) Projekt celovite podpore športnikom v nogometnih internatskih oddelkih Gimnazije Šiška. Murska Sobota. Zbornik 23. strokovnega posveta športnih pedagogov Slovenije, str. 45 – 48

Kapelj Gorenc D., (2010) Naj nogometni razred zadiha. Ljubljana. Posodobitve pouka v gimnazijski praksi, Zavod RS za šolstvo, str. 74 - 101

Kapelj Gorenc D., (2012) Poročilo o evalvaciji inovativnega projekta Regeneracija in psihološka priprava za obdobje 2010-2012. Ljubljana. Zavod RS za šolstvo

Verbec M. in sod. (1997). Športni oddelek v gimnaziji Ljubljana Šiška. Zbornik inovacijskih projektov 1996. Ljubljana. Zavod RS za šolstvo, str. 168-173

Verbec, M., Kapelj Gorenc, D., Šilc Herga, V. (2001). Nov organizacijski pristop šolanja športnikov na gimnaziji Ljubljana Šiška. Kranjska gora. Zbornik 14. strokovnega posveta športnih pedagogov Slovenije, str. 234 – 240.

<http://www.s-qls.lj.edus.si> (nogometni oddelki – gradiva, šport- gradiva) 5.10.2011

ZAVOD SV. STANISLAVA, OŠ ALOJZIJA ŠUŠTARJA
ŠTULA 23
LJUBLJANA ŠENTVID

REDOVALNICA IN SPRIČEVALO NA OŠ ALOJZIJA ŠUŠTARJA

2011– 2013

Vodja inovacijskega projekta: Marija Kušar, profesor razrednega pouka

Sodelavci: Matevž Bolta, prof.RP, Helena Horvat, prof.RP, Katja Štemberger, prof.RP, Nuša Perčič, prof.RP, Marina Rugelj, ravnateljica, Maja Javornik, prof.RP, Karmen Kranjec Klopčič, prof.RP

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Ocenjevanje znanja je pomemben del spremljanja učenčeve rasti in dela v šoli. Vsi strokovni delavci na šoli smo se ves čas zavedali pomembnosti podajanja ustrezne povratne informacije učencem. To je bilo osnovno vodilo pri oblikovanju redovalnice in spričevala. Redovalnica ni zgolj zbirnik sumativnih ocen o učenčevem znanju, v njej ima učenec (in posredno starši) dodan tudi vzgojni del. Poskušamo zajeti in spremljati vsa učenčeva znanja kakor tudi njegov osebni razvoj.

Vsak učitelj je strokovnjak na svojem področju. Pozna učni načrt posameznega predmeta in cilje, katere naj bi učenec v nekem časovnem okviru dosegel. V strokovnem aktivu prvega triletja smo tako učnim predmetom določili učne cilje prve triade. Standarde znanja posameznega cilja smo naravnali na višja taksonomska znanja - na umevanje in ne le na poznavanje in/ali prepoznavanje.

Spremljanje oziroma preverjanje učenčevih kompetenc in znanj je zelo pomembno področje poučevanja in učenja. Na podlagi preverjanja znanja (začetno, sprotno, končno), pridobljene informacije zapišemo v redovalnico. Ta opažanja so osnova, da lahko učencu nudimo pomoč pri usvajanju cilja in/ali staršem ponudimo način pomoči otroku doma. Učitelj mora biti predvsem več opazovalec, ki pozna učni cilj nekega obdobja.

V spričevalu, ob koncu šolskega leta, je zajeto učenčevo učno delo, njegove posebnosti in sodelovanje v šoli med letom.

Abstract:

The assesment of knowledge is an important part of monitoring of students' school work development. All pedagogical workers at our school had in mind the importance of giving appropriate feedback to the students. This was the basic guideline when shaping the grade book and certificate. Grade book is not only a collection of summative grades of student's knowledge but an educational part is included as well. We try to include and monitor student's knowledge and his personal development.

Every teacher is an expert in his own field of work. He/She knows the curriculum of a specific subject and objectives that every student ought to achieve in a period of time. The professional team of teachers set the objectives for the school subjects. We have put

knowledge standards of a specific objective to a higher level of knowledge, namely to understanding, not only to knowing and/or recognizing.

Monitoring and checking of students' competences and knowledge is a very important aspect of teaching and learning. We write the acquired information on the basis of formative and summative assessment of knowledge. With the help of these observations we can help the student to achieve the objective or offer the parents a way to help their children at home. A teacher should primarily be a good observer who knows the aims and objectives.

At the end of the school year each student receives a certificate which includes student's schoolwork, his special features and the level cooperation in school during the year.

Ključne besede: Redovalnica, spričevalo, ocenjevanje, učenčeve kompetence

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Devetletka je na vseh področjih dela v razredu prinesla spremembe, tako pri poučevanju, kot pri preverjanju in ocenjevanju znanja. Poleg tega prihajajo v šolo otroci, ki so vedno bolj opremljeni z informacijami. V okviru pouka je tako potrebno združevati in nadgrajevati njihovo vedoželjnost in omogočati ciljno naravnane aktivnosti. Otrok prve triade zelo rad ustvarja, v višjih razredih šolanja pa se opaža pomanjkljivo navdušenje za učenje.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako oblikovati povratno informacijo o učenčevem znanju (napredku)

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Poleg metod in oblik podajanja snovi je učiteljeva najtežja naloga ocenjevanje. Z dosedanjimi izkušnjami z opisnimi ocenami nismo bili zadovoljni, saj večini učencev in staršev niso podale jasne informacije o ravni usvojenosti učnih ciljev. Ravno tako povratna informacija, ki je le izpis številke ne pove, kaj učenec zna in česa pri tem učnem predmetu ne odvlada. Pri poučevanju je naš cilj razvijati skrbne učence, ki bodo željni raziskovati in samostojno odkrivati novo znanje. Zato povratna informacija, prevedena v odstotke, ni več dovolj. Učenec mora dobiti o svoji aktivnosti ustrezno, njemu razumljivo povratno informacijo, ki mu bo pomagala sproti na poti do osvojitve njegovega optimalnega cilja. To mu omogočajo opisni kriteriji, ki sicer izhajajo iz vsebinskih in procesnih ciljev.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- izbrali in po vertikali smo uskladili cilje za redovalnico in spričevalo (učni in vzgojni del)
- poenotili smo kriterije in standarde znanja (A,B,C,Č) po aktivih
- oblikovali polletno obvestilo o uspehu
- oblikovali obliko in vsebino spričevala

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

- izluščiti učne in vzgojne cilje, s katerimi bo učenec dosegel optimalno raven znanja/veščine

- sprejeti obliko formativnega spremljanja učenčevega napredka in ga uporabno vključiti v redovalnico

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

- zapisi v redovalnici- njena uporabnost pri podajanju povratne informacije staršem
- pismo učencu v spričevalu, kjer se odraža poznavanje učenca na njegovi učni in vzgojni poti

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Redovalnica in spričevalo sta smiselen povzetek oz. certifikat o učenčevem znanju in delu v enem šolskem letu.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Učenci in starši so spremljali in sodelovali v projektu s svojimi predlogi, pripombami, vprašanji in izdelek pozitivno sprejemajo.

Učencu in staršem utemeljimo doseženo raven znanja ob določeni časovni meji preko zapisov v redovalnici. Največkrat je vzrok za nedoseganje najvišje ravni šibka pozornost, včasih pa ima učenec težave pri umevanju snovi in potrebuje konkretno pomoč. Pri procesu ocenjevanja so učenci tudi sami aktivno udeleženi, saj sodelujejo pri nastajanju kriterijev ocenjevanja. Verjamemo, da so učenci tako dodatno motivirani za svojo rast in šolsko delo. Tako pridobljene ocene gradijo tudi občutek, da smo poštene in pravični.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Redovalnica je razdeljena na učni in vzgojni del. Na šoli imamo razširjen predmetnik z učnim predmetom angleščina in z učnim predmetom spoznavanje vere. Vsak učni predmet smo razdelili na področja, v okviru katerih so zapisani učni cilji iz Učnega načrta za osnovne šole. Redovalnica ima rubriko formativno spremljanje, kjer so zabeležke o posebnostih, dosežkih, načinu dela, potrebni pomoči/spodbudi učencu na poti usvajanja učnega cilja. Ocenjevanje – in posledično ocena – je zbirnik podatkov, ki je podana ob koncu obravnavane vsebine ali do konca šolskega leta in je štiristopenjska, zapisana s črkami A, B, C, Č.. Končna ocena posameznega področja je podlaga za potrdilo učencu o njegovem znanju ob zaključku šolskega leta.

S spričevalom učenec ob koncu posameznega šolskega leta dokazuje raven svojega znanja. Vsak učenec tekom leta v odnosih do sovrstnikov in odraslih na šoli tudi osebnostno raste. Njegovo prizadevnost, posebnost in unikatnost poskušamo zajeti v osebнем pismu, ki ga učitelj piše učencu.

Možnosti uvajanja v druga področja

Oblika redovalnice in spričevala bi bila uporabna tudi v drugi triadi.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Iščemo nove poti/rešitve za učinkovito učno okolje, ki bo razvijalo vsa učenčeva področja: bogat predmetnik in visoka zahtevnost znanj in spretnosti.

OŠ ANTONA INGOLIČA SPODNJA POLSKAVA
SPODNJA POLSKAVA 240
2331 PRAGERSKO

UČIM SE IN ZNAM, SAJ SEM UČITELJ!

2010 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Jana Zadavec, profesorica zgodovine in sociologije

Sodelavci: Natalija Kozar, profesorica socialne pedagogike, Miran Klavž, profesor športne vzgoje, Mira Balažic, profesorica razrednega pouka, Martina Brmež, profesorica razrednega pouka, Suzana Kristovič Sattler, profesorica geografije in zgodovine, Damjana Dornik Tibaut, profesorica razrednega pouka, Metka Štebih, profesorica športne vzgoje, Tinka Vravnik, profesorica razrednega pouka, Nataša Marinič Vidonja, profesorica matematike in tehnike.

Konzulent: mag. Nada Nedeljko, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

V šoli se zavedamo pomena sproščanja in rekreacije med delovnim procesom. Rekreativni odmor za učence seveda ni posebna novost. Toda uvajanje in izpeljava rekreativnega odmora, ki za strokovne delavce ne pomeni le dodatnega dela, za učence pa časa, ki ga pač morajo preživeti v šoli, je postal inovacijski projekt. Uvedli smo interna izobraževanja za učitelje, analizirali potrebe učencev, izpeljali natečaj za maskoto »Rekreativčka«, okvirno zastavili projekt in ga osnovali vsebinsko. Potem smo izpeljali rekreativni odmor za učence med poukom ter rekreativni odmor za učitelje med konferencami. Seveda ga vsako šolsko leto dogradimo, a osnovna ideja ostaja ista: kvalitetno opravljeno samostojno ali skupinsko delo učencev in učiteljev v šoli, ki pa ga brez sproščanja, rekreacije in druženja, verjetno ne bi bilo.

Abstract:

We are aware of the importance of relaxation and recreation during the working process at school. Recreational break for students is certainly not an invention. But the way it has been implemented and carried out, meaning not only bringing additional tasks to the teachers and face-time for students, has become an innovation project.

At first we organized internal trainings for teachers, analysed students' needs carried out a competition for a mascot "Rekreativcek" prepared the project and its content. Then we realised a recreational break for students during the lectures every day and a recreational break for teachers during the "conferences".

We have certainly improved the process throughout the years, but the main idea remains the same: high quality work by an individual or a group of students and teachers at school would hardly be possible without relaxation, recreation and socialising.

Ključne besede: sproščanje, rekreacija, interno izobraževanje strokovnih delavcev, rekreativni odmor.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

V šoli smo se že dolgo časa zavedali pomena sproščanja in gibanja za vse vpletene v vzgojno izobraževalni proces. Hkrati smo bili mnenja, da je tovrstno aktivnost potrebno in mogoče dolgoročno vpeljati le pod pogojem, da bomo njeno vlogo razumeli in podpirali vsi vpleteni akterji. Odločili smo se za izvedbo rekreativnega odmora, ki pa ne zahteva le dobre organizacije, temveč predvsem učinkovito in kvalitetno realizacijo.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Sama vsebina rekreacije in sproščanja v petnajstih minutah, ni terjala iskanja posebnih rešitev, le nekaj razmisleka o oblačilih in obutvi pri rekreaciji in sproščanju. Literatura, ki je na voljo s področja človekove fizične aktivnosti in sproščanja jo poudari kot pozitivno, ne le na področju človekovega telesnega razvoja in ohranjanja le-tega, temveč predvsem kot pomembno fazo v procesu mentalnega dela in ustvarjanja.

Nekoliko več teoretične podpore bi bilo dobrodošle pri oblikovanju motivacijskega procesa za udeležbo internega izobraževanja strokovnih delavcev. Prav tako še ni objavljenih preprostih napotkov za pripravo in izvedbo rekreativnega odmora ter motivacijo za sodelovanje v njem tako učencev, kot učiteljev. V sklepni fazi projekta smo tako pripravili brošuro v pomoč šolam, ki se bodo lotile sproščanja in rekreacije za učence v času procesa vzgoje in izobraževanja ter med konferencami za učitelje.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kot se je odvijal inovacijski projekt, se je iz leta v leto spreminjalo raziskovalno vprašanje. Osnovno vprašanje, vezano na rekreativni odmor je bilo – **Kako pripraviti in izpeljati kvalitetni rekreativni odmor za učence in strokovne delavce?**

V procesu od ideje do inovacije pa smo vprašanje nekoliko prilagajali stopnji, ki smo jo dosegali.

Vsekakor smo težili k trem osnovnim ciljem: vpeljati interno izobraževanje za strokovne delavce s področja sproščanja in rekreacije ter v njih vzbuditi zavestno potrebo po zadovoljevanju le-te, pripraviti in izpeljati kvalitetni rekreativni odmor za učence med poukom in strokovne delavce med konferencami ter pripraviti publikacijo, ki bo v pomoč šolam, ki se bodo odločale za uvedbo rekreativnega odmora. Vse v sodelovanju vseh vpletenih, učencev in strokovnih delavcev.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Učenci so med poukom postajali nemirni, padala jim je koncentracija. Velikokrat so med poukom prosili za dovoljenje za odhod na stranišče, četudi brez razloga. Strokovni delavci smo v času daljših konferenc prav tako »začutili« potrebo po premikanju in sprostitvi, ki smo jo velikokrat izkazali z nemirrom v obliki medsebojnega pogovarjanja sicer o aktualni temi ali presedanem po stolu.

Tako učenci kot učitelji, potrebovali samo nekaj časa za premislek, spremembo teme, možnost za sprostitev po naporni temi, pred naslednjo, druženje... da smo lahko prišli do novih idej, zaključkov, razumevanja in izvedljivih načrtov. Vse to s pomočjo različnih načinov sproščanja in rekreacije.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Do ideje je prišlo pri pisanju magistrske naloge vodje inovacijskega projekta. V prvi fazi gre za prenos ogromne količine znanja, spretnosti in spodbud med zaposlenimi kolegi. Veliko smo se ukvarjali predvsem z motivacijo strokovnih delavcev za izobraževanje kolegov, kasneje pa učencev in učiteljev za sodelovanje v rekreativnem odmoru. Vsebinsko in organizacijsko smo pripravili in izvedli rekreativni odmor. Ozavestili smo idejo o tem, da je rekreativni odmor stvar vseh učencev in učiteljev ter pripravili publikacijo z naslovom »Vodnik po rekreativnem odmoru za učence in učitelje«. Ves čas smo izvajali sprotne evalvacije in končne po vsakem zaključenem letu. Inovacijski projekt smo zaključili, toda rekreativni odmor je »živ« projekt, ki se vsako leto znova prilagaja novim idejam, potrebam in zmožnostim za izvedbo.

1. leto.

- ideja o internem izobraževanju strokovnih delavcev,
- ustanovitev »skupine za inovacijo«,
- priprava programa in motivacijska shema za izobraževanje,
- izvedba motivacije in izobraževanja s poudarkom na športnih dejavnostih in sproščanju,
- priprava zahval za sodelujoče,
- priprava evalvacijskih intervjujev in anketnih vprašalnikov za učitelje in učence,
- izvedba evalvacije (učenci, učitelji, skupinaza IP).

2. leto

- priprava anketnega vprašalnika za učence in učitelje,
- izvedba ankete glede vsebine rekreativnega odmora,
- organizacijska in vsebinska priprava rekreativnega odmora za učence in učitelje,
- izvedba rekreativnih odmorov,
- priprava evalvacijskih intervjujev in anketnih vprašalnikov za učitelje in učence,
- izvedba evalvacije (učenci, učitelji, skupina za IP).

3. leto

- priprava natečaja za logotip/maskoto rekreativnega odmora,
- izvedba natečaja in razglasitev zmagovalca,
- kvalitativna prenova in izvedba rekreativnega odmora,
- priprava tekstov in objava v publikaciji »Vodnik po rekreativnem odmoru za učence in učitelje«,
- priprava filma o celotnem inovacijskem projektu,
- priprava evalvacijskih intervjujev in anketnih vprašalnikov za učitelje in učence,
- evalvacija celotnega projekta z učitelji, učenci in skupino za IP.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Motivacija za »zastonj« prenos znanja in spretnosti, ki smo jo rešili s pozitivnimi izkušnjami. Razvozlati smo uganko – kako vse učence navdušiti za gibanje (prenos zavedanja potrebe po sproščanju in rekreaciji od učitelja k učencem)..

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Boljša in dolgotrajnejša koncentracija pri delu učencev in strokovnih delavcev. Velika ali skoraj 100% vključenost vseh udeležencev, pripravljenost za timsko delo, izboljšanje motorike, sproščenost, socialna vključenost posameznih učencev, potreba po rekreaciji kot načinu življenja, ne kot ura pouka z oceno.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Zaradi razdrobljenosti učencev na treh enotah šole (centrala in dve podružnici) in učiteljev, naša raziskava ni bila omejena na vzorec, ampak so v njej sodelovali vsi učenci od prvega do devetega razreda in vsi strokovni delavci.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali na več načinov:

- učenci: intervju (skupinski in individualni), anketa zaprtega tipa, anketa odprtega tipa, metoda opazovanja, snemanje in fotografiranje
- strokovni delavci: anketa zaprtega tipa, intervju, fotografiranje
- inovacijski tim: evalvacijski pogovori po vsaki izvedbeni fazi (vsako leto trije krogi).

Metode obdelave podatkov

Statistična obdelava pridobljenih rezultatov iz anket, vprašalnikov, ocen opazovanja, evalvacije in refleksije.

Prikaz rezultatov

Rezultate smo prikazali v filmu in na fotografijah, prav tako pa na razstavi ob natečaju za maskoto/logotip rekreativnega odmora.

Rezultati vprašalnikov se kažejo kot vsebine rekreativnega odmora, saj so nastale glede na želje učencev in zmožnosti šole.

Rezultati vprašalnikov učiteljev so obdelani tudi statistično.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Kot lahko majhen kamenček na koncu sproži plaz, je malo »premikanja«, na koncu potisnilo vse strokovne delavce in učence. Vsi smo začutili potrebo po gibanju in sproščanju med delom in zaznali pozitivne učinke v kvaliteti in kvantiteti opravljenega dela, predvsem pa v boljšem delovnem vzdušju.

Tudi učenci, ki imajo pri nekaterih manjše ali večje težave, se lahko posameznim učiteljem, ki z njimi preživijo čas rekreativnega odmora, »pokažejo« v luči, ki bi jo zmeraj želeli nad seboj.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Zagotovo je projekt v prvi vrsti izjemno močno povezal vse člane tima, ki smo pripravljali inovacijo, z internim izobraževanjem pa tudi ostale strokovne delavce, ki se zdaj poznajo tudi po nekaterih drugih platih in plasteh. Rekreativni odmor je zaradi stalnega zastavlja vprašanj učencem, evalvacijah, natečajih... vplival na počutje in povezanost učencev iz različnih razredov, hkrati pa povezal učence enega razreda med seboj in hkrati z učitelji.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Kljub enemu projektu, smo vpeljali veliko število novosti. Opozorimo na le na nekatere, med njimi: izobraževanje svojih kolegov, uvajanje rekreativnega odmora med konferencami,

uvedba rekreativnega odmora za učence, možnost sodelovanja pri pripravi in izvedbi rekreacije in sproščanja učencev, povezovanje različnih področij (šport, umetnost, glasba, različni mediji...).

Možnosti uvajanja v druga področja

Za uvajanje sproščanja in rekreacije v času procesa dela, ni pomembno ali govorimo o profitni ali neprofitni delovni organizaciji. Prav tako ni pomembno o katero stopnji izobraževanja govorimo. Vsako živo bitje potrebuje čas za sprostitev tako zaradi pozicije telesa, npr. dolgotrajno sedenje, stanje v določenem položaju, kot umskega dela.

Rekreativni odmor lahko tako po našem »receptu« izvedejo vse delovne organizacije.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Prepričani smo, da je motivacija naše najmočnejše »orožje«. Ne glede na to ali je potrebno za posamezno dejavnost motivirati učence ali strokovne delavce, lahko ponudimo rešitve in možnosti. Nekajletna praksa, sprva uvajanja, zdaj že izvajanja rekreacije in sproščanja v čas, ki ga učenci in učitelji preživimo skupaj, je posledica skupinskega dela in kolektivne zavesti. Pozitivna medsebojna komunikacija in fizična aktivnost sta hkrati vzrok in posledica uvajanja rekreativnega odmora za učitelje in učence. Kratka publikacija »Vodnik po rekreativnem odmoru za učence in učitelje« pa bo morda v pomoč šolam, ki se bodo odločale za tovrstno dejavnost.

Literatura

Bečaj, J. 1996. Skupinsko-dinamične zakonitosti vodenja: socialna motivacija. Didakta, let. 6, št. 30/31, str. 56-74.

Coffey, S. »Onkraj območja gotovosti: faktor strahu.« V Vpeljevanje sprememb v šole: konceptualni vidiki, ur. S. Sentočnik, 25 – 35. Ljubljana: ZRSŠ.

Erčulj, J., in I. Vodopivec. 1999. S komunikacijo do ciljev. Ljubljana: Šola za ravnatelje.

Everard, B., in G. Morris. 1996. Uspešno vodenje. Ljubljana: Zavod za šolstvo.

Jones, J. 2006. »Ohranjanje razvoja ali kako trdno zasidrati spremembo.« V Vpeljevanje sprememb v šole: konceptualni vidiki, ur. S. Sentočnik, 19 – 24. Ljubljana: ZRSŠ.

Lipičnik, B., Mežnar, D. 1998. Ravnanje z ljudmi pri delu. Ljubljana: Gospodarski vestnik.

Polak, A. 2009. Timsko delo v vzgoji in izobraževanju. Ljubljana: Modrijan.

Razdevšek Pučko, C. 2000. Uvajanje sprememb kot proces učenja. Sodobna pedagogika, 52 (2).

Roncelli Vaupot, S. 2002. Načrtovanje razvoja vzgojno izobraževalne organizacije – strateški načrt in/ali strateška namera. Zbornik 2. strokovnega posveta. Koper: Visoka šola za management v Kopru: 187 – 192.

Sentočnik, S. in dr. 2006. Vpeljevanje sprememb v šole: konceptualni vidiki, ur. S. Sentočnik, Ljubljana: ZRSŠ.

Vogrin, I. 2002. »Odlični kadri – nujen pogoj za odlično podjetje«. V Management človeških virov kot dejavnik strateškega managementa: 4. MBA posvetovanje, ur. D. Radonjič, 9 – 27. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.

Pogodbe:

Kolektivna pogodba za dejavnost vzgoje in izobraževanja. Uradni list RS, št. 52/94, 49/95, 34/96, 45/96, 51/98, 28/99, 39/00, 56/01, 64/01, 78/01, 56/02, 60/08, 79/11.

Kolektivna pogodba za javni sektor. Uradni list RS, št. 57/2008, 23/2009, 91/2009.

Pravilnik o napredovanju zaposlenih v vzgoji in izobraževanju v nazive. Uradni list RS, št. 54/2002, 123/08, 44/09, 18/10.

Pravilnik o napredovanju v plačne razrede (Uradni list RS, št. 41/94, 49/95, 66/96, 54/99, 2/2001, 19/2001, 39/2002, 55/2002) velja od 8.1994

Uredba o napredovanju javnih uslužbencev v plačne razrede. Uradni list RS, št. 51/08, 91/08, 113/09.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI-UPB5). Uradno prečiščeno besedilo. Uradni list RS, št. 16/2007, 36/08, 58/09, 64/09, 65/09, 20/11, 40/12).

OŠ ČRNI VRH
ČRNI VRH 95
5274 ČRNI VRH NAD IDRİJO

STRATEGIJE ZA RAZVOJ KOMPETENCE UČENJE UČENJA - RAZVOJ KREATIVNIH IN UČINKOVITIH UČNIH OKOLIJ

2010 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Ivanka Erjavec, učiteljica razrednega pouka

Sodelavci: Elizabeta Bonča, učiteljica razrednega pouka, Martina Habe, učiteljica predmetnega pouka, Lilijana Homovec, učiteljica predmetnega pouka, Drago Kavčič, učitelj predmetnega pouka, Valči Kavčič, učiteljica klavirja, Irena Kenk, ravnateljica, Katja Miklavič, šolska svetovalna delavka, Barbara Petkovšek, učiteljica predmetnega pouka, Vera Podkrajšek, učiteljica razrednega pouka, Vera Rudolf, učiteljica razrednega pouka, Darja Rupnik, učiteljica predmetnega pouka, Frančiška Rupnik, vzgojiteljica, Marija Rupnik Hladnik, učiteljica razrednega pouka, Maja Sever, učiteljica predmetnega pouka, Karmen Simonič Mervic, učiteljica predmetnega pouka, Damjana Vončina, učiteljica predmetnega pouka, Aleksandra Žakelj, učiteljica klavirja, Florijana Žnidaršič, učiteljica predmetnega pouka, Nevenka Vrančič, selektorica, Rado Božič, Karel Žgavec idr.

Konzulent: Bernarda Mal, Osnovna šola Jurija Vege Moravče

Povzetek:

Namen vseh akcijskih krogov inovacijskega projekta je bil analizirati vzgojno-izobraževalni proces s ciljem proučevanja aktualnih modelov izvajanja pouka in spremljajočih dejavnosti.

Razvijamo formalne, neformalne in priložnostne strategije učenja ter poučevanja, ki potekajo v različnih učnih okoliščinah s ciljem, da se izboljša posameznikovo znanje in spretnosti. Učna uspešnost je v veliki meri odvisna od tega, kako se kdo uči, ali uporablja kakovostne pristope, ali o svojem učenju razmišlja, ali ga izboljšuje. Z ustvarjanjem kreativnih učnih okolij razvijamo nove in učinkovite poti učenja ter poučevanja v odprtem učnem okolju. Kompleksna strategija temelji na opazovanju strategij poučevanja in učnih učinkih. Novost učencem omogoča razvoj veščin učenja in sposobnost ustvarjanja in pretvarjanja novih idej v storitve, postopke, izdelke idr. Razvijamo odprtost do novih idej, uspešne didaktične strategije in učno kulturo. Ustvarjalno učno okolje je torej orodje za učenje in poučevanje; je odprto, prilagodljivo in raznoliko, zato ne potrebuje natančno določenega didaktičnega modela. Celostno usmerjen in sistematičen model omogoča dovolj fleksibilnosti in prilagajanja ter podpira in omogoča napredovanje različnih posameznikov. Temelji na viziji, da lahko vsak učenec napreduje na svoj način.

Abstract:

The purpose of all action rounds of innovation project was to analyze the educational process with the aim of studying the current models of implementation of teaching and associated activities.

We develop formal, non-formal and informal strategies of learning and teaching which take place in a variety of teaching situations in order to improve individual's knowledge and skills. Academic performance is largely dependent on how someone learns or uses qualitative

approaches or thinks about his/her own learning, or improves it. By setting up creative learning environments we develop new and effective ways of learning and teaching in an open learning environment. A complex strategy is based on the observation of teaching strategies and learning effects. Novelty enables students to develop the skills of learning and the ability to create and convert new ideas into services, processes, products, etc.. We develop an openness to new ideas, effective teaching strategies and learning culture. Creative learning environment is thus a tool for learning and teaching, it is open, flexible and diverse, and therefore does not require a specified didactic model. A comprehensively oriented systematic model provides enough flexibility and adaptability, and supports and facilitates the progress of various individuals. It is based on the vision that every student can progress in their own way.

Ključne besede: *ustvarjalno učno okolje, učenje, učna strategija, razvoj*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Šola postaja vse bolj heterogen prostor in prostor sprejemanja raznolikosti v vzgoji ter izobraževanju. Prepoznavanje značilnosti organizacijskega okolja, klime in kulture je iztočnica, ki zaposlenim v vzgoji in izobraževanju omogoča usklajevanje kulture učenja na šoli z razvojno vizijo ter vzpostavlja kakovostno interakcijo z okoljem.

Starši večji pomen pripisujejo indikatorjem, ki kažejo na dobro klimo in kulturo v šoli, pomemben vpliv pripisujejo tudi dejavnikom, ki vplivajo na kvaliteto znanja, izpostavljajo še diskretnost in zaupanje ter osebni zgled učitelja.

Veljavni pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja v osnovni šoli podpira idejo o enakovrednosti šolskih predmetov z enakim ocenjevanjem. Konceptualni vidiki na področju preverjanja in ocenjevanja se že spreminjajo, saj je jasno, da morajo v ta proces biti bolj vključeni tudi učenci; da je treba doumeti spremenjene potrebe posameznikov in družbe ter narediti prave korake v prihodnost, kjer bodo imele pomembno vlogo sposobnosti, znanja, kompetence in inovativnost ljudi ter tisti šolski sistemi, ki bodo pomagali razvijati ter izboljševati pogoje za njihovo življenje.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Začetno raziskovalno vprašanje, kako razvijati strategije kompetence učenje učenja, je bilo široko zastavljeno, zato smo ga zožili in preoblikovali v novo raziskovalno vprašanje, kaj naredi učno okolje ustvarjalno in učinkovito.

V našem raziskovanju, ki se omejuje na situacijo v razredu, na šoli in v različnih okoljih, v katerih se znajdejo učenci, smo izhajali iz teorij, konceptov in kategorij stilov spoznavanja, učenja in mišljenja ter teorij ustvarjalnosti (Jurman 2004, Marentič Požarnik 2000, Pečjak 1987, Trstenjak 1981).

Model poti za razvoj kreativnih in učinkovitih učnih okolij izhaja iz teoretičnih izhodišč različnih avtorjev, ki z različnih perspektiv znanstveno razlagajo učenje, iz Eriksonove teorije psihosocialnega razvoja, iz vedenjskih teorij, pri katerih je bistvena podkrepitev vedenja, iz teorij socialnega učenja in informacijsko-procesnih teorij (Marjanovič Umek 2004). Izhaja tudi iz gestalt teorije.

SSKJ razlaga, da je okolje stvarni in duhovni svet z določenimi značilnostmi, ki obdaja človeka. Beseda ustvarjalnost se nanaša na ustvarjanje. Ustvarjanje pomeni s svojo dejavnostjo delati, da kaj nastane.

UNESCO je leta 1993 predložil uradno in strokovno definicijo učenja. Glasi se: »Učenje je vsaka sprememba v vedenju, informiranosti, znanju, razumevanju, stališčih, spretnostih ali zmožnostih, ki je trajna in ki je ne moremo pripisati fizični rasti ali razvoju podedovanih vedenjskih vzorcev.« (Marentič Požarnik, 2000, 10).

Strategija je način za doseg cilja. Pri opisu strukture strategije je potrebno odgovoriti na vprašanje, kako smo cilj dosegli. Učna strategija je »urejen sistem miselnih operacij z višjimi in nižjimi miselnimi procesi, ki imajo za posledico rešitev naloge« (Pressley v Pečjak in Gradišar 2002, str 30).

Cilji projekta

Razvijanje strategij za razvoj kreativnih in učinkovitih učnih okolij.

/

Raziskovalno vprašanje

Kaj naredi učno okolje ustvarjalno in učinkovito?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Otroci pridejo v šolo zelo radovedni, domiselni in igrivi. Ustaljeno šolsko vzgojno izobraževalno delo te njihove značilnosti premalo upošteva in spodbuja, zato smo se odločili, da bomo povezali različna znanja in jih presadili v prakso, učencem pa omogočili tako učno okolje, ki bo razvijalo njihove zmožnosti.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Konzulentki ZRSS dr. Natalija Komljanc in Bernarda Mal ter strokovni sodelavci so nam s svojim znanjem in izkušnjami nudili podporo pri spreminjanju procesov učenja in poučevanja.

Izhodišče dela je bilo iskanje poti za trajno izboljševanje temeljnih elementov učenja in poučevanja, naš cilj pa je bil poiskati odgovore na vprašanje, kaj naredi učno okolje ustvarjalno in učinkovito.

Ugotovili smo, da je potrebno posameznika postaviti v take okoliščine, da ustvarja.

Ustvarjanje pomeni iskanje reševanje problema, načrtovanje, izdelovanje, organiziranje, vrednotenje idr. Pri ustvarjanju gre za seštevke osebnostnih dejavnikov, dejavnikov okolja, kulture in etike. Pomemben je tudi instinkt za dogodke, sposobnost analize situacije ter iskanje rešitve problema.

Predstavili bomo proces dela v letih od 2010 do 2013. Projektna skupina je načrtovala, izvajala in evalvirala posamezne aktivnosti. Za izvedbo posameznih akcij so se oblikovale delovne skupine, ki so delovale po načelih timskega dela. V okviru raziskovalnega vprašanja smo sledili ciljema, in sicer razvoju odgovornosti za lastno znanje ter razvijanju strategij za razvoj kreativnih in učinkovitih učnih okolij.

Cilje razvoja strategije smo integrirali med cilje posameznih predmetov. Ustvarjalno učno okolje je postalo »orodje« za učenje in poučevanje. V delo smo vključili projektno učno delo, problemski pouk, inovativno in izkušensko učenje, raziskovanje, izdelovanje izdelkov, igro vlog, terensko delo, moderatorstvo idr. Učenje temelji na notranji motivaciji, omogoča učenje iz lastnih izkušenj, razvija sposobnost vrednotenja in poveča kakovost ter trajnost

pridobljenega znanja. Učence spodbuja k povezovanju in uporabi različnih poti za pridobivanje novih spoznanj.

Ustvarjalni ideji v obliki medpredmetnih povezav

Projektno delo TEHNOLOŠKE NOVOSTI SPREMINJAJO ŽIVLJENJE je potekalo v šolskem letu 2010/11 in je bilo predstavljeno na 9. mednarodnem znanstvenem posvetu v Portorožu z naslovom Tehnična ustvarjalnost v šolskem kurikulumu v obliki projektne učnega dela »Od ideje do izdelka«.

Učenci so si ogledali apnenico in pletarske izdelke, izdelali so košarico-darilo, s prepletanjem barvnih trakov so ustvarili slike. Poiskali so stare predmete, različne pripomočke, aparate in naprave, jih opisali in zapisali pripovedi o njihovi uporabi ter ugotavljali, kako je tehnološki napredek spremenil način življenja. Raziskavo so predstavili s pomočjo metode simulacije televizijske oddaje, z razstavo starih predmetov in likovnih izdelkov.

Dosežek je oblikovanje učinkovitega načina učenja, ki temelji na izkustvenem učenju in omogoča samostojnost, ustvarjalnost in uspešnost pri usvajanju znanj. Pristop vsebuje makro in mikro načrt, izvedbo, evalvacijo ter vrednotenje. Pomembna smernica je tudi kakovostna medpredmetna in interdisciplinarna izpeljava projekta ter poglobljanje organizacijskega in strokovnega znanja, prepletanje naravoslovnih, tehničnih, umetnostnih in humanističnih vsebin ter iskanje idej, znanja in izkušenj v domačem okolju.

Dosežek je tehnologija izdelave košarice iz leskovih viter in izdelkov iz papirja (prepletanje trakov).

GLEDALIŠKA SKUPINA OŠ ČRNI VRH

Gledališko predstavo Sneguljčica so učenci marca predstavili na Območnem srečanju gledaliških skupin 2013. Dramatizacija priljubljene pravljice je tradicionalno snov preoblikovala in priredila v kreativno dramsko igro za otroke. Predstavo je ovrednotila Selektorica Nevenka Vrančič. Posebej je pohvalila avtorja in moderatorja scenografije Miho Colja, ki je narisal osnutke in vodil poslikavo gradu, gozda ter hišice palčkov v obliki buče.

Dosežek je postopek za pripravo gledališke predstave. Zelo pomembno je vse mentorsko in režisersko delo v povezavi z drugimi in likovnimi sodelavci, s katerimi pripeljemo otroke do gledališke predstave. Kje so rešitve? V širšem razumevanju problema, v razumevanju šolskih produkcij, pogovoru, ustvarjalnem delu in sodelovanju. Mentorjeva odgovorna vloga je izbor sodelavcev, igralcev, zasedbe, vztrajanje pri vajah in vsej organizaciji, skrbi za kostume, sceno, glasbo idr. Tako otroke potegne v nove življenjske izkušnje, veliko pa lahko dodajo otroci sami; če jim dovolimo razpreti krila, je njihova ustvarjalnost neverjetna.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Naloga osnovne šole je tudi spodbujanje ustvarjalnosti, inovativnosti in kritičnega razmišljanja učencev. Vprašanja pa so: ali to spoznanje zadošča, da se ta naloga šole tudi udejanja v pravi meri; ali šola spodbuja razvoj kreativnih učnih okolij; ali razvija vse tisto, kar naredi učno okolje ustvarjalno in učinkovito; ali spodbuja učence k ustvarjanju novega znanja.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Uporaba pristopa se je izkazala kot učinkovita. Izvedene so bile različne dejavnosti: izobraževanje za učitelje, delavnice Razvijanje strategij učinkovitega učenja za učence in starše, delavnice Ukrepi za izboljšanje bralne pismenosti in Preverjanje razumevanja prebranega besedila, oblikovanje v tridimenzionalnem prostoru, Projektni teden Preprečujmo nasilje/Za boljše odnose med ljudmi, predstavitev in pogovori v medijih, nastopi, prireditve, razstave, srečanja, roditeljski sestanki, predavanja, sodelovanje na likovnih in literarnih natečajih, vzajemno oblikovanje Vzgojnega načrta šole, Evalvacija Vzgojnega načrta, Analiza vprašalnikov o vzgojnem delovanju šole za starše, hospitacije staršev pri pouku; Merjenje razredne klime; izbrane vsebine razrednih ur v sodelovanju z delavci Centra za socialno delo Idrija idr.

Učenci so bili pri delu zelo uspešni. Jerneja Rupnik je nagrajenka 13. mednarodna otroške literarne nagrade Mlada Vilenica, gledališka skupina je prejela priznanje za udeležbo na Območnem srečanju otroških gledaliških skupin, učenci so ustvarili različne izdelke in nastopali v šoli in izven nje. Evalvacije dejavnosti in refleksije pa so kazalci, s katerimi smo vrednotili in dokazali, v kolikšni meri so bili doseženi posamezni cilji projekta.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projekt so bili vključeni vsi učenci in učitelji OŠ Črni Vrh ter zunanji sodelavci.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Za zbiranje podatkov smo uporabili deskriptivno in kavzalno neeksperimentalno metodo empiričnega pedagoškega raziskovanja ter kvantitativne in kvalitativne raziskovalne postopke, ki se med seboj prepletajo.

Metode obdelave podatkov

Metodologija dela pri evalvaciji in samoevalvaciji je vključevala spremljanje, analizo in vrednotenje didaktičnih enot, kvalitativno oceno otroških izdelkov in nastopov ter analizo anketnih vprašalnikov.

Prikaz rezultatov

Načrtovanje, izvajanje in spremljanje inovacijskega projekta je bilo vpleteno v Letni delavni načrt šole. Na osnovi rezultatov smo ugotavljali, ali sledimo zastavljenim ciljem. S preventivnimi dejavnostmi, z razvijanjem socialnih veščin, z dejavnostmi, ki povezujejo učence, delavce šole, starše in lokalno skupnost, in s sodelovanjem v projektih smo hkrati uresničevali cilje Vzgojnega načrta šole.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Z razvojem odprtih kreativnih in učinkovitih okolij razvijamo dobro prakso, odkrivamo nove poti učenja in poučevanja, vplivamo na preoblikovanje večplastnega izvedbenega šolskega kurikuluma in spodbujamo učno kulturo. Učenje temelji na izboljševanju temeljnih elementov učenja in notranji motivaciji, učenci sami odkrivajo poti do znanja ter imajo več možnosti za trajnostno učenje. Poučevanje izhaja iz vprašanj: kako učenca naučiti, kaj učencu pomaga pri razumevanju in usvajanju učne snovi, s katerimi koraki osvoji trajno znanje.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Evalvacija aktivnosti kaže, da je bil inovacijski projekt pomemben vir za kakovostno in učinkovito šolsko delo, ki je prilagojeno okolju naše šole.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Z ustvarjanjem odprtih kreativnih učnih okolij razvijamo nove in učinkovite poti učenja in poučevanja. Kompleksna strategija temelji na opazovanju strategij poučevanja in učnih učinkih. Za transformacijo učenja je bilo potrebno spremeniti procese učenja in v ta namen tudi procese poučevanja. S takim načinom dela smo iskali didaktične elemente oz. kombinacijo elementov za razvijanje novih strategij učenja s poudarkom na ustvarjalnosti udeležencev dejavnosti.

Možnosti uvajanja v druga področja

Inovacijo lahko uporabijo vzgojitelji v vrtcih, učitelji v osnovni in srednjih šolah, v različnih ustanovah ter društvih. Novost je namenjena učencem in njihovim staršem ter vsem, ki se zavedajo, da so ustvarjalna in odprta učna okolja eden izmed pogojev za kakovostni premik na področju učenja.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Današnja šola se je osredinila na razvoj intelektualnih sposobnosti učencev in ena izmed posledic poudarjenja pomembnosti določenega področja je tudi hierarhija šolskih predmetov. Nikakor ne smemo dvomiti v to, da je trajno izboljševanje temeljnih elementov učenja nujnost, ne smemo pa zanemariti priložnosti za izboljšanje kurikularnih slabosti in oblikovati večplastni izvedbeni kurikulum tako, da številnim nadarjenim, sposobnim in ustvarjalnim mladim v šoli omogočimo razvoj talentov in sposobnosti. Spoznanja našega raziskovanja so zato uporabna v vseh oblikah formalnega in neformalnega izobraževanja.

Literatura

Erjavec, I. : Tehnološke novosti spreminjajo življenje. Zbornik prispevkov 9. mednarodnega znanstvenega posveta Tehnična ustvarjalnost v šolskem kurikulumu v obliki projektne učnega dela »Od ideje do izdelka«. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica 2011. ISBN 978-961-6728-18-8.

Kenk, I., Erjavec, I.: Strategije za izboljšanje razredne in šolske klime. Inovacijski projekti 2009/2010 [Elektronski vir], Zbornik strokovnih prispevkov. El. knjiga. Ljubljana : Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2010. <http://www.zrss.si/pdf/ZbornikStrokovnihPrispevkov2009-10.pdf>. ISBN 978-961-234-928-8.

Jurman, B. Inteligentnost - ustvarjalnost - nadarjenost. Ljubljana: Center za psihodiagnostična sredstva, 2004. ISBN 961-6068-40-7.

Marentič Požarnik, B. et al. Izziv raznolikosti, stili spoznavanja, učenja, mišljenja. Nova Gorica: Educa, 1995. ISBN 961-6039-16-4.

Marentič Požarnik, B. Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS, 2000. ISBN 86341-2624-2.

Marjanovič Umek, L. et al. Razvojna psihologija. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2004. ISBN 86-7207-148-4 (trda vezava).

Pečjak, V. Misli, delati, živeti ustvarjalno. Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1987. ISBN 86-341-0081-2.

Pečjak, S. in Gradišar, A. Bralne učne strategije. 1. nat. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2002. ISBN 961-234-413-2.

Trstenjak, A. Psihologija ustvarjalnosti. Ljubljana: Slovenska matica v Ljubljani, 1981.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1995. ISBN 86-341-1111-3.

OŠ ČRNI VRH
ČRNI VRH NAD IDRIJO 95
5274 ČRNI VRH NAD IDRIJO

ČIPKA V NARAVNIH MATERIALIH

2011 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Barbara Petkovšek, predmetna učiteljica likovne vzgoje, OŠ Črni Vrh

Sodelavci: Anka Jamšek, učiteljica klekljanja, Čipkarska šola Idrija, Lilijana Homovec, učiteljica kemije in biologije, OŠ Črni Vrh

Konzulent: mag. Natalija F. Kocjančič, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Letošnji projekt je nadaljevanje in razširitev lanskega. Čipke narejene izključno iz naravnih materialov smo vključili v praktične izdelke, ki so prav tako iz naravnih materialov. Vsi izdelki so od zamisli do končnega izgleda narejeni po zamislih otrok od 5. do 9. razreda. Ker sta krojenje in šivanje postopka, ki jih še ne obvladajo, smo pomoč poiskali pri starših in drugih ljudeh, ki so z veliko zavzetostjo opravili ta dela. Nastala so oblačila po zamislih učencev narejena iz lana, ki so ga njihove babice hranile v skrinjah in je bil stkan iz doma pridelanih in obdelanih rastlin. Nastale so tudi torbice in blazine, ovitki za knjige in peresnice iz polstene volne.

Čipke, ki so del vseh izdelkov, so od risanja papircev do klekljanja nastale pod prsti otrok. Narejene so izključno iz naravnih materialov, ki so nam bili dostopni v domačem okolju in so ga učenci sami potrebno obdelali: volna, lan, fižol, koruzna semena ...

Osnovni pogoj za uspešnost izvedbe projekta je bilo medpredmetno povezovanje naravoslovja, likovne umetnosti, tehnike in klekljanja. Pri slednjem smo se povezali s Čipkarsko šolo Idrija. Večina izdelkov je nastala na tehniških dneh in pri klekljanju. Pri organizaciji teh dni so bili vsi otroci vedno individualno obravnavani in vključeni v njim ustrezno aktivnost.

Med cilje projekta sodi tudi ustreznost predstavitev rezultatov, to pa je tako razstava, kot tudi predstavitev oblačil in dodatkov v obliki prave modne revije. V obeh primerih so učenci tvorno sodelovali pri oblikovanju in izvedbi. Vsi smo veseli, da so ponosni na svoje dosežke.

Abstract:

This year's project is a continuation and expansion of last year's one. Lace made entirely from natural materials is included in the handy products, which are made of natural materials, as well. All products, from the initial idea to the final appearance, are made by children from class 5 to 9. Since cutting and sewing are processes, which the children had not mastered yet, we have sought help from the parents and other people who have done the work with great enthusiasm. This has resulted in garments made after the students' concepts. The garments are made from flax which was woven from home grown and cultivated plants and was kept in chests by their grandmothers. They have also created purses and pillows, book covers and pencil-cases from tipped wool.

Lace, which is part of all the products, has incurred under the fingers of the children all the way from drawing the patterns to the bobbin lace. They are made exclusively from natural

materials (wool, flax, beans, maize seeds, etc.), which have been made available to us from the home environment and have been processed by the students themselves as needed.

Precondition for the success of the project were cross-curricular links of science, art, technology, and lace-making. In the latter, we have teamed up with the Idrija Lace School. Most of the products are a result of technical days and lace-making. In organizing these days, all children were always individually addressed and integrated into a suitable activity for them.

One of the objectives of the project is also an appropriate presentation of results, which entails both the exhibition and the presentation of garments and accessories in the form of a real fashion show. In both cases, students are actively involved in the design and execution. We are all glad to know they are proud of their achievements.

Ključne besede: naravni materiali, čipka, oblačila, medpredmetno povezovanje

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Učinek in uporaba čipk iz naravnih materialov na uporabnih predmetih in oblačilih.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Raziskovali smo še neznan področje, zato nismo iskali že obstoječih virov. Učenci so neomejeno ustvarjalni, ker še niso ukalupljeni v sisteme, zato smo iz njih skušali črpati prav te neskončne vire ustvarjalnosti in domišljije. Rezultati projekta potrjujejo naša pričakovanja.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako naravni materiali skozi čipko spodbujajo ustvarjalnost?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Rezultate lanskega projekta smo želele realizirati na uporabnem področju in potrditi učinek čipke iz naravnih materialov skozi ustvarjalnost otrok.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- načrtovanje dela,
- vključevanje aktivnosti v LDN OŠ Črni Vrh in ČŠ Idrija,
- izpeljava treh tehniških dni (modno oblikovanje, risanje vzorcev, krojenje, šivanje, polstenje volne, izdelava razstavnih pripomočkov iz lesa, klekljanje),
- vključevanje zunanjih sodelavcev v vse faze projekta skozi celo leto,
- predstavitev poklicev mizar, gozdar, ovčerejka, koreografinja modne revije, aranžerka, frizerke, fotografinja in šivilja,
- priprava in izpeljava predstavitve projekta za širšo javnost v obliki modne revije,
- razstava izdelkov nastalih v okviru projekta.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ključni izziv za projektno skupino je bilo povezovanje in sodelovanje na treh nivojih: medinstitucionalno, medpredmetno povezovanje in povezovanje na osebni ravni.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

- zadovoljstvo učencev in projektne skupine,
- dvig motiviranosti in samozavesti učencev ob dosežkih in predstavitvi svojih izdelkov
- velika prostovoljna odzivnost zunanjih sodelavcev,
- podpora širše (tudi mednarodne) javnosti,
- medijska opaženost.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Zbiranje sprotnih refleksij o dejavnostih posameznega učenca.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

V pripravljene spremne liste izdelkov so otroci vpisovali tako tehnične rešitve kot osebna spoznanja o svojih dejavnostih.

Metode obdelave podatkov

Vsak zapis je zgodba o nastajanju izdelka, zato smo pripovedi prebirale, jih lektorirale in spravile v računalniško obliko.

Prikaz rezultatov

Rezultate zapisov smo zbrale v Portfoliju ustvarjalcev projekta, ki smo ga opremile tudi s slikovnim gradivom.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Med cilje projekta sodi tudi ustrezna predstavitev rezultatov, to pa je tako razstava, kot tudi predstavitev oblačil in dodatkov v obliki modne revije. Oboje je bilo izvedeno v obliki prireditve Čipke na sprehodu v okviru Dneva odprtih vrat šole, 1. 6. 2013. V obeh primerih so učenci tvorno sodelovali pri oblikovanju in izvedbi, vključenih je bilo tudi veliko zunanjih prostovoljnih sodelavcev.

Razstavo projekta smo postavili na ogled tudi na Festivalu idrijske čipke od 14. do 16. junija 2013 v prostorih idrijskega Magazina.

Oba načina predstavitve omogočata tudi interpretacijo spoznanj projekta.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

- V dejavnosti projekta se je na naše povabilo prostovoljno odzvalo veliko staršev in domačinov.
- Sodelovanje z društvom klekljaric Črni Vrh – Godovič
- Sodelovanje z Odborom za pripravo Festivala idrijske čipke in priprava razstave na festivalu v Idriji
- Pozitivni odzivi ožje in širše skupnosti s pripravljenostjo za nadaljnje sodelovanje.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Čipka v naravnih materialih je zaživela na oblačilih in uporabnih predmetih. Presenetila je s svojo uporabnostjo in estetskim učinkom.

Raziskovanje novega področja je razlog za večjo motiviranost učencev.

Možnosti uvajanja v druga področja

- Terapevtski učinek dela z naravnimi materiali
- Nadaljnje raziskovanje na umetniškem področju
- Razvoj ekonomsko uporabnih izdelkov s čipko v naravnih materialih

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

- Močni smo v timskem načinu dela v okviru projektne skupine, kolektiva in širše okolice.
- Ponujamo ponovitev razstave izdelkov in predstavitev v obliki modne revije.

Literatura

/

OŠ. DR. JANEZ MENCINGER ENOTA VRTEC BOHINJ
SAVSKA 10
4264 BOHINJSKA BISTRICA

POVABILO V GOZD

2011 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Valerija Stare – vzgojiteljica predšolskih otrok

Sodelavci: Kovačič Lucija – pomočnica vzgojiteljice, Karmen Žmitek – vzgojiteljica predšolskih otrok, Mojca Zupan – pomočnica vzgojiteljice, Ksenija Kranjec – pomočnica vzgojiteljice

Konzulent: Jaka Šubic, samozaposlen

Povzetek:

Gozd je v ekološkem smislu najvišje organizirana in pestra življenjska skupnost rastlin, živali in tudi ljudi. Otrokom smo želele gozd približati in odpraviti strah pred njim.

V dveh letih uvajanja projekta v naše skupine se je izkazalo za uspešno. Otroci so pridobili na vseh nivojih razvoja. Izboljšali so se socialni stiki, komunikacija na vseh ravneh. V prvem letu se je projekta lotila le ena skupina, v naslednjem letu sem povabila še eno skupino in vključili sva tudi starše. Prvo leto so bili otroci bolj odprti za ta način dela in jim je takoj ustrezal. V drugem letu so na začetku bili nezaupljivi do načina in terena. Ko so stvari preizkusili smo hodili vsak teden ne glede na vreme v gozd. Z skupino, ki se nam je pridružila zadnje leto smo odlično sodelovali. Vse dejavnosti iz Kurikula smo prenesli v gozd in otrokom omogočili igrivo raziskovanje v gozdu in njegovi okolici. Cilj, ki smo si ga zastavili smo dosegli. Otrokom smo omogočile utrjevanje in nadgrajevanje znanja. Zelo pozitivno se je izkazalo druženje z mlajšimi otroki saj so se krepile pozitivne oblike stikov. Vključili smo tudi starše. Najprej samo kot seznanjanje z našim delom, kasneje kot pomoč pri organiziranju dejavnosti v gozdu. Ker je bilo zanimanje veliko, smo jim pripravile skupno srečanje in igre v gozdu. Starše smo tudi preko spletene strani vrta seznanjali z našim delom.

Abstract:

The forest is in ecological terms the highest organized community of plants, animals and even humans. We wanted to bring forest closer to children and suppress their fear of it.

In two year's time, the project that we have been working on in our group has brought good results. Children have gained more knowledge at all levels of development. Social contacts and communications have improved at all levels. In the first year, only one group decided to take on the project. Next year, however, I invited another group to join this project. We also included the parents. First year the children were more open to this way of working. At the beginning of the second year children were suspicious of this type of method and the ground. After children had a try at all these methods, we went out to forest every week, regardless of the weather. We collaborated really well with the group that joined us last year. We used all activities from the curriculum in the forest. By doing that we allowed children to playfully explore the forest and its surroundings. We have reached the goal that we set for ourselves. Children were given an opportunity to consolidate and expand their knowledge. Socializing with young children, where parents were also included, helped children establish contact with other children. This social gathering turned out to be positive. By including the parents we

just wanted to get them to know what we do. Later, the parents helped us organize different activities in the forest. Because a lot of people took an interest in this, we decided to organize a joint meeting and outdoor activities in the forest. We also have a website where we publish all our work (pictures, projects,...). In this way we informed and we keep informing parents about what we did/do in our kindergarten.

Ključne besede: Igrivo raziskovanje na prostem - v gozdu, Komunikacija, Socialni odnosi, Povezanost z naravo, Samostojnost, kreativnost

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Glede na zaposlenost staršev in ker so otroci večino dneva v vrtcu smo izkoristile dane možnosti za bivanje v gozdu. Potrebno je bilo nekatere starše pripraviti na določene obveznosti, ki so povezane s takim načinom dela. Pojavilo se je nekaj težav, ki pa smo jih z pozitivno energijo in zadovoljstvom staršev uspešno rešili. Pojavilo se je nekaj težav z časovno razporeditvijo ritma življenja v vrtcu, vendar smo jih z skupnim dogovorom rešili.

Bohinj ima veliko naravnih danosti, med drugim nas obdaja gozd, ki nam nudi zrak, hrano, sprostite, les in še marsikaj. Bil nam je izziv, kako gozd otrokom čim bolj približati in hkrati upoštevati Kurikul. Ker je sodelovanje staršev bolj slabo, smo tudi njih »Povabili v gozd«.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Otroci preživijo preveč časa v zaprtih prostorih. V vrtcu je možnost izkustvenega učenja o naravi in z njo.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako omogočiti otrokom igrivo raziskovanje na prostem v gozdu

Tu se nam ni zdelo pomembno samo preživetje dneva v gozdu, pač pa tudi začititi povezanost in pripadnost naši Zemlji.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

- Otroci preživijo večino časa v vrtcu in so premalo v naravi
- Otrokom približati naravno okolje in jih povezati z njo
- Povečati zdravstveno stanje otrok z bivanjem na prostem
- Povečati gibalne sposobnosti otrok
- Možnost večje komunikacije med otroki

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- Pogovori in dogovor strokovnih delavk skupine, da poskusimo nekaj drugačnega
- Seznanile smo vodstvo in starše o dejavnostih
- Otroke smo peljale v gozd, jim pustile možnost raziskovanja
- Pripravili »Povabilo v gozd« z g. Jakom Šubicem
- Se izobraževali na tem področju
- Po prvem letu dela na projektu smo povabile še eno skupino otrok (mlajši otroci)
- Povabili smo še starše, da smo skupaj preživeli dan v gozdu

- Skozi celo leto smo vključevali in vključili vsa področja Kurikula

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

- Predstavitve staršem način dela, ki imajo pomisleke glede čistoče, zdravja, insektov
- Spodbuditi otroke, da se sprostijo in uživajo na prostem
- Pridobitev vodstvenega kadra, da je tak način tudi »učenje«

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Ciljev nismo merili z nikakršnimi kazalci. Največji dokaz, da smo jih dosegli so otroci sami ter starši, ki so podprli naše delo.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Nismo merili in obdelovali nobenih podatkov. Za nas so bili pomembni zadovoljni obrazi otrok in staršev. V tem projektu sodelujeta dve skupini, starostno različni in hkrati povezani v dejavnosti v gozdu.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Razen pogovora in objave naših obiskov v gozdu na internetni strani vrtca z vsemi vpletenimi, nismo uporabljali drugih metod.

Metode obdelave podatkov

Podatkov nismo obdelovali

Prikaz rezultatov

Rezultati so spodbudni. Otroci si želijo vsak dan preživeti v gozdu, večinoma na istem prostoru. Otroci so sproščeni, aktivni, kreativni, pripovedujejo staršem o svojih doživetjih.

Ko se dogovorimo kdaj gremo v gozd, že delajo načrte kaj in kako ga bodo preživeli.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitve dosežkov in interpretacija spoznanj

Predvsem je treba poudariti, da mora biti strokovni kader sam prepričan v tak način dela. Z zgledom spodbujamo in učimo otroke o življenju v gozdu in z njim (primerna obleka, obutev, odnos strokovnih delavk). Dosegle smo, da se je izboljšalo izkustveno učenje, samopodoba otrok, samostojnost, kreativnost. Otroci, ki imajo težave pri navezovanju stikov so se tu bolj odprli, postali bolj samozavestni

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Otroci in starši so zadovoljni z dejavnostmi v gozdu in napredkom otrok.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

S pomočjo g. Jaka Šubica nam je uspelo vpeljati redne dneve v gozdu in povezati z ostalimi področji. Otroci so se sami več naučili in tudi hitreje, kot pa bi se bili v igralnici.

Možnosti uvajanja v druga področja

Vključili smo že vsa področja Kurikula.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Močni smo v povezavi z naravo in živimo z njo, gozdom, uživamo v njem. Drugim lahko ponudimo naše izkušnje in dejstva, da se otroci ob neposredni manipulaciji z naravnim materialom lahko učijo na vseh področjih življenja.

Literatura

Kurikulum za vrtce

Glasilo vrtca Antona Medveda Kamnik – Kuku gozdni Antonček je tu

OŠ FRANCETA PREŠERNA ČRENŠOVCI
JUŠA KRAMARJA 10
9232 ČRENŠOVCI

BRANJE ZA ZNANJE ZA ŽIVLJENJE?

2011 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Stanka Zver, prof. RP

Sodelavci: članice ožjega tima IP: Majda Francič, prof. slov., Gabrijela Novak, prof. RP, Karmen Škafar, prof. mat., mag. Metka Husar – Černjavič, ped.; iz tima projekta z naslovom Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja ter preostali del sodelavcev iz kolektiva.

Konzulent: mag. Leonida Novak, višja svetovalka ZRSŠ

Povzetek:

V strokovnem prispevku predstavljam odprto učno okolje, podprto s sodelovalnim in kritičnim branjem/učenjem, kot enega izmed pomembnih faktorjev za branje in pogovor o prebranem. Branje z razumevanjem v povezavi s formativnim spremljanjem učenčevega učnega (in najprej bralnega) napredka je osnova učenčeve samoregulacije branja, učenja in znanja. Ko učenec poišče, večkrat preizkuša in uzavesti najprimernejše bralne učne strategije, predvsem glede na njegov stil učenja, cilje, pričakovane rezultate, sposobnosti, interese, spoznavne postopke, šele takrat je v resnici sposoben presojevalno kritično, raziskovalno in ustvarjalno brati – njegovo branje postane osnova za vseživljenjsko učenje in znanje ali branje za znanje za življenje.

Abstract:

In my expert paper, I present an open learning environment, supported by cooperative teaching and critical reading and learning as one of the important factors for reading and discussions about books. Reading with understanding as well as the formative assessment of students' learning progress is the foundation of student self-regulation of reading, learning and knowledge. When a student finds, repeatedly tested and become aware of his most appropriate reading strategies, particularly with regard to his learning style, his aims, expected results, abilities, interests, cognitive processes, only then he is able to critically research and creatively read - his reading becomes the basis for lifelong learning and reading for knowledge or skills for life.

Ključne besede: *bralne učne strategije, izbirnost, formativno spremljanje, bralne mape, medpredmetno povezovanje*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Na Osnovni šoli Franceta Prešerna Črenšovci smo ugotovili, da imamo iz leta v leto več otrok, ki imajo težave na področju branja ter pisanja. Srečevali smo se z odporom učencev do knjig, domačega branja ter na splošno izogibanju opravljanja domačih nalog pri vseh predmetih. Posledica tega je bilo opaziti nezadovoljstvo s šolo, z ocenami, rezultati na NPZ, nemotivirano branje za doseg bralne značke ali nebranje za bralno značko,... nezadovoljstvo staršev z ocenami otrok, nemoč pri odpravi otrokove nemotiviranosti, ipd...

Prišli smo do ideje, da lahko morda učencev pomagamo na drugačen način – to je preko skupnega potovanja do učenčevega znanja, lastne motivacije, spremljanja lastnega razvoja in učenčevega napredka.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Vse prepogosto dajemo mladim utrغانo cvetje, ko bi jih vendar morali učiti, kako naj vzgajajo lastne rože. (John Gardner)

Prav zato mora učitelj v kvalitetni sodobni šoli učencem dati, še bolje ponuditi, šolo, v kateri se bodo učenci dobro počutili, in hkrati šolo, v kateri bodo izkoriščeni vsi njihovi potenciali. (Musek, Lešnik). Učencem je potrebno ponuditi odprto učno okolje, ki je osnova za varnost. Nasvet objektivnega kritičnega prijatelja (in učitelja) omogoča učencu ne samo, da je dober, temveč da postane še boljši, torej mu pomeni spodbudo na poti do odličnosti. Kvalitetna povratna informacija je ključ do boljšega uspeha. (Komljanc 2008). Le v odprtem in sodelovalnem učnem okolju, v katerem prevladujejo pozitivni in kvalitetni medosebni odnosi, lahko učenec res izkoristi svoje optimalne potenciale. V akcijsko zasnovanem vzgojno-izobraževalnem procesu je učencu omogočeno, da je res aktiven, in to vse od načrtovanja, opazovanja, spremljanja, reflektiranja do izboljševanja svojega učenja, znanja in predvsem branja. Prav zato je formativno učenje (IP Didaktika ocenjevanja znanja), ki ga izvajamo na naši šoli že sedmo leto, veliko pripomoglo tudi k dvigu kvalitetnih aktivnosti (in rezultatov) na področju branja v okviru projekta Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja. V operativnem načrtu projekta Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja smo na naši šoli dali velik poudarek načrtni rabi različnih bralnih učnih strategij, in sicer lansko šolsko leto Paukovi strategiji in letošnje šolsko leto recipročnemu branju, ob tem pa še strategiji VŽN, miselnim vzorcem, itd. Različnim BU-strategijam smo v letošnjem šolskem letu dodali še učni pogovor. Formativno učenje in spremljanje učenčevega napredka nas je namreč pripeljalo do ugotovitve, da ni pomemben samo končni rezultat (bodisi učenja bodisi branja), veliko bolj pomembna je pot, po kateri učenec pride do rezultatov oz. ciljev. Najino partnersko delo (učiteljevo in učenčevo) obsega vse faze branja: pred, med in po branju. Individualni razgovori med učiteljem in učencem zagotavljajo odlične možnosti tako učencu, da razmišlja o svojem učenju, kot tudi učitelju, da spremlja njegovo učenje. Vprašanja morajo biti skrbno oblikovana, tako da učenec tega ne občuti kot zaslišanje. V teh okoliščinah je treba na postavljanje vprašanj in odgovarjanje nanje gledati kot na skupno odgovornost učitelja in učenca. (Godinho, Wilson 2008, str. 8)

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Branje za znanje za življenje?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Doseči smo želeli, da učenci sami začutijo željo po branju in posledično tudi učenju, da sodelujejo pri razvoju lastnega napredka, da spremljajo svoj uspeh, dosežajo lastne zastavljene cilje, ki jim predstavljajo notranjo motivacijo. Učitelji smo želeli postati učenčeva pomoč in roka, na katero se lahko naslonijo; hkrati pa smo jim želeli dati občutek, da sami zmorejo prehoditi zastavljeno pot. Tako smo želeli razviti samostojnega, samozavestnega, uspešnega ter zadovoljnega učenca, ki dobro funkcionira v odprtem in sodelovalnem učnem okolju, kjer prevladujejo kvalitetni medosebni odnosi. Naš cilj je bil tudi dvigniti bralno pismenost pri vseh učencih.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Že pred začetkom inovacijskega projekta smo se odločili, da preizkusimo z učenci delati na formativni način. V šolskem letu 2011/2012 smo začeli sistematično delati na izboljšanju bralnih in učnih zmožnosti učencev. Celotno šolsko leto nas je spremljal slogan: Branje za zabavo. Želeli smo, da učenci ne bi občutili branja kot nekaj stresnega, nujno zlo, nekaj kar morajo izvajati zaradi učiteljev, temveč, da je knjiga in na sploh branje lahko zabava, predmet pogovora, knjiga je lahko središče dogajanja tako v šoli kot doma, kar je lahko vir užitka za vse sodelujoče, pa še vir učenja oz. znanja, tako da se tega niti ne zavedamo. Dali smo poudarek čim višjemu številu učencev, ki so dosegli bralno značko, zdravo tekmovalnost smo dosegli z bralnimi barometri, ki so bili v vsakem razredu nekaj unikatnega, kar je predstavljalo dodatno motivacijo za učence.

Načrtno smo vpeljali določene bralne – učne strategije, Paukovo strategijo (2011/12) ter metodo recipročnega branja (2012/13). Ob teh smo vključevali tudi strategijo VŽN, PV3P, miselne vzorce. Učenci so spoznali vse omenjene strategije, seveda pa je nujno, da so se ob učenju samostojno odločali za strategijo, ki jim najbolj ustreza. Skozi testiranje bralnih zmožnosti otrok smo ugotovili, da se je stanje izboljšalo, ko smo načrtno vpeljali novo BUS.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Najbolj izstopajoča je bila učenčeva nemotiviranost za branje, domače branje, branje za bralno značko, opravljanje domačih nalog ter na splošno učenje »za ocenjevanje«. Omenjene probleme smo rešili s formativnim spremljanjem učenca. Na ta način je učenec prevzel nadzor nad lastnimi cilji, s pomočjo učitelja je sistematično načrtoval pot, ki jo bo prepotoval, da doseže zastavljen cilj. Ob lastnem trudu je začutil veliko več zadovoljstva, povečala se je njegova notranja motivacija. Velik vpliv ima tudi mnenje vrstnikov – kar smo dosegli preko metode kritičnega prijatelja.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

V začetku šolskega leta 2011/2012 smo testirali učence 2. in 3. vzgojno – izobraževalnega obdobja z namenom ugotoviti, kakšna je njihova bralna in funkcionalna pismenost. Testiranje smo ponovili ob koncu šolskega leta. Velik kazalec je bilo tudi število učencev, ki so dosegli bralno značko, bralne mape učencev ter rezultati na NPZ.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Učenci 2. in 3. triletja so sodelovali na testiranju bralne pismenosti, pri dosegu bralne značke so sodelovali vsi učenci vseh razredov na OŠ, rezultati NPZ pa so bili pokazatelj v šestim in devetem razredu. Tako da so na določen način sodelovali prav vsi učenci naše šole.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali s pomočjo testov bralne pismenosti oz bralnega razumevanja, rezultati NPZ so bili pridobljeni na že utečen način, podatke o doseganju bralne značke pa smo zbirali v šolski knjižnici.

Metode obdelave podatkov

V okviru aktiva za jezikoslovje smo na šoli izdelali test bralnega razumevanja – za učence 2. in učence 3. triletja. Izvedli smo ga učitelji razredniki v mesecu decembru z učenci svojega oddelka. Teste smo obdelali ter podali rezultate na srečanju aktiva za jezikoslovje. Hkrati smo ugotavljali, katere naloge so učencem predstavljale največ težav ter takoj pripravili

načrt, s katerim bomo izboljšali stanje na šoli. Dogovorili smo se za vpeljavo Paukove strategije, ki bi učencem lahko pomagala do višjih bralnih in razumevalnih zmožnosti, naš namen in delo smo predstavili tudi staršem. V naslednjem šolskem letu smo zadevo ponovili ter vpeljali še metodo recipročnega branja. Testiranje smo ponovili ob koncu šolskega leta.

Velik pokazatelj so bili tudi rezultati NPZ, ki smo jih pridobili in analizirali na standarden način.

Zbrali smo tudi podatke o vključenosti učencev k doseganju bralne značke – to so bili vsi učenci na šoli, vendar vsi niso dosegli tega cilja. Tako smo predvsem razredniki temu problemu namenili največ časa – dogovorili smo se za uporabo bralnih barometrov, ki si jih je vsak razrednik oblikoval po svoje. Hkrati pa je podatke o doseganju bralne značke beležila šolska knjižničarka. Za vzpodbudo smo v šolskem letu 2012/2013 uvedli tudi bralno značko za zaposlene, ravno tako kot BZ učencev je le-te podatke tudi zbirala in obdelovala šolska knjižničarka.

Prikaz rezultatov

Rezultati testiranja bralne pismenosti oz. bralnega razumevanja učencev so pokazali, da se je le-ta v enem šolskem letu dvignila za približno 10% - odvisno od oddelka.

Rezultati NPZ so se dvignili v primerjavi s prejšnjim šolskim letom.

Število učencev, ki so dosegli bralno značko, se je dvignilo s 54% na 80% - celotna šola.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Na šoli smo torej ugotovili, da učenci zmorejo slediti svojim zastavljenim ciljem, da imajo sposobnosti načrtovati in doseči višje rezultate, seveda pa morajo imeti oporo učitelja ter tudi svojih staršev. Učitelji smo bili na naši šoli tisti, ki smo učence spodbujali, jim pomagali, da so realizirali svoje ideje za doseganje višjih ciljev, ponujali učencem načine, s katerimi so razvijali svoje znanje in reševali naloge višjih taksonomskih stopenj. Postali smo vez med njimi in starši tako, da smo tudi staršem predstavili metode in strategije, s katerimi je bilo njihovim otrokom lažje doseči pričakovane rezultate. Le na ta način so učenci dobili ustrezno in potrebno pomoč in podporo tako staršev kot učiteljev.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Posledice izpeljave projekta so bili izredno zadovoljive. Rezultati, ki smo jih dosegli, so bili še višji, kot smo jih upali pričakovati. Formativno učenje in spremljanje učenčevega napredka se je pokazalo kot zelo pomemben način dela. Veliko več kot sami rezultati, ki smo jih dosegli, je vredna pot, ki jo učenec zmore samostojno ali pa tudi ob opori učitelja prehoditi, da doseže svoj pričakovan rezultat. Na podlagi tega si krepí svojo samozavest, dobi občutek, da je sprejet ne glede na svoja šibka področja, morda ravno zaradi teh naredi še korak naprej in si upa poseči po še višjih ciljih.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Pri nas na šoli se je močno razvilo formativno spremljanje učenčevega napredka, v teh dveh šolskih letih prevladuje delo na področju razvijanja bralne pismenosti. To delo ni zajemalo le pouka slovenščine, ampak tudi druga predmetna področja – bralno razumevanje se je

razvijalo tudi pri pouku matematike, naravoslovja, družboslovja, vzgojnih predmetnih področij...

Možnosti uvajanja v druga področja

Rezultati sigurno ne bi bili tako veliki, če bi zajeli le eno področje (npr. jezik). Ravno zato, ker smo na formativni način delali tudi na drugih področjih, so učenci dosegli to kar so. Na šoli imamo tudi oddelek vrtca – predšolske otroke, ki so v tem šolskem letu uspešno delali na formativni način – pohvala gre vzgojiteljicama, ki sta si upali poskusiti zalogaj s tako majhnimi otroci. Delo je vsekakor mogoče tudi v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju in vsekakor ga je vredno izkoristiti.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Naše močno področje je sigurno delo na formativni način – pomoč in opora učencem, da si znajo zastaviti cilje, da znajo načrtovati pot za doseg zastavljenih ciljev, da so odprti za sodelovanje, kritično sodelovanje, sodelovalno učenje, pomoč in opora vrstnikom. Naši otroci so samozavestni, sposobni kritičnega razmišljanja, solidarnosti do drugih, hkrati pa se od malih nog – vrtca dalje, naučijo izražati svoje mnenje s pozitivno naravnanim besednim zakladom.

Literatura

Godinho, S. Ali je to vprašanje? Ljubljana: Klett, 2008.

Komljanc, N. Projekt Didaktika ocenjevanja znanja. Gradivo RAP Razvoj didaktike na področju ocenjevanja znanja. <http://www.zrss.si> (6. 5. 2013)

Pečjak, S. Bralne učne strategije. Ljubljana: ZRSS, 2002.

Peklaj C. Sodelovalno učenje. Ljubljana: DZS, 2001.

McGrath, H., Francey, S. Prijazni učenci, prijazni razredi. Učenje socialnih veščin in samozaupanja v razredu. Ljubljana: DZS, 1996.

Smith, J. Iznajdljivi učitelj. Kako se vaši učenci naučijo več, medtem ko ste sami obremenjeni manj. Ljubljana: RokusKlett, 2012.

OŠ IVANJKOVCI
IVANJKOVCI 71A
2259 IVANJKOVCI

ŽELIM TI LEP DAN

2010 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Terezija Lukman, dipl.vzg.,spec.

Sodelavci: Mojca Grula, prof.LVZ, Tina Turin-Puklavec, dipl.soc.del., Zdenka Rakuša, prof.kem./bio, Andrej Primužič, učitelj tehnike in računalništva, Nada Pignar, prof.RP

Konzulent: Jožica Pika Gramc, ZRSS Ljubljana

Povzetek:

Medsebojni odnosi so dela človeka, ki ni sam sebi namen, je del družbenega okolja kjer živi in deluje.

Svoja najgloblja doživljanja izraža na veliko načinov, kjer pri ustvarjanju medosebnih odnosov vse svoje danosti in znanja uporabi za ustvarjanje odnosa.

Velikega pomena je, da se počuti sprejetega, varnega, ljubljenega v svojem okolju, za otroka pa je to še pomembnejše. Otroci čutijo, ali je naš notranji prostor pozitiven ali govorimo resnico in smo v stiku s samim seboj.

V ugodnih življenjskih razmerah posameznik razvije ustvarjalni značaj, ki se izrazi skozi kreativnost in ljubezen.

Teorije socialnega učenja nas učijo, kako odločilen vpliv ima na učenje vedenje drugih, ki odločilno vplivajo na potek socializacijskega procesa.

V interakcijah so pomembne veščine, ki jih uporabljamo kot socialni in duhovni kapital in v šolskem prostoru omogočajo prepoznati veliko takih priložnosti.

V šolskem letu 2010/11 smo na podlagi že narejene raziskave, Vpliv uporabe lutke pri spreminjanju motečega vedenja mlajših šolskih otrok, pričeli izvajati inovativni projekt v podaljšanem bivanju prvega in drugega razreda.

Na osnovi pridobljenih rezultatov, ki so potrdili, da lutka ugodno vpliva na kontrolo čustev, vedenja pri otrocih ter boljše komunikacijo smo iskali še druge možnosti učenja socialnih veščin, ki so potrebne za ohranitev pristnih medsebojnih odnosov.

Projekt smo predstavili staršem in jih povabili k sodelovanju.

Izvedene aktivnosti smo predstavili na strokovnem aktivu in tako navdušili strokovne delavce, da smo v šolskem letu 2011/12 pričeli sodelovati medvrstniško v času podaljšanega bivanja.

V letu 2012/13 nam je bilo povezovanje precejšnji izziv.

Sodelovalni krog smo širili na dnevu dejavnosti šole, kjer smo se družili medpredmetno, medvrstniško in medgeneracijsko.

Učitelji smo ustvarjali učne situacije, v katerih smo dodelili učencem naloge, ki so jim pomenile učni izziv, obenem pa spodbujale notranjo motivacijo in vzpostavljanje samokontrole nad svojim vedenjem.

Ob izvedbi skupnih akcij smo uvideli, da smo vsi povezani, da vsi sestavljamo to družbo, da nismo ločeni od drugih in smo pripravljeni resnično sodelovati in ustvarjati prijetno klimo na šoli.

Ključne besede: medsebojni odnosi, socialne veščine, spodbudno učno okolje, sodelovalni krog, prostovoljstvo-medgeneracijsko druženje, globalno učenje, inovativni projekt.

Abstract:

Mutual relations are a part of a person who is not an end in himself/herself, who is a part of the social environment in which he/she lives and works.

Such persons express their deepest experience in a lot of ways in which to create interpersonal relationships using all their resources and knowledge.

It is of great importance that people feel accepted, safe, beloved in their environment and for the child, this is even more important. Children feel if our inner space is positive, if we are telling the truth and whether we are in touch with ourselves.

In favourable living conditions the individual develops a creative nature, expressed through creativity and love.

Social learning theory teaches us that the behaviour of others who have a crucial role in the course of a person's socialization process has a decisive influence on the learning process.

In the interactions there are important skills that can be used as social and spiritual capital and in the school environment these allow to identify many opportunities.

In the school year 2010/11, we began to implement an innovative project in the afternoon lessons of the first and the second class on the basis of a research Impact of using puppets in changing disruptive behaviour of younger school children. The obtained results confirmed the doll's beneficial effect on controlling emotions, behaviour of children, and better communication. On the basis of these results we are looking for other opportunities to learn social skills that are necessary for the preservation of authentic relationships.

The project was presented to the parents and they were invited to participate.

The activities carried out were presented to colleagues. It inspired them to mix pupils of different age groups in the afternoon lessons in the school year 2011/12.

In 2012/13 the project presented an even bigger challenge.

Collaborative circle was expanded in project days of the school, where the activities were carried out interdisciplinary, intergenerational and mixing different age groups

Teachers created learning environments in which students were assigned tasks that posed a challenge for learning, while encouraging intrinsic motivation and building behavioural self-control.

When working together, we realised that we are all connected, we all are a part of the society, we are not separated from the others and we are ready to cooperate and create a truly pleasant atmosphere in the school.

Key words: *mutual relations, social skills, stimulating learning environment, collaborative circle, volunteer - generational gathering, global learning, innovative project.*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

- Vzpostavljane zadovoljivih socialnih odnosov je daljše procesno učenje ne samo otrok ampak tudi strokovnih delavcev, ki so neposredno v stiku z njimi v razredu ali podaljšanem bivanju in njihovih staršev.
- Vzgojno zahtevnejši otroci še ne zmorejo vzpostaviti samokontrole v konfliktnih situacijah in potrebujejo strokovno pomoč.
- Pri učencih še niso dovolj razvite socialne veščine, ki bi omogočile posameznikom vzpostaviti zdrave medsebojne odnose.
- Potrebno je vzpostaviti tesnejšo sodelovanje s strokovnimi sodelavci in starši, saj si to želijo.
- S korektnim medsebojnim sodelovanjem ob podpori vodstva in konzulentke je možno doseči pričakovani inovacijski cilj.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev

Glede na raziskovalno vprašanje ter dosedanje že zapisane ugotovitve menim, da vsa spoznanja potrjujejo dejstvo, da je učenje socialnih veščin proces, ki traja in se vije po različnih poteh, ki vodijo do skupnega cilja.

Misli Konfucija, da je do večnih idej tradicije vedno moč priti z učenjem, vendar ne z osvajanjem običajnega šablonskega znanja, pač pa pravega bistva vseh spoznanj, nas vodijo do dejstva, da je takšna spoznanja treba ponotranjiti, postati morajo notranji del človeka. To pomeni, da mora v skladu z njimi misliti, delovati in živeti.

Dr. William Glaser verjame, da ima človek dedno vkodirano potrebo po preživetju in reprodukciji. Nahaja se v najstarejših človeških strukturah. Kasneje so tekom evolucije nastale še štiri osnovne psihološke potrebe: potreba po ljubezni (pripadnost), po moči (veljava, tekmovalnost), po zabavi (igra, učenje), po svobodi (možnost izbiranja). Nahajajo se v novejših možganskih strukturah in predstavljajo motor, ki nas žene v gibanje. Vse te potrebe morajo biti dnevno zadovoljene, če hočemo biti zdravi in zadovoljni.

Osnovne psihološke potrebe (OPP) so zabeležene v svetu genov, odsevajo pa v svetu želja. Svet želja je prisposoba nekakšnega »albuma sličic«, do katerih pridemo tekom osebnega razvoja, od rojstva dalje.

Preko vedenjskega sistema se odzovemo in z aktivnostjo skušamo vplivati na okolje (ali na nas same), da pridemo do zelenega.

Da to dosežemo je potrebno izbirati taka učna okolja in ustvarjati učne situacije s primernimi metodami in spodbudnimi vsebinami, ki s svojimi učinki pozitivno vplivajo na ustvarjanje prijetne klime v učnem okolju.

Pri tem pa je pomemben pojem odgovornosti, ki ga dr. Glasser definira kot sposobnost in težnjo po ravnanju s katerim uspemo zadovoljiti lastne OPP. Istočasno pa omogočamo ostalim, da zadovoljijo svoje OPP.

Človeško bitje se ne rodi odgovorno. Odgovornega vedenja se mora šele naučiti. Uči pa se ga lahko le ob odgovornih ljudeh in še to le samo ob zadostni meri ljubezni in discipline.

Te odgovornosti vzgajanja se moramo zavedati učitelji, ki delamo z učenci.

Pomembni del učiteljevega poslanstva v učnem okolju, kjer deluje je, da v izobraževalni krog pripelje svet z usmerjanjem svojega dela v globalne teme in poglede s tem, da ustvarja učno okolje, kjer bodo zadovoljene OPP.

Pri vzpostavljanju izobraževalnih možnosti za učence, ki se navezujejo na globalno pravičnost, medsebojno odvisnost, raznolikost, človekove pravice, mir ter mednarodni trajnostni razvoj pa omogoči učencem, da se naučijo predstavljati svet in ga oblikovati zunaj različnih obrazov neenakosti, s katerimi se srečujemo v današnjem času.

Cilji projekta

Kako skupaj zmoremo ustvariti spodbudno klimo na šoli in stopiti v zadovoljive socialne odnose.

Razširitev znanj in spretnosti učiteljev s tematiko, ki je aktualna pri spodbujanju kompetenc za kulturo sobivanja v razredu, življenju šole in zunaj šole in prenos znanja in veščin na učence, starše in druge v okolju.

Raziskovalno vprašanje

Kako odkrivati možnosti učenja socialnih veščin v skupini mlajših šolskih otrok v podaljšanem bivanju.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Na podlagi spoznanja, do katerega sem prišla skozi metodo akcijskega raziskovanja v specialističnem delu, sem začutila pomembnost metode dela z lutko pri mlajših šolskih otrocih, saj so rezultati raziskave potrdili:

- da uporaba lutke ugodno vpliva na kontrolo čustev in vedenja pri vzgojno zahtevnejših otrocih,
- da uporaba lutke vpliva na zmanjšanje motečih vedenjskih vzorcev pri vzgojno zahtevnejših otrocih in
- da uporaba lutke vpliva na boljšo komunikacijo med učiteljem in učenci ter med učenci.

Ob spoznanju, da je učenje socialnih veščin mlajših šolskih otrok temeljnega pomena, sem se odločila za vodenje inovacijskega projekta kjer sem skupaj s člani projektne skupine z metodo lutke nadaljevala ter raziskala tudi druge možne načine učenja socialnih veščin v ožjem in širšem učnem okolju.

Povezovanje projektne skupine je bil pomemben del v tem procesu, saj smo izmenjali izkušnje in se o aktivnostih pogovarjali, skupaj načrtovali in na podlagi refleksije uvedli pozitivne spremembe v razmišljanju.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Na podlagi že znanih podatkov raziskave smo opazili, da se v oddelku podaljšanega bivanja znajde vedno več vzgojno zahtevnejših učencev, ki rušijo ugodno klimo v učnem okolju. To so učenci, ki prihajajo v šolo zelo zgodaj in odhajajo zadnji domov.

Izoblikovala se je ideja, da nadaljujemo z že preverjeno metodo in raziščemo še druge možne načine dela, ki bodo pripeljali do zelenih rešitev obstoječega stanja.

Pripravljalna faza je zajemala predstavitev ideje učiteljem, ki so poučevali v oddelku podaljšanega bivanja in bili člani projektne skupine.

Naredili smo akcijski načrt ter projekt predstavili staršem učencev prvega in drugega razreda vključenih v OPB.

Na spodbuden način smo projekt predstavili tudi učencem ter v naslednji fazi pričeli z izvajanjem aktivnosti.

Druga faza: Aktivnosti smo izvajali v oddelku podaljšanega bivanja prvega in drugega razreda, kjer je bil poudarek na socialnih igrah, pripovedovanju zgodb z vzgojno tematiko, ustvarjanju lutkovnih prizorčkov učencev in reševanju konfliktnih situacij s pomočjo lutke.

Ob pričakovanju božično –novoletnih praznikov smo organizirali ustvarjalne delavnice, ki so učencem bile posebej zanimive pri vsakodnevni aktivnosti podaljšanega bivanja, na

področju glasbe, likovnosti, pravljic, lutk, plesa in kulinarike. Povabili smo starše in stare starše, da so se vključili v dejavnosti in skupaj z nami ustvarjali prijetno klimo v skupini.

Tretja faza:

Aktivnosti so bile tako odmevne, da so se nam pridružili učenci podaljšanega bivanja iz drugega oddelka. Družili smo se medvrstniško. Občasno so se vključevali tudi otroci vrtca.

V četrti fazi smo načrtno širili nova spoznanja na celoten kolektiv strokovnih sodelavcev, se družili medvrstniško, medgeneracijsko in medpredmetno

Na strokovnem aktivu podaljšanega bivanja smo naredili akcijski načrt skupnega druženja ob posebnih priložnostih.

Projektne novosti smo razširili na aktivnosti podaljšanega bivanja vseh vključenih učencev, dni dejavnosti, spominskih dni, teden globalnega učenja, prostovoljstva, mesec ali teden odprtih vrat. Povezovati smo se pričeli med seboj tudi preko projektov, ki potekajo na šoli (prostovoljstvo, zeleno rjavi, zdrava šola, bralna pismenost, eko šola...).

Ob dnevu starejših smo oblikovali šopke za stare starše. Vrata smo odprli vsem učencem na šoli, ki so želeli pokloniti šopek svojim starim staršem. Mlajšim učencem so pri oblikovanju šopka pomagali starejši učenci prostovoljci naše šole.

V tednu Globalnega učenja smo izvedli različne aktivnosti (izdelava starega papirja, izdelava srajčk iz časopisa in poslikava z namenom, tek podnebne solidarnosti učencev in učiteljev), ki smo jih učitelji izvedli pri podaljšanem bivanju ter na predmetni in razredni stopnji v sklopu rednih ur pri predmetih družboslovja, naravoslovja, slovenščine, narave in družbe, etiki, športni vzgoji. Vključili so se tudi otroci vrtca in vzgojiteljice.

Osredotočili smo se na aktivnosti, povezane z odgovornim ravnanjem posameznikov do našega planeta in njegovih prebivalcev.

Ob pričakovanju božično –novoletnih praznikov smo organizirali ustvarjalne delavnice v obliki odprtih vrat za starše in stare starše na področju glasbe, likovnosti, pravljic, lutk, plesa, dramske igre in kulinarike.

Ob dnevu za spemembe so prostovoljci izvedli akcijo »pridobivamo nove prostovoljce na šoli.«

Potekala so tudi izobraževanja za nove prostovoljce, ki sem jih izvajala kot vodja projekta, multiplikatorka in mentorica prostovoljstva na šoli, na pobudo razredničark v 5. in 8. razredu.

V sodelovanju s skupino prostovoljcev smo ob dnevu starejših, ob dnevu prostovoljcev in v božično novoletnih počitnicah pripravili krajši program in darilca ter **obiskali starejše v Centru starejših občanov Ormož.**

Kot vodja projekta sem zaznala višjo raven novosti na izobraževanju strokovnih sodelavcev, ki sem ga izvedla skupaj s sodelavko kot multiplikatorka »Prostovoljstvo - krepitev vrednot nenasilja.

Skozi osebni razvoj sem začutila povezanost s sodelavci, spoznala njihovo igrivost ob igri z lutko ter spoznala, da skupaj zmoremo ustvariti prijetnejšo klimo na šoli. Rezultate povezovanja, združevanja, sodelovanja in ustvarjalnosti smo povezali v šopek povezovalnih navad **ob dnevu dejavnosti »Dobra volja je najbolja.**

Dan je potekal v duhu izobraževalnih in ustvarjalnih delavnic.

Izobraževalne delavnice za prostovoljce, so vodile: Jožica Gramc (Korak za korakom na poti drug do drugega), iz zavoda za šolstvo, Anka Osterman (Etika v medgeneracijskem

povezovanju), predsednica Društva »Optimisti« na Ptuju, podpredsednica »Projektnege sveta« pri ZDUS-u, projekta »Starejši«, ki se veliko ukvarja s prostovoljstvom ter sodeluje s Slovensko Filantropijo pri izvajanju nekaterih projektov, Terezija Lukman (Pozitivni vplivi medgeneracijskega sodelovanja), mentorica prostovoljstva na šoli.

Ustvarjalne delavnice (likovna, lutkovna, dramska, plesna, glasbena in naravoslovna) so vodili učitelji in gospa Marta Gregorc, naša vsestranska krajanka- zeliščarka in naša redna zunanja sodelavka šole, ki preko dejavnosti, ki jih vodi prenaša kulturno dediščino na učence in odrasle ter stare starše, ki so tega dne bili soustvarjalci ustvarjalnih delavnic. Ob aktivnem sodelovanju so prispevali k krepitevi povezovalnih navad med generacijami.

Ob zaključku dneva dejavnosti je bil prostor naše šole nabit s pozitivno energijo, ki smo jo čutili vsi prisotni in jo zabeležili v krogu razporeženja.

Prostovoljci so ob prostih urah prihajali v podaljšano bivanje ter **nudili pomoč učencem**, ki so imeli težave pri učenju. Mlajšim učencem in otrokom vrtca pa so v času jutranjega varstva brali pravljice.

Šolsko leto smo v podaljšanem bivanju zaključili v **obliki odprtih vrat za starše in stare starše**.

Pripravili smo različne igre in piknik za vse udeležene.

Ob zaključku inovacijskega projekta smo izvedli **teden odprtih vrat** za starše in stare starše. Pripravili smo: likovno delavnico (Zakorakajmo v nov dan), naravoslovno delavnico (Kako preživimo v naravi), plesno delavnico (Zaplešimo družabno), dramsko delavnico – lutkovna predstava: (Levček Leo, kralj ljubezni). Predstavo so pripravili učenci podaljšanega bivanja, prostovoljci in učenci, ki so vključeni v popestrimo šolo.

Teden smo zaključili s predstavitvijo teka podnebne solidarnost, s športnimi igrami v telovadnici in piknikom..

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

- Tekom aktivnosti smo začutile pomen preoblikovanja naslova, cilja in raziskovalnega vprašanja IP.
- Glede na spoznanja je projektna skupina preoblikovala naslov in cilj projekta.
- Spoznali smo pomembnost besede lep dan v dejanjih vsakega posameznika, v različnih življenjskih situacijah sobivanja z drugimi ob medvrstniških, medpredmetnih in medgeneracijskih povezovanjih.
- Preko pogovora in opazovanja otrok je projektna skupina prišla do naslednjih ključnih rešitev, ki so prispevale k uspešnemu zaključku projekta;
- vsak posameznik je pomemben člen lepega dne, da se vsi v skupini počutimo dobro.
- potreben je pravilen pristop učitelja, da s primernimi metodami, tehnikami dela in vsebinami ter preko različnih aktivnosti, ki zadovoljijo OPP pomaga učencu razviti socialne veščine, ki omogočajo otroku vzpostaviti zdrave medosebne odnose.
- potrebno je skrbeti za svojo osebno rast, vzpostaviti tesno sodelovanje s starši in drugimi sodelavci (tudi zunanji), se povezovati medvrstniško, medpredmetno in medgeneracijsko ter skupaj ustvarjati prijetno klimo v učnem okolju.
- začutili smo pomembnost zadovoljevanja osnovnih psiholoških potreb v procesu učenja živeti drug z drugim, učiti se biti in sodelovati ter raziskovati odnose s seboj in z drugimi.
- Zavedali smo se, da spremembe ne bodo trajale brez notranje motivacije, ki izvira iz prepričanja, da je nekaj potrebno in načel, na katerih sloni določeno vedenje in s katerimi bomo nova spoznanja ves čas osveževali in dopolnjevali ter s svojo aktivnostjo prispevali k skupinskemu ravnovesju.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

- razvijali smo sposobnost divergentnega mišljenja;
- odkrivali bogastvo trenutkov sobivanja v oddelku podaljšanega bivanja ob medvrstniškem in medgeneracijskem sodelovanju.
- ob različnih priložnostih razvijali povezovalne navade, se medpredmetno, medvrstniško in medgeneracijsko povezovali, da so bile:
  - spodbude zanimive in zabavne;
  - sodelovanje pristno, strokovno in odgovorno; (čutila se je odprtost učiteljev in drugih, ki so sodelovali;)
  - ustvarjali sodelovalne odnose - gradili smo medvrstniško in medgeneracijsko povezovanje in se ob tem učili živeti vrednote ki osmišljajo življenje.
  - ustvarili optimalne možnosti sodelovanja strokovnih delavcev, staršev in zunanjih sodelavcev;
  - učitelji smo bili fleksibilni (upoštevali smo posebnosti prisotnih);
  - načrtovali smo tako, da smo upoštevali želje otrok in zadovoljili njihove osnovne psihološke potrebe;

Tako smo ustvarjali priložnosti za različne poti, ki vodijo k samozavedanju, samospoštovanju, samozaupanju, ohranjanju pozitivne samopodobe... in ob tem odpirali nove oblike sodelovanja in povezave za naprej.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V raziskavo so bili vključeni učenci podaljšanega bivanja prvega in drugega razreda. Med njimi je bilo 6 učencev vzgojno zahtevnejših, ki so potrebovali drugačni pristop.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Aktivnosti so potekale s poudarkom na delovanju različnih pristopov z metodo neposrednega opazovanja, neposrednega pogovora ter pogovora z vnaprej zastavljenimi vprašanji ter tehnik zbiranja podatkov (fotografije, risbe, anekdotski zapisi).

Metode obdelave podatkov

Podatke smo obdelali opisno, statističnih rezultatov in grafičnih prikazov nismo izdelali.

Po rednih timskih sestankih smo sproti ugotavljali ali dosegamo cilj, ki smo ga zastavili ob začetku projekta.

Evalvacije aktivnosti smo izvedli na podlagi vprašalnikov, kroga razpoloženj in pogovorov v krogu ter opažanj učiteljev.

Prikaz rezultatov

Rezultati, ki smo jih dobili na podlagi načrtno strukturiranega ali sistematičnega opazovanja, nestandardiziranega intervjuja in dokumentiranega gradiva (opisov fotografij, anekdotskih zapisov in evalvacij učiteljev po opravljenih aktivnosti, so pokazali visok pozitiven učinek izvedenih aktivnosti na razpoloženje učencev in njihovo vedenje.

Ob izvedbi načrtovanih aktivnosti skozi dogajanja smo le redko zaznali, prisotnost motečih vedenjski vzorcev pri vzgojno zahtevnejših učencih.

Ti učenci so se močno vživljali v aktivnost, sodelovali in izražali dobro počutje.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

- Učenci so začutili pomembnost svojega pozitivnega odzivanja v skupini na dobro počutje vseh v skupini. Bili so pripravljeni sodelovati pri načrtovanju aktivnosti za ustvarjanje lepega dne.
- Delavnice za starše (starši si želijo še več delavnic- pozitivni odziv)
- Novost, ki sem jo ponudila strokovnim sodelavcem in staršem, je bila sprejeta .
- Na aktivu OPB-ja so strokovni delavci izrazili željo, da se projekt razširi tudi v OPB2 in so vsi pripravljeni sodelovati v aktivnostih
- Nastajale so ideje, ki smo jih z novim šolskim letom udejanjili.
- Starši so z veseljem sodelovali.
- Želeli so si še več srečanj. Takšna srečanja so za njih nekaj novega, drugačnega prišli so do ugotovitve, da bi se takih aktivnosti morali udeleževati že prej, saj bi jim bilo potem lažje pri vzgoji otrok.
- Pritegnili smo ostale strokovne delavce podaljšanega bivanja, ki niso sodelovali v projektu.
- Pomembno je delati procesno.
- Lep dan si lahko ustvarimo le, ob skupnem načrtovanju aktivnosti, ki zadovoljijo OPP, sodelovanju, predmetnem povezovanju ter medsebojnem spoštovanju in sprejemanju.
- Potrebna je velika mera odgovornosti ter strokovnega in profesionalnega sodelovanja vseh strokovnih delavcev.
- Kljub oviram je pomembno vztrajati in slediti notranjemu glasu ter razumeti sebe in druge.
- Ob dobri podpori konzulentke, strokovnih delavcev in staršev smo prišli do notranjega navdiha, da lahko s takim delom nadaljujemo ter osebno rastemo skupaj z našimi učenci.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Kot vodja projekta, sem z načrtovanim dnevom dejavnosti "Prosta volja je najbolja uspela navdušiti člane tima, vse strokovne delavce na šoli in vrtca, da smo se na izvedbeni ravni povezali preko različnih dejavnosti dneva; medpredmetno, medvrstniško in medgeneracijsko, kjer so sodelovali tudi zunanji sodelavci.

Procesno delo in učinke aktivnosti skozi dogajanja projekta smo doživeli ob uživanju lepega dne, ki nas je združil z dramsko predstavo, plesom, likovnimi stvaritvami, zeliščnimi priboljški« tete Pehte» ter modrimi ugotovitvami učencev iz izobraževalnih delavnic, ki so jih izrazili preko plakatov.

Skozi celoten projekt nas je vodila kekčeva pesem :«Jaz pa pojdem in zasejem dobro voljo pri ljudeh...»

Čutenje pozitivne energije so potrdile naknadne pozitivne povratne informacije vseh udeležencev.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Vzgoja za kulturo sobivanja presega kognitivno učenje in vključuje družbeni in čustveni razvoj vseh, udeleženi v učnem in poučevalnem procesu.

Namen tega razvoja je tudi razvijanje kulture človekovih pravic, pri čemer se človekove pravice uresničujejo znotraj šolske skupnosti ter v vzajemnem delovanju s širšim okoljem. Spoštovanje, strpnost, solidarnost, prostovoljstvo in druge osnovne socialne vrednote so tiste, ki pomenijo ključen korak v doseganju sožitja med ljudmi, med različnimi generacijami. Tako bogate globine, kot jih za notranjo bogastvo, osebnostni razvoj, grajenje mreže prijateljstev, nesebično pomoč sočloveku, kvaliteto bivanja in deljenja z drugim skriva v sebi, je prostovoljsko delo.

Biti prostovoljec pomeni biti aktiven, prodoren, velikodušen, zainteresiran, srčen, in biti del tistega sveta, ki mu ni vseeno.

Možnosti uvajanja v druga področja

Sodelujoči v projektu smo skupaj ob sodelovanju in soustvarjanju pripravili veliko lepih in spodbudnih dejavnosti, ki so obogatili vzgojno izobraževalni proces na šoli in polepšali dneve vsem sodelujočim. Ob tem smo ozaveščali pomen celovitega doživljanja, skupnega ustvarjanja in pozitivne učinke, ki ga to ima na učenje z razumevanjem, (metakognitivni in motivacijski procesi) kulturo sodelovanja, ki pozitivno učinkuje na vsa vzgojno izobraževalna področja v učnem okolju.

Načrtno smo širili nova spoznanja na celoten kolektiv strokovnih sodelavcev.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Pravo sodelovanje se je pokazalo v akciji, v pogumu, v resnicoljubnosti, v iskreni želji dati vse od sebe, da smo ustvarili nove možnosti, nove poti, novo priložnost.

Pomemben je ODNOS, da so vsi člani enakovredni, vsak ima osebni cilj in dela z osebnim smislom.- navdihom.

V pomoč drugim so lahko naše bogate izkušnje, pridobljene tekom projekta.

Literatura

Bastašić, Z.: Lutka ima srce i pamet. Zagreb: Školska knjiga, 1990.

Blazinšek, A.: ABC prostovoljstvo: priročnik za mentorje. Ljubljana: Zavod center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij-CNVOS, 2007.

Čačinkovič, Vogrinčič G.: Soustvarjanje v šoli: Učenje kot pogovor. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2008.

Glasser, W.: Vsak učenec je lahko uspešen. Radovljica. Mca, 2001.

Goleman T.: Alkimija čustev (prevedla Mojca Čakš). Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004.

James K., Van F.: Skrita moč osebnosti (prevod Tarcisia Galbiati Komljanec). Ljubljana: Tangram, 1992.

Lukman T.: Vpliv uporabe lutke pri spreminjanju motečega vedenja mlajših šolskih otrok. Specialistično delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani – Pedagoška fakulteta, 2010.

Majaron, E.: Lutka, naša vsakdanja pomočnica. V: Korošec, H., Majaron, E. (ured.), Lutka iz vrtca v šolo. Zbornik prispevkov iz teorije in prakse. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, 2002, str. 59- 64.

Musek, J.: Osebnost in vrednote. Ljubljana: Educy, 1993.

Palomares. S.: Spodbujanje strpnosti in spoštovanja drugačnosti. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti, 2001.

Podjavoršek T.: ELIZA 2: Šola, najljubših in najradostnejši kraj za otroke. Ankaran: Samozal, (2007).

Smernice za globalno izobraževanje: priročnik za razumevanje in izvajanje globalnega izobraževanja, namenjen izobraževalcem. Ljubljana: Urad RS za mladino, 2009.

Warden D., Christie D.: Spodbujanje socialnega vedenja. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti, 2001.

Yang B.: Klasiki konfucijanstva: Štiri knjige: Konfucij, Mencij, Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000.

<http://www.akropola.org/clanki/clanek.aspx?lit=217>

OŠ JANKA PADEŽNIKA MARIBOR
IZTOKOVA 6
2000 MARIBOR

BRANJE ZA ZNANJE

2010 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Koraljka Čeh, knjižničarka

Sodelavci: Marija Črnčič, razredni pouk, Nina Malajner, razredni pouk

Konzulent: mag. Leonida Novak, ZRSS

Povzetek:

Opazili smo, da je nivo bralne pismenosti zelo nizek oz. da so tehnike branja in razumevanja prebranega nerazvite. Ker je branje podlaga za samostojno in uspešno učenje, smo se lotili projekta urjenja glasnega branja. Projekt smo seveda prilagodili starosti učencev. V projekt so se vključile predvsem učiteljice 1. i 2. triade, počasi pa se nam pridružujejo tudi nekatere kolegice iz 3. triade. V razredih smo vsakodnevno posvetili 15 min. branju. Brali smo na glas, posamezno ali v dvojicah, umetnostna in neumetnostna besedila. Učenci so projekt sprejeli in tudi sami opozarjali na čas za branje. Nekateri so se tudi samostojno lotili branja. Drug drugega so popravljali in opozarjali na napake. Vsakega učenca smo v začetku leta posneli s kamero ali samo z mikrofonom. Postopek smo ponovili sredi in na koncu šolskega leta. Ugotovili smo, da vsakodnevno glasno branje vpliva na izboljšanje bralnih spretnosti pri večini učencev.

Abstract:

We noticed that the level of literacy is very low, and that reading strategies as well as reading comprehension techniques are almost undeveloped. Since reading is the basis for independent and successful learning, we decided to set up a project and practise reading aloud. The project was adapted to the age of pupils. Teachers involved in this project are mostly the ones who teach in the first five years of primary school, but there are few of them who teach older pupils too. We dedicated 15 min a day to reading aloud in the classroom. We were reading aloud different types of texts, individually or in pairs. Pupils accepted our project and reminded us that it was time for reading in case we forgot. Some of them even started to practise reading on their own. They corrected each other and noticed the mistakes. At the beginning of the year each pupil in our class was recorded either with a camera or just a microphone. The process was repeated in January (midterm) and at the end of the school year (in June). We came to the conclusion that reading aloud daily improved reading skills of most of our pupils.

Ključne besede: bralna pismenost, razumevanje, urjenje, bralne strategije

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Na OŠ Janka Padežnika Maribor smo ugotavljali, da je tehnika branja pri veliko učencih nerazvita, da učenci prebranega ne razumejo in ne zmorejo dokazovati razumevanja prebranega. Prav tako smo v zadnjem letu ugotavljali, da je delež sistematične skrbi za

razvoj branja na šoli prenizek. To se kaže predvsem pri učencih, ki bi že morali brati tekoče in z razumevanjem.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Branje je zapleten proces. Bralno pismen (Pečjak, Gradišar 2002) je tisti, ki bere tekoče, prebrano razume in je sposoben informacije, dobljene z branjem, uporabljati pri reševanju učnih in življenjskih problemov ter za osebno rast; sposoben je prilagajati tehniko branja glede na vrsto bralnega gradiva in cilj branja.

Eden izmed ciljev branja v šoli je, da ga lahko uporabimo pri učenju.

Nell K. Duke in P. David Pearson (Grosman 2006: 73-74; po Duke, Pearson 2002) menita, da je dober bralec tisti, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- **dobri bralci so dejavni bralci,**
- od samega začetka se **jasno zavedajo cilja svojega branja**, ves čas ocenjujejo, če je besedilo in njihovo branje skladno z njihovim ciljem,
- besedilo pred branjem pregledajo in zaznajo strukturo besedila in tiste dele besedila, ki so za njihovo branje najbolj pomembni,
- med branjem pogosto napovedujejo, kaj bo sledilo,
- berejo tudi selektivno in se ves čas odločajo o lastnem branju: kaj je treba skrbno prebrati in kaj hitro, česa ni treba prebrati in kaj je potrebno ponovno prebrati,
- pomen, ki ga tvorijo med branjem, zavestno gradijo, popravljajo in se o njem sprašujejo,
- poskušajo določiti pomen neznanih besed in konceptov ter po potrebi razmišljajo o nekonsistentnosti in belih lisah besedila,
- gradivo v besedilu primerjajo in vključujejo v svoje prejšnje znanje, ki ga ves čas uporabljajo,
- razmišljajo o piscih besedil, njihovih stilih, prepričanjih, namenih, zgodovinskem okolju,
- svoje razumevanje besedila nadzorujejo in branje po potrebi prilagajajo,
- ocenjujejo kakovost in vrednost besedila in se na besedilo odzivajo na različne načine, tako intelektualno kot tudi čustveno,
- prebirajo razne vrste besedil na različne načine,
- pri branju pripovednih besedil pozorno opazujejo dogajalno okolje in osebe,
- kadar berejo razlagalna besedila, taki bralci pogosto napišejo povzetke prebranega in te tudi revidirajo,
- pri dobrih bralcih procesiranje besedila ne poteka samo med branjem, kot so tradicionalno mislili, marveč tudi med kratkimi presledki med branjem in celo po zaključku branja,
- **razumevanje je trajna, naporna in zahtevna dejavnost**, vendar je za dobre bralce hkrati vir zadovoljstva in ustvarjalnosti.

Iz vsega tega lahko na več mestih razberemo, kako pomembna je avtomatizacija bralne tehnike. Za urjenje bralne tehnike pa je potrebna motivacija za branje. Termin bralna motivacija pomeni, da moramo učence spodbuditi k branju na tak način, da bodo brali z veseljem. Pomembno vlogo pri tem imajo šole, ki morajo prispevati k temu, da učenci razvijejo interes za branje. Če pa želimo doseči rezultate, se moramo osredotočiti na posameznika. Poglavitno vprašanje, ki se pojavlja pri bralni motivaciji, je, na kakšen način naj učitelji približajo učencem branje.

Raziskava, ki jo je izvedla Mirjana Ule leta 2000, Socialna ranljivost mladih, je pokazala, da se v Sloveniji 37 % mladih v prostem času ne ukvarja z branjem, 41% jih za to dejavnost porabi manj kot uro na dan in le 16 % eno do dve uri. Le 20 % jih redno bere knjige, 55 % pa revije. Kar 23 % osnovnošolcev pravi, da knjig nikoli ne bere. Na bralno motivacijo ima velik vpliv šola in razredne okoliščine. Večina učiteljev meni, da so za slabo branje krivi učenci

sami, pa tudi starši, saj jim puščajo preveč svobode pri popoldanskih aktivnostih, nekateri menijo, da je branje stvar učiteljev razrednega pouka in jezikovnega pouka, presenetljivo mnogo učiteljev ne čuti potrebe, da bi brali leposlovje, sebe ne vidijo kot učiteljev branja.

Šole lahko načrtujejo dodatno izobraževanje učiteljev na tem področju, organizirajo notranje šolske programe za spodbujanje branja pri učencih in učiteljih, podpirajo učitelje, da sodelujejo pri izdaji učbenikov za posamezne predmete, poskrbijo, da so njihove knjižnice napolnjene z različnimi viri za bralno poučevanje in bralno ocenjevanje tudi na višjih stopnjah šolanja, poskrbijo, da si učitelji izmenjajo znanje o bralnih strategijah na strokovnih srečanjih ter spodbujajo pogovore učiteljev o novih pristopih pri poučevanju branja (Pečjak, Gradišar 2002).

Besede imajo veliko moč. Če bo učitelj le govoril, da je branje pomembno, bodo učenci kmalu njegove besede preslišali.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako lahko 15 minut vsakodnevnega glasnega branja v šoli vpliva na izboljšanje bralne pismenosti.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Branje je podlaga za uspešno in samostojno učenje. Ugotavljamo težave pri učencih, ki bi že morali tekoče brati.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Celoletno urjenja branja po zastavljenih načrtih v vsakem razredu. Snemanje branja otrok novembra, januarja in junija v šolskih letih 2010/2011, 2011/2012 in 2012/2013. Izvajali smo naslednje aktivnosti:

- Vsakodnevno glasno branje pri različnih predmetih.
- Uvajanje različnih strategij branja.
- Seznanitev učencev z bralnim napredkom in vodenje le-tega v obliki portfolia.
- Spodbujanje branja v prostem času.
- Sodelovanje s knjižničarko.
- Kritično branje (prijatelj – prijatelju).
- Anketa med strokovnimi delavnic na šoli.
- Tematska konferenca s celotnim aktivom.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Izpeljali smo nekaj ugotovitev:

- Vsakodnevno glasno branje izboljšuje bralne spretnosti in pripomore k višji stopnji razumevanja prebranega pri večini učencev.
- Nedosledno izvajanje načrtovanih aktivnosti in stagniranje pri širjenju po vertikali.
- Opaziti je bilo, da zaradi slabo razvitih tehnik branja in nerazumevanja besedil ni motivacije za učenje pri vseh učnih predmetih.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta Izboljšanje znanja, boljše ocene pri učnih predmetih, večja motivacija za branje.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

- 1.) Učenci 1. a, in 5. a.
- 2.) Strokovni delavec

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

- 1) Snemanje učencev pri branju v različnih časovnih obdobjih.
- 2) Anketni vprašalnik

Metode obdelave podatkov

- 1) Primerjava posnetkov istega otroka.
- 2) Kvalitativna obdelava podatkov

Prikaz rezultatov

- 1.) Posnetek istega otroka.
- 2.) Predstavitve celotnemu učiteljskemu zboru

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitve dosežkov in interpretacija spoznanj

- 1.) Učenci so vsakodnevno glasno brali 15 minut. Zaradi nadzora pri branju in vsakodnevne vaje glasnega branja je večina učencev pokazala napredek. Ugotovili smo, da 15 minut glasnega branja dnevno povečuje motivacijo za branje in izboljšuje bralne tehnike.
- 2.) Izvedena spletna oblika ankete. Prejeli 19 odgovorov. Vsi anketiranci, ki so se odzvali, so seznanjeni s projektom BRANJE ZA ZNANJE. Večina (16/19) anketiranih spremlja delovanje in učinke projekta.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

- 1.) Pri večini učencev je napredek viden, pri nekaterih pa ne. Gre za projekt, za katerega je potrebno več časa, da bodo izboljšave bolj vidne.
- 2.) Nekaj ključnih kategorij, ki smo jih izluščili iz odgovorov učiteljev:
  - Kje vidite pozitivne učinke projekta na šoli?

Boljše razumevanje prebranega	+++++++
Izboljšana tehnika branja	+++++
Povečan obisk knjižnice	+
Spodbujanje bralne kulture	+
Povečanje zavedanja o pomenu funkcionalne pismenosti	+
Boljši učni rezultati	+
Pogostejšo pogovori o prebranem	
Nekateri učenci berejo več	

Več branja pri vseh predmetih (ne samo SLJ)	
Pogostejše poseganje po knjigah	
Več pozornosti izbiri virov	
Trenutni še ne vidimo učinkov	

Katere slabosti projekta vidite?

Jih ni.	+++++++
Ni vključenosti vseh učiteljev in učencev (v spodbujanje vsakodnevnega branja)	+++
Težko merljiv napredek.	+
Vključenih premalo učencev tretje VIO.	
V tretji VIO se ne bere več toliko.	
Tak projekt bi moral biti del učnega načrta.	
Pomanjkanje časa za izvedbo pri vseh predmetih.	
Pomanjkanje strategij pri učencih, ki niso motivirani za branje	
Starši se ne posvečajo branju svojih otrok	

Katere možnosti za razvoj ciljev projekta na šoli vidite?

Širitev v vse predmete	11
Povezovanje z drugimi projekti na šoli	4
Širitev po vertikali	3

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

15 minut glasnega branja dnevno povečuje motivacijo za branje, izboljšuje bralne tehnike in razumevanje prebranega.

Možnosti uvajanja v druga področja

Novost se lahko uporabi pri vseh predmetih in na vseh stopnjah osnovnošolskega izobraževanja.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Motivacija za branje in doslednost pri izvajanju.

Literatura

Doupona Horvat, Marjeta, 2004: Mednarodna raziskava bralne pismenosti PIRLS 2001 in šolske knjižnice. Šolska knjižnica 14/3. 125-131.

Findeisen, Dušan, 2006: Funkcionalna pismenost. Pridobljeno 20. 4. 2008, iz <http://www.pismenost.acs.si/razprava>

Grginič, Marija, 2006: Družinska pismenost. Domžale: Izolit.

Haramija, Dragica, 2004: Književna, knjižna in knjižnična vzgoja v vrtcu in v prvem triletnem osnovne šole. Slovenščina v šoli 9/1. 13-19. <http://www.zurnal.org/Pozor-pravljice/novice/kultura/102248>

Novljan, Silva, 2002: Informacijska pismenost. Knjižnica 46/4. 10.

Pečjak, Sonja in Gradišar, Ana, 2002: Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Purg, M. (2009). Osnovnošolska knjižnica kot motivacija za branje. Pridobljeni 1.7. 201, iz <http://www.ig33k.com/Predogled/2460>

Kropp, Paul, 2000: Vzgojanje bralca: naj vaš otrok postane bralec za vse življenje. Tržič: Učila.

OŠ LEDINA, BOLNIŠNIČNA ŠOLA
KOMENSKEGA 19
1000 LJUBLJANA

ZAKAJ JE POUČEVANJE NA DALJAVO KORISTNO?

2010 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Alenka Prevec, dipl. univ. prof. biologije

Sodelavci: Metoda Leban Dervišević - dipl. univ. prof. razrednega pouka, Mirsad Skorupan - učitelj zgo, geo, Andreja Čušin Gostiša - dipl. univ. prof. slj, Tjaša Funa Čehovin -dipl. univ. prof. tja, Meta Kerševan - učiteljica tja - razrednega pouka, Natalija Podjavoršek - dipl. univ. prof. mat, fiz, Irena Nemanič Dujmović - učiteljica mat, fiz, mag. Tanja Bečan -dipl. univ. prof. slj in primerjalne književnosti, mag. sociologije kulture

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, ZRSS

Povzetek:

V Bolnišnični šoli OŠ Ledina učitelji poučujemo otroke in dijake, ki so na zdravljenju v bolnišnici. S spremenjenim načinom zdravljenja pa se spreminjajo tudi metode poučevanja. V ta namen redno spremljamo novosti na področju IKT ter jih skušamo uporabiti in prilagoditi za pouk tovrstne populacije. Večina naših učencev je dolgotrajno bolnih, zato ima pouk zanje še poseben pomen. Pri učenju na daljavo sta učenec in učitelj prostorsko in časovno ločena. Z uporabo videokonferenčnega sistema VOX in grafične tablice pa smo učenca povabili v spletni razred in izvajali pouk po urniku. Na ta način je pouk potekal kot v običajnem razredu. V treh letih smo se močno trudili, da smo sebi in učencem kar najbolj omilili tehnološke težave, ki so nas pestile na začetku projekta. S poučevanjem na daljavo vsekakor ohranjamo kontinuiteto pouka, ki je bila zaradi bolezni prekinjena. Učitelji in učenci smo z izvedbo pouka na daljavo zadovoljni; pouk je koristen, saj (dolgotrajno) bolni učenci in dijaki kljub bolezni in stiskam, ki spremljajo bolezen, uspejo dokončati razred in se uspešno vključijo v matično šolo.

Abstract:

The hospital school teachers from the Elementary School Ledina teach children who receive treatments at the hospital. Along with new medical treatments, new teaching methods are now available. Most of our students have long-term illnesses, so teaching them has special significance. To make the most of their hospital school education, we regularly monitor developments in the information and communications technology (ICT) field and try to adapt these developments to our teaching methods. With traditional online learning, the learner and teacher are spatially and temporarily separated. With a voice conferencing system (VOX) and a tablet, we invite students to an online class, with classes as scheduled. This resembles a traditional classroom and maintains the continuity of education, which otherwise can be interrupted by illness. In three years, we have worked diligently to solve technological problems that appeared at the beginning of the project. Both teachers and students are satisfied with the use of a VOX and a tablet for teaching. This type of distance teaching is useful as students with long-term illnesses complete their classes in the hospital school and are successfully integrated into their home school classes.

Ključne besede: pouk na daljavo, dolgotrajno bolni učenci, videokonferenca, kontinuiteta pouka.

Problemsko stanje

Novi načini zdravljenja otrok in mladostnikov na Pediatrični kliniki v Ljubljani so močno skrajšali dobo hospitalizacije. Tako otroci in mladostniki ostajajo dlje časa doma, na rehabilitaciji. V tem času še ne morejo/smejo obiskovati pouka v matični šoli, nimajo pa še odločbe o dodatni strokovni pomoči, ki bi jim omogočala pouk matične šole na domu. Zdravje je seveda najpomembnejše, a kdaj začeti s poukom?

»Kadar učenec zboli za dolgotrajno boleznijo, se je potrebno s starši pogovoriti, kako se bomo lotili šolskega dela, pri tem pa upoštevati bolezen in način zdravljenja. Z načrtovanjem in izvajanjem pomoči je potrebno začeti čim prej. Staršem in otroku to pomeni zelo veliko - da nanje nismo pozabili, otroka pa ne odpisali.« (Bečan, 2012, str. 11) V matični šoli koordinator prevzame nalogo, da se dogovarja s starši o pomembnih sprotnih stvareh, bolnišnična šola pa skrbi za kontinuirano delo med hospitalizacijo. Bolezen pogosto spremljajo utrujenost, slabo počutje, bolečine, številni pregledi in preiskave. Zaradi vseh teh dejavnikov je potrebno za učenca/dijaka izdelati individualiziran program, ki je temeljni dokument za prilagojeno učno-vzgojno delo. Med načine/metode dela vse bolj vključujemo poučevanje preko računalnika. Informacijsko komunikacijska tehnologija (IKT) ni uporabna le za poučevanje, temveč tudi za posredovanje navodil, usklajevanje ipd. V tujini (Belgija, Nizozemska, Avstralija, Irska) imajo za poučevanje dolgotrajno bolnih otrok na daljavo že uveljavljene načine, ki pa jim v Sloveniji zaenkrat še ne moremo slediti.

Cilji projekta

Zakaj je poučevanje na daljavo (dolgotrajno) bolnih učencev/dijakov koristno?

S spremljanjem vključevanja dolgotrajno bolnih učencev v matično šolo smo prišli do zaključka, da vse težje zagotavljamo kontinuiteto poučevanja. Vzroki so predvsem v novih trendih zdravljenja in rehabilitacije. Doba hospitalizacije se je v desetih letih močno skrajšala, učenci pa preživijo več časa doma, brez pouka. Zato je naš glavni cilj, da učenec kljub svoji bolezni ostane učenec, vključen v učno-vzgojni proces. S tem sčasoma doseže potrebno in željeno izobrazbo, kolikor mu seveda dopustijo zmožnosti in sposobnosti. Pri tem nam je šolanje na daljavo v veliko pomoč.

Potek dela

Kolegica je izpostavila težavo, da dijakinja prvega letnika še pol leta ne bo smela v šolo. V prvem letniku je kar nekaj splošnih predmetov, zato smo se navdušili nad idejo, da bi jo poučevali preko programa Skype. Matična šola, dijakinja in starši so naš predlog sprejeli in dijakinja je z našo pomočjo uspešno zaključila prvi letnik. Učitelji naravoslovnih predmetov smo se srečevali s problemom tabelskega zapisa, saj pogosto skica ali tabela pove več kot odlomek besedila. Navdušili smo se nad videokonferenčnim sistemom VOX, ki ga je javni zavod Arnes ponudil učiteljem. Člani projektne skupine smo se udeležili izobraževanja in se dodatno medsebojno usposabljali. V naslednjem letu smo imeli več učencev, tehniške težave pa smo reševali sproti, saj je pouk le tako lahko potekal neprekinjeno. Še vedno smo se srečevali s težavo pri zapisu formul, enačb in grafov, kar pa smo uspešno rešili z namestitvijo in uporabo grafičnih tablic. Pouk smo nadgradili tudi z uporabo e-gradiv.

Po prvem letu smo opravili izobraževanje, s katerim smo izenačili svoje IKT-znanje uporabe videokonferenčnega sistema. V drugem letu sem z anketo ugotavljala, kako so učitelji bolnišnične šole zadovoljni z uporabo VOX-a. Prilagojeno anketo so izpolnili tudi vsi učenci, ki smo jih poučevali na daljavo.

Obdelava podatkov

Poučujemo učence in dijake, ki prihajajo iz vse Slovenije, dijaki pa obiskujejo različne izobraževalne programe. V kolikor zdravniški tim presodi, da bo zdravljenje dolgotrajno, začnemo z načrtovanjem izvajanja pouka in tudi s samim poukom. Seveda se morajo starši s tem strinjati. Učencev, ki jih poučujemo na daljavo, ni prav veliko, se pa vsako leto številka giblje okrog deset. Pouk na daljavo ne zajema vseh predmetov po predmetniku; nekateri učenci imajo le dva ali tri predmete, nekateri več. Večinoma poučujemo po sklopih, dva ali tri predmete strnjeno, po zaključku le-teh pa nadaljujemo z naslednjimi. Del predmetov, predvsem vzgojnih, prevzame matična šola. O tem, kakšen urnik in raspored predmetov bo imel učenec ali dijak, pa se dogovorimo na sestanku z matično šolo.

S klasičnim šolanjem na daljavo (spletna učilnica, e-pošta, telefon, navadna pošta) smo začeli že leta 2000 in razvoj le-tega tudi spremljali. Ker ni bilo potrebe, da bi s tem nadaljevali, smo metodo zamrznili. V letu 2010 pa smo se z veseljem odzvali na klic kolegice za tovrstni pouk. Med samim izvajanjem smo se srečevali s težavami, ki smo jih sprotno reševali, ob evalvaciji na koncu šolskega leta pa smo določili smernice za delo v naslednjem letu. Začeli smo s programom Skype, nadaljevali z VOX-om, temu pa smo dodali še grafično tablico. V treh letih smo na ta način (načrtuj, izvajaj in opazuj, reflektiraj) prišli do stopnje, ko lahko učencu/dijaku zagotovimo optimalno kakovosten pouk.

Anketa učiteljev je pokazala, da se z izzivom pogumno spopadamo, a imamo z novo metodo dela nekaj težav. Naučili smo se, da se je potrebno za delo s to metodo dobro pripraviti; predvsem so pomembne organizacija in koordinacija ter pripravljenost kolegov za pomoč.

Anketa učencev je potrdila, da delamo prav in dobro - s poukom so bili vsi zadovoljni. Na začetku so imeli nekaj tehniških težav, a smo kasneje uvedli začetno uro izobraževanja dela s sistemom VOX. Ker je pouk individualen, so bili učenci deležni večje pozornosti učitelja, pogrešali pa so seveda sošolce.

Ugotovitve in spoznanja

Vesela sem, da smo sprejeli izziv in s tem našim učencem in dijakom omogočili, da šolsko leto kljub dolgotrajni bolezni in napornemu zdravljenju uspešno zaključijo. S tem smo hkrati razbremenili učenca/dijaka, starše in matično šolo, obenem pa smo se sodelavci projekta bolnišnične šole povezali s skupnim ciljem. S tem smo pridobili na strokovnem in osebnem področju. Aktivno smo sodelovali tudi z več osnovnimi in srednjimi šolami po Sloveniji. Dobro smo usvojili delo z videokonferenčnim sistemom VOX, predvsem pa smo vzdrževali kontinuiteto pouka ter delali v dobro šolarja.

Širjenje novosti

Šolanja na daljavo so različna. Naša novost je ta, da smo uporabljali videokonferenčni sistem, ki učitelja in učenca združi časovno in prostorsko, čeprav sta fizično bolj ali manj oddaljena. Učencu smo se v največji možni meri prilagajali do meje, ki je še omogočala normalno pedagoško delo. Čeprav je odnos med učiteljem in učencem pri šolanju na daljavo spremenjen, smo si prizadevali, da je bil tak kot v šoli.

V slovenskem prostoru takšne metode dela pouka na daljavo še nisem zasledila. Večina le-teh poteka v spletnih učilnicah, pri čemer so učitelj in učenci tudi časovno ločeni, zato je potrebno učence za delo dodatno motivirati. Naši učenci so ob času, ki je bil določen v urniku, vstopili v učilnico, tj. videokonferenčni prostor na spletu, tako kot bi v šoli vstopili v razred, in začeli s poukom. Ure so trajale 45 minut in bile bolj ali manj podobne uram v

razredu, le število učencev je bilo drugačno. Razmišljali smo tudi o tem, da bi učence iste starosti združevali, a je to zaradi individualiziranih programov, različnega poteka podajanja snovi in fleksibilnih urnikov nemogoče. Kadar se je učenec počutil slabo, je bilo šolskega dela malo ali nič, ko pa se je počutil bolje, smo število ur na teden lahko povečali ali celo dodali nov predmet. Ravno čas, ki ga učenec preživi doma in si nabira moči za povratek v polno šolsko delo, je idealen za učenje zamujenega.

Na daljavo so se včasih šolali športniki, otroci staršev na začasnem delu v tujini ali daljšem potovanju, na podoben način poteka učenje tujih jezikov, instrumentov ...

Tudi dolgotrajno bolni šolarji in dijaki so specifična populacija učečih, zato smo veseli, da nam je uspelo najti metodo dela za ohranjanje kontinuitete pouka. Učitelji bolnišnične šole smo usposobljeni za delo z videokonferenčnim sistemom in bomo s tem nadaljevali, znanje pa bomo posredovali tudi svojim kolegom.

Literatura

Bečan, Tanja. Ko naš učenec zboli. 1. izdaja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2012. ISBN 978-961-03-0024-3.

Žagar, Drago. Drugačni učenci. Oddelek za psihologijo. Ljubljana: Znanstvena založba FF, 2012. ISBN 978-961-237-517-1.

Bregar, Lea. Osnove e-izobraževanja. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, 2010. ISDN 978-961-6130-79-4.

Podjavoršek, N. in Prevec, A. Poučevanje na daljavo Skype: spletna konferenca VOX. V: Sirikt 2011: Mednarodna konferenca Splet izobraževanja in raziskovanja z IKT, 2011, str. 223.

<http://www.digibeter.nl>. (junij 2013)

<http://www.ziezon.nl>. (junij 2013)

<http://www.rch.org.au/education>. (junij 2013)

OŠ ŠMARTNO V TUHINJU
ŠMARTNO 27A
1219 LAZE V TUHINJU

POVABILO V GOZD

2012 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Judita Pavlinič, prof. razrednega pouka

Sodelavci: Jožica Hribar, ravnateljica, Lučka Drganc, univ.dipl.soc. ped., Iva Bajde, razredna učiteljica, Ema Berlec, razredna učiteljica, Vida Kovačič, razredna učiteljica, Božislava Drolc, razredna učiteljica, Vladimira Bučevc, razredna učiteljica, Ksenija Turkalj Dojčinovič, razredna učiteljica, Monika Bobnar Ravnikar, prof. razrednega pouka, Brigita Aleš, prof. razrednega pouka

Konzulent: mag. Natalija Györek, Inštitut za gozdno pedagogiko

Povzetek:

Inovacijski projekt Gozd je nadgradnja zunanjih projektov Povabilo v gozd in Srce narave nas povezuje. S konzulentko Natalijo Györek smo začeli sodelovati že v prejšnjem šolskem letu 2011/12, ko projekt še ni potekal preko Zavoda RS za šolstvo. V šolskem letu 2012/13 pa smo se odločili za sistematičen pristop k delu v naravnih okoljih. Tako je prva triada uvrstila v letni načrt obisk gozda vsaj enkrat mesečno, projektom pa se je v okviru učnega načrta pridružil tudi preostali del razrednega pouka (četrti in peti razred). Na začetku šolskega leta smo imeli skupni informativni sestanek, na katerem je bilo dogovorjeno, da se konzulentka dvakrat v tem šolskem letu udeleži naših gozdnih dni, kar smo tudi realizirali.

Naše raziskovalno vprašanje smo oblikovale: »Kako vsebine učnega načrta prenesti iz učilnice v naravno okolje?« ter zastavile prioritete cilje projekta. Aktivnosti, ki so nas vodile k realizaciji ciljev:

- *Posamezne vsebine učnega načrta različnih šolskih predmetov izvajane v naravi.*
- *Več vsebin z gozdno tematiko in poudarek na odprtem učenju. Sodelovanje z drugimi strokovnimi sodelavci.*
- *Izvajanje športnih aktivnosti v naravi.*
- *Ozaveščanje o okolju – povezovanje z vsemi učnimi predmeti.*
- *Učilnica na prostem – vsaj enkrat na mesec.*

Aktivnosti v naravnem okolju so se izkazale kot pomemben način učenja, saj smo tako aktivirali tudi otrokovo telo in čutila. Otroci so si pridobili konkretne izkušnje, kar je osnova za dolgotrajno znanje. Odhodi z igrišč in razredov v naravna okolja so prinesla pozitivne izkušnje in številne prednosti tako za učence kot za učitelje.

Abstract:

Innovative project Forest is the upgrade of two external projects Invitation to the forest and The heart of the nature connects us. We started to cooperate with our advisor Natalija Györek already last year 2011/12, when our cooperation was not supervised by the Department RS of Education. In the school year 2012/13, we decided to plan the activities in natural environment systematically.

The teachers in the first triad decided to include the monthly visit of the forest in their year work plan, while the fourth and fifth class joined the project inside their curriculum. In the beginning of the school year there was an informative meeting, where we decided that our advisor participate in our forest days twice a year. Our plan was realized.

We defined our research question: »How to realize the contents of the curriculum in the natural environment and not in the classroom? « We set the priority goals of the project. The activities that help us to realize the goals:

- Some content of the curriculum of different school subjects are realized in the nature.
- More contents with the forest theme and the emphasis on open learning. The cooperation with other teachers.
- Sport activities realized in the nature.
- Awareness of the environment – cross-curricular.
- Classroom in the nature – at least once a month.

Activities in the natural environment have proved as the important way of learning, because there the child is physical active and so are his senses. The children got concrete experiences and the long-term knowledge is based on them. Our step from the playgrounds and classrooms in the natural environment was positive experience for the students and the teachers.

Ključne besede: gozd, učilnica na prostem, lokalno okolje, dolgotrajno znanje

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

»Naša šola je »sedeča šola«, šola, ki ne aktivira celotnega potenciala učencev. Kljub temu, da količine podatkovnega znanja naraščajo, imajo naši otroci čedalje manj znanja.« (PISA 2009).

Odločili smo se za sistematičen pristop k delu v naravnem okolju – gozd. Pokazal se je kot pomemben način učenja, saj smo tako aktivirali tudi otrokovo telo in čutila. Otroci so si pridobili konkretne izkušnje, kar je osnova za dolgotrajno znanje.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Številne raziskave (Schultz in sod. 2004, Bixler in sod. 1999) so potrdile, da z izkušnjami na prostem in kontaktom z naravo narašča empatija otrok do narave in poznejša skrb za okolje. Gozd je tista površina, po kateri se otroci lahko svobodno gibajo in izboljšujejo svojo telesno pripravljenost ter motorične sposobnosti (O'Brien Murray, 2007). Izboljšujejo se otrokove osebne lastnosti, kot so samozavest, samozaupanje in socialne veščine (Dillon in sod. 2005). Pri vpeljavi učenja v naravnem okolju v vse šolske predmete otroci lažje rešujejo probleme (Bartosh 2006).

Bistvena je pobuda, da gozd postane temelj za kreativnost naših otrok, kar je bistvena sposobnost za njihovo uspešnost v prihodnosti.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

»Kako vsebine učnega načrta prenesti iz učilnice v naravno okolje?«

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

- Pozitivna naravnost do narave.
- Sprejemanje in razumevanje naravnega okolja.
- Razvijanje samozaupanja in samozavedanja.
- Izboljšati fizično aktivnost, dobro počutje in zdravje.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

V šolskem letu 2011/12 smo sodelovali v okviru zunanjih projektov Povabilo v gozd in Srce narave nas povezuje. V šolskem letu 2012/13 pa smo se odločili za sistematičen pristop k delu v naravnih okoljih. Tako je prva triada uvrstila v letni načrt obisk gozda vsaj enkrat mesečno, projektom pa se je v okviru učnega načrta pridružil tudi preostali del razrednega pouka (četrti in peti razred). Na začetku šolskega leta smo imeli skupni informativni sestanek, na katerem je bilo dogovorjeno, da se konzulentka dvakrat v tem šolskem letu udeleži naših gozdnih dni, kar smo tudi realizirali.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Gozdna pedagogika se je pojavljala v različnih oblikah in dejavnostih. To so bili naravoslovni dnevi, druge organizirane dejavnosti ter vključevanje izobraževanja na prostem v vse predmete. Dejavnosti so se navezovala na naš primarni prostor – to je gozd. Upoštevali smo koncept trajnosti, lokalno okolje, ekologijo. Vključili smo zunanje strokovne sodelavce in nekatere vsebine učnega načrta pri vseh premetih prenesli v naravno učno okolje.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Cilji so bili zastavljeni dolgoročno. Projekt je bil zastavljen interdisciplinarno in medpredmetno.

Zaključili smo z evalvacijo, ki je bila skupek mnenj in izjav vseh udeležencev. Dokaz za kakovostno, sistematično in načrtno delo je sodelovanje vedno večjega števila zunanjih sodelavcev, visoka motivacija učencev ter nadaljevanje dobre prakse v okviru projekta Gozdna šola.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projekt smo vključili učence prve triade, v okviru učnega načrta pa so se pridružili še učenci četrtega in petega razreda.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Vsi udeleženci projekta smo ciljno delovali enako, metode za dosego ciljev pa so se razlikovale glede na starost, predznanje in učne vsebine posamezne skupine.

Metode obdelave podatkov

Projekt je bil del učnega načrta. Vsebine, ki so se odvijale v naravnem učnem okolju so bile del pouka. Na podlagi metod dela, kot so interaktivnost, akcijsko učenje, raziskovalno delo, problemsko učenje, odprto učenje smo rezultate evalvirali.

Prikaz rezultatov

Mnenja oz. vtise učencev smo zbrali v obliki izjav. Učenci so v svojih izjavah izpostavljali pozitivne vtise. Vseskozi je bila prisotna visoka motivacija, učenci so metode in oblike dela v naravnem okolju odlično sprejeli.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

- Visoka motivacija, učenci so metode in oblike dela v naravnem okolju odlično sprejeli.

- Dobra zapomnitev in priklic informacij, izboljšanje aktivnega sodelovanja in krepitev socialnih veščin.
- Povezovanje znanja z izkušnjami na terenu, učence spodbuja k razumevanju naravnega okolja in hkrati krepi njihovo samozaupanje.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

- Otroci imajo v naravi možnost izbire delovnega prostora, samostojnega raziskovanja, gibanja ob delu in razmišljanju.
- Zaradi fizične aktivnosti so otroci bolj sproščeni, dlje časa vzdržujejo pozornost, izboljšujejo fizično kondicijo, krepijo zdravje in s tem dobro počutje.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Inovacija projekta nudi, da lahko pridobijo vsi učenci, tako z opazovanjem ali aktivnim raziskovanjem, uporabna znanja na temelju izkušenj. Gozd je v okviru učnih vsebin pri naravoslovnih, družboslovnih in vzgojnih predmetih služil za učilnico na prostem.

Možnosti uvajanja v druga področja

Izobraževanje na prostem je bilo odlično sprejeto v prvi triadi. Vsekakor bi bilo v prihodnje smiselno, da tovrstna izobraževanja postanejo del vsakodnevnih učnih načrtov in predmetov. Močno je bilo timsko delo učiteljev v aktivih prve triade, smiselno bi bilo postopno povezovanje in sodelovanje z učitelji in učenci po vertikali (zadnja triada).

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Dobrodošle so inovativne spremembe, ki pomagajo vzgajati razmišljujoče, učinkovite, samozavestne in bolj zdrave otroke. Prestopili smo meje razreda ter z odhodom v naravno okolje aktivirali otrokovo telo in čutila.

Literatura

Görek N. 2012. Gozd za učenje in življenje. Trajnostni razvoj v vrtcu in šoli: revija za globalni razvoj kurikuluma. Zavod RS za šolstvo;

Komljanc N. 2009. Šola brez meja. Trajnostni razvoj v vrtcu in šoli: revija za globalni razvoj kurikuluma. Zavod RS za šolstvo;

Schultz P. 2004. Implicit connections with nature. Journal of Environmental Psychology, 24 (1), 31-42.

PISA 2009

**OŠ TURNIŠČE
PREŠERNOVA ULICA 2
9224 TURNIŠČE**

MEDPREDMETNO POUČEVANJE – POT DO UPORABNEGA ZNANJA

Vodja projekta: Melita Olaj

V projekt smo se vključili leta 2010 z željo najti čim več poti do kreativnih in učinkovitih okolij, s katerimi bi spodbudili motiviranost učencev, da z lastno aktivnostjo pridejo do novih uporabnih znanj.

Naše raziskovalno vprašanje se je glasilo: Kako z metodo medpredmetnega poučevanja spremeniti vlogo učitelja. V projektu je sodelovalo enajst učiteljev z različnih predmetnih področij, ki so svoje delo nadgrajevali medpredmetno, nekateri pa še dodatno po vertikali.

Na OŠ Turnišče smo se odločili, da se pri usvajanju naravoslovnih vsebin medpredmetno, medpodročno in medgeneracijsko povežemo. Z načrtovanimi povezavami smo vključili različne šolske predmete (interdisciplinarni pristop) v celoto na osnovi skupnih ciljev in enakih ter podobnih vsebin. Problemsko vprašanje, ki smo si ga postavili, smo skozi sodelovalno učenje učencev 1. in 6. razreda skušali čim bolj celostno obravnavati in ga osvetliti iz različnih zornih kotov. Pri tem pa smo ves čas upoštevali razvojno stopnjo otrok. Izkoristili smo naš šolski prostor, čas, sodelovanje, voljo in motiviranost učencev ter uporabili naravne materiale, ki so del našega neposrednega okolja. Naša osnovna naravna materiala sta bila FIŽOL in KORUZA. Iz njunih začetnih zlogov smo poimenovali naše raziskovalno delo in izvedli projekt naravoslovja »FIKO – KOFI«.

Realizirali smo ga po naslednjem načrtu učne strategije:

1. Zbiranje različnih semen v raziskovalni škatli.
2. Postavitev raziskovalnega vprašanja.
3. Načrtovanje poskusov.
4. Izvajanje raziskave.
5. Poročanje in vrednotenje rezultatov raziskave.

Pri izvedbi raziskave smo bili pozorni na učne cilje in pri obravnavanih vsebinah upoštevali podobnosti in različnosti med 1. in 6. razredom.

Podobnosti:

- Življenjski pogoji rastlin (svetloba, toplota, vlaga, prst).
- Navajanje na sistematično opazovanje in beleženje meritev/vmesnih rezultatov.
- Medpredmetno povezovanje.
-

Razlike:

- V 1. razredu interdisciplinarni pristop (celostni pouk).

In v 6. razredu:

- Samostojnost učencev pri načrtovanju posameznih poskusov, katerih namen je bil dokazati, ali seme potrebuje za kalitev vse pogoje in ali rastlina potrebuje za rast ter za preživetje vse pogoje.

- Nadgradnja z naravoslovnimi pojmi (enokaličnice, dvokaličnice, potek in oblika žil v listu in steblu, fotosinteza – kloroplast, dihanje – mitohondrij, sladkor, škrob, opazovanje semena – zgradbe kličnih listov s pomočjo stereolupe in mikroskopa).
- Priprava jedi iz fižola in koruze.

Projektno delo je potekalo po naslednjih fazah:

1. PRIPRAVA UČNE SITUACIJE (Kaj že vemo?)

- Semena so različna.
- Pogoji za rast rastlin.

To prvo fazo smo izvedli posebej v 1. razredu in posebej v 6. razredu. Vse naslednje faze smo pa izvedli skupaj z učenci 1. in 6. razreda. Učenci so bili razdeljeni v štiri skupine (v vsaki so bili skupaj učenci 1. in 6. razreda).

2. NAMEN RAZISKAVE (Kaj želimo ugotoviti?)

- Raziskovalno vprašanje.
- Napovedi učencev (izkušnje).

Vsaka skupina je dobila učni list z raziskovalnim vprašanjem in navodili za izvajanje raziskave. Raziskovalna vprašanja so bila naslednja:

1. SKUPINA

Ali seme potrebuje za kalitev svetlobo?

Ali rastlina potrebuje za rast svetlobo?

2. SKUPINA

Ali seme potrebuje za kalitev toploto?

Ali rastlina raste enako dobro tako v hladnem kot v toplem prostoru?

3. SKUPINA

Ali seme potrebuje za kalitev vodo?

Ali rastlina raste enako dobro, če jo zalivamo ali če je ne?

4. SKUPINA

Ali seme potrebuje za kalitev zemljo/prst?

Ali rastlina raste enako dobro tako v humosni kot v glineni in peščeni zemlji/prsti?

3. NAČRT RAZISKAVE (Kaj moramo narediti, da bomo to ugotovili?)

- Priprava materialov in okoliščin.
- Priprava opazovalnega lista. (Kaj in kako bomo beležili?)
- Kako dolgo in kdaj bomo opazovali?

4. IZVAJANJE RAZISKAVE

- Sajenje semen fižola in koruze po skupinah.
- Opazovanje, izvajanje meritev, beleženje in urejanje podatkov:
- Potekalo je šest tednov vsak četrtek pred poukom. Prvošolci in šestošolci so opazovali skupaj. Opažanja so prvošolci beležili z risanjem, šestošolci pa so meritve zapisovali.

5. ANALIZA RAZISKOVALNEGA DELA

- Poročanje skupin o rezultatih raziskave.
- Povzetek ugotovitev:
  - vrednotenje veljavnosti rezultatov,
  - predlogi izboljšav.

Predstavljeni projekt naravoslovja je bil zasnovan na didaktičnem pristopu medpredmetnega načrtovanja in poučevanja, oz. z interdisciplinarnim pristopom. Tako smo na to temo izvajali učne vsebine in dejavnosti pri različnih predmetih.

1. razred

SPOZNAVANJE OKOLJA

OD SEMENA DO RASTLINE

- Zbiranje različnih semen v raziskovalni škatli.
- Primerjanje semen.
- Izvedba projektnega dela po že predstavljenih fazah.

SLOVENŠČINA

- Razvijanje motorike prstov – pincetni prijem (prelaganje fižolčkov z dvema ali tremi prsti).
- Poslušanje radijske igre *Oglje, bobek in slamica*.
- »Pisanje« pravlјice o fižolčku z nizanem sličic, ki upodabljajo dogajanje.

LIKOVNA VZGOJA

- Likovno poustvarjanje pravlјice *Oglje, bobek in slamica*.

MATEMATIKA

- Število PET (skupine po pet fižolčkov).
- Seštevanj in odštevanje v obsegu do pet (fižolčki kot konkretno ponazorilo).

6. razred

NARAVOSLOVJE

- Izvedba poskusov po navodilih (Kaj?, Kako?, Kaj se bo zgodilo?) in ob tem skrb za lastno varnost in varnost drugih.
- Ustrezna uporaba pripomočkov, opreme in tehnologije pri eksperimentalnem delu (npr. lupa, mikroskop, merilni valj idr.).
- Zbiranje kvalitativnih in kvantitativnih podatkov z opazovanjem in izvajanjem meritev, ustrezen zapis in ureditev (besedilno, s tabelami in grafi ipd.).
- Utemeljitev pomena večkratne ponovitve meritev ali opazovanj in razlaga, zakaj mora imeti kontrolirani poskus primerljive rezultate ob ponovitvi.
- Razlaga zveze med dvema spremenljivkama pri poskusu.
- Prepoznavanje in pojasnjevanje, kdaj je poskus pošten, ter opredeljevanje parametrov (spremenljivk), ki se pri poskusu spreminja, in parametrov, ki ostanejo nespremenjeni.
- Uporaba naravoslovnega znanja in razumevanja za razlago opažanj, meritev, zaključkov.
- Zastavitev problemskega vprašanja in predlog izvedbe poskusa, raziskave, ki vodi do rešitve oziroma odgovora.
- Napoved rezultatov poskusa ali raziskave, utemeljitev napovedi in po končanem projektu ugotovitev, če se zaključki ujemajo z napovedmi, napoved predlogov za izboljšave, načrtovanje novega poskusa.
- Ocena lastnega dela in dela drugih ter opredelitev vzrokov in omejitev pri delu, ki vplivajo na pravilnost rezultatov.

- Opazovanje, opisovanje in primerjanje živih bitij, pojavov, predmetov, ... Navedba podobnosti in razlik ter prepoznavanje vzorcev ali pravil.

MATEMATIKA

- Zapis podatkov meritev v tabelo in prikaz v grafični obliki.
- Primerjava in interpretacija grafov.

ANGLEŠČINA IN NEMŠČINA

- Poimenovanje pojmov, povedi v tujem jeziku. Utrjevanje in širjenje besednega zaklada.

GOSPODINJSTVO

- Zbiranje receptov jedi, ki vsebujejo fižol ali koruzo.
- Priprava teh jedi pri praktičnem kulinaričnem delu s poudarkom na zdravi pripravi in zdravi prehrani.
- Razvrščanje živil v prehransko piramido.

Celostno tematska problemska obravnava izbrane vsebine je prav gotovo doprinesla trajnejše in bolj kakovostno znanje. Vsi učenci so bili namreč pri delu aktivni. So zbirali, sadili, opazovali, beležili podatke, poročali in vrednotili. Naravna materiala fižol in koruza sta imela didaktično funkcijo pri vzgojno-izobraževalnem delu, ki se je izvajala z medpredmetnim načrtovanjem in poučevanjem.

Ob zaključku projektnega dela so svoja mnenja in vtise strnili tudi učenci.

Prvošolci so na vprašanje, kaj jim je bilo všeč, povedali: ko smo sejali, lepo je bilo delati v skupinah, lahko smo zalivali, smo se družili z učenci 6. razreda, gledanje kalčkov z lupo, gledanje z mikroskopom, učenci 6. razreda so nam pomagali, šli smo skupaj na malico. Učenci 6. razreda so ob zaključku izpolnili vprašalnik in zapisali naslednja mnenja ter vtise:

1. Kaj ti je bilo pri naših urah všeč?

Druženje s prvošolci. Spoznavanje novih stvari. Vse mi je bilo všeč. Opazovanje pod stereolupo. Sodelovanje s prvošolci, da smo bili njihovi mentorji. Merjenje rastlin in zalivanje. Spoznala sem, da prvošolci veliko vedo.

2. Kako si se počutil?

Super, saj so nas prvošolčki poslušali. Dobro, ker smo bili odgovorni za rastline. Lepo, ker nismo bili sami. Počutila sem se kot mentor. V redu, z mlajšimi je bilo lepo. Počutil sem se lepo, zdelo se mi je kot zabava.

3. Kaj ti je ostalo od teh ur najbolj v spominu?

Ko smo se spoznavali. Novi prijatelji. Ko smo sadili fižol in koruzo. Zalivanje in merjenje rastlin. Sodelovanje in druženje. Opazovanje pod mikroskopom.

4. Želiš učiteljici še kaj sporočiti?

Učiteljica se je zelo potrudila. Želim, da bi imeli še večkrat. Hočem to nadaljevati še naprej. Želim si, da bi kdaj to ponovili. Zelo sem vesela, da ste organizirali vse to.

Ob zaključku predstavitve našega projektnega dela in ene od izvedenih dejavnosti celotnega inovacijskega projekta sva svoje mnenje in stališče o izvedenih dejavnostih strnili tudi učiteljici, izvajalki tega projekta naravoslovja FIKO- KOFI.

Naravoslovje z aktivnim raziskovanjem je pri učencih postala zelo priljubljena oblika pouka. Učenci so imeli pri urah namreč aktivno vlogo, so raziskovali, opazovali, postavljali napovedi – hipoteze, vprašanja. Ugotavljali so tudi, kaj že vedo, načrtovali so potek raziskovanja, kakor tudi uporabo različnih pripomočkov v času izvajanja projektnega raziskovanja. Ob vsem tem so rezultate sprememb merili, zapisovali, zbirali, podatke interpretirali, oblikovali končni del – zaključek. Ostalim sošolcem so rezultate tudi sporočali, ob tem pa razvijali kritično in logično razmišljanje. Skozi neposredno izkušnjo z rastlinami in tudi neživimi dejavniki narave so razvijali razumevanje naravoslovnih pojmov. Seveda je vse to potekalo pod stalnim spremljanjem in vodenjem oz. usmerjanjem, pa tudi preverjanjem učiteljic.

Učenci so delali v več skupinah. Taka oblika dela jih je usmerjala k skupnemu reševanju problemov, skupnemu opazovanju, a hkrati je tudi doprinesla k interdisciplinarnemu znanju slehernega posameznika, saj so se učenci v posamezni skupini učili tudi drug od drugega.

Tak pouk ni vodil k učenju na pamet in zgolj k pridobivanju faktografskega znanja. Zato zagotovo lahko rečeva, da je projekt FIKO KOFI predstavljal sredstvo za boljše naravoslovno razumevanje različnih pojmov in hkrati uresničeval cilj, ki vodi po poti boljšega razumevanja narave, pojavov v njej in s tem k večji naravoslovni pismenosti, danes še otrok, kasneje pa odraslih državljanov. V projektno raziskovalnem učenju so učenci nadgrajevali svoje znanje o naravi, kakor tudi o procesih, ki so za njo značilni. Razvijali so veščino opazovanja, krepili in razvijali so tudi logično mišljenje, povezovali so teoretično znanje s prakso. Ob vsem tem so gradili tudi na komunikaciji, spoštljivih medsebojnih odnosih. Širili so ne le naravoslovno znanje, ampak besedni zaklad na splošno. Navajali so se na argumentiranje in poslušanje drugega.

Z medpredmetnim načrtovanjem in poučevanjem smo vsebino iz predmeta naravoslovja povezali tudi z drugimi predmeti in tako ob različnih dejavnostih to tematiko celostno obravnavali, razvijali različne spretnosti, nadgrajevali znanja in jih obenem povezovali z izkušnjami učencev. S tem smo tudi dosegli cilje našega inovacijskega projekta.

OŠ VENCLJA PERKA DOMŽALE
LJUBLJANSKA 58 A
1230 DOMŽALE

POMAGAJ MI, DA NAREDIM SAM! UVAJANJE NAČEL MONTESSORI PEDAGOGIKE PRI POUKU V 1. TRILETJU

2008 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Mag. Nataša Vanček, spec ped., Petra Korošec, mag. predš. vzg.

Sodelavci: Andreja Trontelj, Lidija Blažej, prof, Marija Petarka, Janja Vidic, Breda Stanič, Alenka Ogorevc, Alenka Živic, Tjaša Drogenik, Ivanka Bider Petelin,

Konzulentka: Herta Kobal, Zavod za montessori izobraževanje

Povzetek:

Na OŠ Venclja Perka smo pred leti začeli raziskovati kako spremeniti proces poučevanja in učenja otrok v 1. triletju, da bi bilo pridobljeno znanje trajnejše, pouk pa bolj dinamičen. Želeli smo doseči manj frontalnega načina poučevanja, manj skupinskega dela otrok in bolj individualiziran pristop pri pouku. Tako smo spoznali pedagogiko montessori, se začeli poglobljeno izobraževati in njene elemente aktivno uporabljati v samem procesu poučevanja in učenja. Uvedli smo številne vsebinske in organizacijske novosti pri procesu opismenjevanja, učenju matematičnih spretnosti, spoznavanju okolja. Glavni akterji so postali učenci in njihove zmožnosti, učitelji smo postali opazovalci in usmerjevalci poučevanja.

Zadnji dve leti smo se osredotočili na zgodnejši proces opismenjevanja in poučevanje jezika po principu metode montessori. Temelj metode so trije medsebojno povezani elementi: otrok, učitelj in pripravljeno okolje.

Držali smo se predpostavke, da moramo učitelji izkoristiti otrokov interes za učenje, njegovo svobodno izbiro ter mu omogočiti, da preko čutil samostojno raziskuje ter prihaja do znanj in sklepov v procesu jezikovnega in matematičnega opismenjevanja. Različnost jezikovnih in matematičnih zmožnosti otrok zahteva individualni pristop v procesu poučevanja ter oblikovanje tako zastavljenih ciljev, ki bodo v izziv največjemu številu otrok v razredu.

Abstract:

The team of teachers at Venclja Perka Primary School Domžale started researching the possibilities of changing the process of teaching and learning of the younger pupils of the first triad few years ago. The aim of the research was to find the process that would lead to a longer lasting knowledge of the pupils and to make the teaching process more dynamic. We tried to achieve less frontal (whole-class) lessons, less group work and more individualized approach to teach our pupils. While searching for the right approach we met with Montessori pedagogics. We began to study it and use its elements actively in the teaching process. We introduced many innovations in teaching contents and organizational to the process of teaching the literacy, mathematics and nature study of our pupils. Pupils became the main characters and the teachers their guides or moderators.

During the last two years we concentrated on the early process of gaining the literacy in language teaching by principles of Montessori pedagogics. This method is based on three interactive elements: the child, a teacher and the ready-made setting - environment. We worked on the assumption that teachers should take advantage of the children's interest to learn, their free choice and to make it possible for them to independently learn by using their sense organs. Children's different linguistic and mathematical abilities demand individual approach and forming such educational goals that would present a challenge to a large number of children in a class.

Ključne besede: *opismenjevanje, pedagoški koncept montessori, Učni načrt za slovenščino, razvojni material montessori.*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Učiteljice in vzgojiteljice v prvi triadi ter svetovalna služba že vrsto let iščemo čim bolj kakovostne načine opismenjevanja učenk in učencev. Z vnašanjem elementov pedagogike montessori sta se po našem mnenju želja in interes otrok za zgodnje opismenjevanje povečala. Zanimalo nas je v čem in kako se razlikujeta opismenjevanje v pedagoškem konceptu montessori in opismenjevanja v Učnem načrtu za slovenščino v 1. vzgojno-izobraževalnem obdobju. Bralna pismenost današnje mladine je na dokaj nizki ravni, zato smo analizirali poučevanje z elementi pedagogike montessori ter skušali ugotoviti, ali ta alternativna metoda spodbuja učence k pisanju in branju in s tem k boljši pismenosti.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Opismenjevanje je postopen in dolgotrajen proces, ki pred vstopom v šolo zajema zgodnjo pismenost ali porajajočo se pismenost, kot jo imenujejo nekateri avtorji. To je »čas v razvoju otroka med najzgodnejšo pismenostjo, ko otrok čučka in se pretvarja, da bere ter poznejšim učenjem branja in pisanja v šoli« (Pečjak, 2003: 119). M. Montessori (2008: 142–143) opisuje, da smo v zgodnjem otroštvu »priča eksplozijam – kot jim pravijo psihologi – ki jih ne spodbudi noben učitelj, ampak do njih pride spontano«, hkrati pa opozarja na vpliv okolja pri učenju novih besed in tvorbi stavkov.

Metoda montessori spoštuje otrokovo aktivnost in ceni manifestacije svobodne izbire, pri kateri otrok naravno izraža samega sebe in si v procesih abstrakcije in simbolizacije ustvarja predstavo o realnosti v kulturnem smislu, zato je potrebno znanstveno organizirati ustrezne situacije za usmerjanje in krepitev aktivnosti vsakega otroka, kjer se v pripravljenem okolju lahko svobodno izraža. Okolje pa mora vsebovati sredstva za samovzgojo. Ta sredstva pa ne smejo biti izbrana slučajno, ampak morajo biti rezultat znanstvenega raziskovanja. (Loschi, 1996: 17–22).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje oz hipoteza

Učenci, ki se opismenjujejo po elementih pedagogike montessori, imajo na koncu šolskega leta bolj razvite bralne in pisalne sposobnosti.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Številne raziskave v svetu poročajo o pozitivnih rezultatih vzgoje in poučevanja montessori na otrokovo usvajanje različnih znanj.

Cilj raziskave je bil ugotoviti, ali se med učenci, ki so jih učiteljice in učitelji oz. vzgojiteljice in vzgojitelji opismenjevali po elementih pedagogike montessori in ostalimi učenci, ki so jih

učiteljice in učitelji oz. vzgojiteljice in vzgojitelji opismenjevali po metodi, ki je sistemsko opredeljena v Učnem načrtu za slovenščino, pojavljajo razlike na področju opismenjevanja. Z raziskavo želimo opozoriti vzgojitelje, učitelje in starše na pomen intenzivne priprave otrokovega uma, roke in oči na pisanje in branje, na katero opozarja M. Montessori, hkrati pa poudariti pomen razvojnih materialov s področja slovenščine, ki mora biti, kot je zapisano v Programu osnovne šole montessori (2010: 69), na »odprtih policah v omarah, dosegljivim otrokom«.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Prvi dve leti sva vodji projekta namenili poglobljenemu izobraževanju iz metode montessori, pridobljeno znanje sva v obliki internih izobraževanj in delavnic prenašali na ostale člane. 3. In 4. leto smo uvedle številne organizacijske in vsebinske novosti (nakup in izdelava montessori materiala, postavitve učilnice kot »pripravljeno okolje«, vsakodnevno uvajanje elementov metode pri pouku..).

5. in 6. leto smo se osredotočili na kvaliteto poučevanja slovenščine in matematike, s poudarkom na zgodnjem opismenjevanju.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

S projektom smo dosegli spremembo v načinu poučevanja, ni več toliko frontalnega in skupinskega dela učencev, učitelji dopuščajo več individualnega dela in sledijo potrebam otrok. Več je aktivnega in samostojnega dela učencev. Projekt bomo kljub uradnemu zaključku nadaljevali, saj je pedagogika montessori postala vsakdanja stalnica pedagoške prakse na naši šoli.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

V 1. r smo začeli z opismenjevanjem po metodi montessori, tako večina otrok na koncu prvega razreda že tekoče bere in piše. Učilnice smo opremili z montessori materiali, ki so vsakodnevno na dosegu rok, otroci z materiali svobodno razpolagajo in zanj tudi skrbijo. Opažamo, da so otroci mirnejši, bolj zbrani pri delu ter samostojni. Pri delu ne potrebujejo stalno pomoči učitelja.

Opis vzorca

V vzorec je bilo vključenih 15 učencev iz OŠ Venclja Perka Domžale ter 15 učencev iz OŠ Spodnja Šiška, ki se intenzivno poučujejo po elementih metode montessori (v nadaljevanju skupina A), ter 30 učencev iz OŠ Venclja Perka, ki se poučujejo po metodah, ki sledijo Učnemu načrtu za slovenščino v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole (v nadaljevanju skupina B). Povprečna starost otrok je bila šest let. Glede na to, da so bili oddelki oblikovani po kriterijih, ki jih ima vsaka šola za sprejem novincev in ne po interesu staršev glede poučevanja po elementih pedagogike montessori lahko predvidevamo, da so skupine približno enakovredne. Menimo, da so tako v skupini A kot v skupini B razlike med otroki, saj so nekateri že presegli stopno začetnega branja in pisanja, drugi pa še ne.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Uporabili smo neslučajnostno, namensko metodo vzorčenja. Za ugotavljanje razlik med skupino A in skupino B sva kot merski inštrument uporabili Vprašalnik za predopismenjevalne zmožnosti, ki ga je oblikovala M. Grginič (Grginič, 2005: 143). Preizkus smo oblikovali za svojo ciljno skupino na osnovi pridobljenih teoretičnih spoznanj.

Metode obdelave podatkov

Podatke sva obdelali s pomočjo programa SPSS 17.0. Uporabili smo deskriptivno analizo.

Prikaz rezultatov

Prvi sklop preizkusa se je nanašal na grafološko zavedanje. Če primerjamo obe skupini učencev, lahko vidimo, da so učenci skupine A v povprečju napisali večje število črk, in sicer so v povprečju zapisali 24 črk v primerjavi s skupino B, ki je v povprečju zapisala 19 črk.

Drugi sklop preizkusa je preverjal fonološko zavedanje učencev. Primerjava med skupinama učencev pokaže, da učenci skupine A dosegajo boljše rezultate pri vseh nalogah, razen pri nalogi, v kateri je bilo potrebno najti simbol prvega glasu.

Tretji sklop preizkusa je preverjal, kakšne so otrokove zmožnosti branja in pisanja besed.

Največjo razliko med skupinama je bilo moč opaziti pri številu pravilno prebranih besed, napisanih s pisanimi črkami.

V zadnjem sklopu preizkusa smo preverjali otrokovo jezikovno razumevanje. Tudi pri reševanju teh nalog je bila skupina A bolj homogena.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Ugotovili smo, da imajo učenci iz skupine A bolj razvite sposobnosti:

- grafičnega zavedanja, saj poznajo večje število črk, hkrati pa poleg tiskanih poznajo tudi pisane črke, medtem ko otroci iz skupine B pisane črke zelo slabo poznajo;
- fonološkega zavedanja, saj bolje glaskujejo, prepoznajo simbole glasov ter identificirajo pravilne glasove v besedi;
- branja in pisanja, saj se ne ustavijo le ob prepoznavi pravilno napisanih besed, ampak jih znajo tudi sami napisati in prebrati;
- jezikovnega razumevanja, saj razumejo večje število besed.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Ker smo ugotovile, da uvajanje elementov pedagogike montessori pozitivno vpliva na začetno opismenjevanje, bomo s takšnim načinom poučevanja nadaljevale in širile to tui v drugo triletje.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost je vsekakor spremenjen način poučevanja in učenja v 1. triletju, saj smo v vseh teh letih uspešno vpeljali številne elemente montessori pedagogike v pouk. Na podlagi raziskave in projekta smo uvedli spremenjen proces opismenjevanja v 1. razredu, poučevanje matematike je postalo manj abstraktno in papirnato, naše glavno vodilo pri učenju je postalo »delo z rokami«. Otrokom želimo dati čim več možnosti dela z različnimi materiali in učenja preko lastne aktivnosti.

Možnosti uvajanja v druga področja

Koncept pedagogike montessori želimo uvajati še v 2. in 3. triletje, predvsem pri slovenščini in matematiki.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Menimo, da smo bili pri uvajanju elementov pedagogike montessori uspešni, saj smo dobili izredno pozitivne povratne informacije tako s strani staršev, otrok in učiteljev. Veliko zanimanje za naše delo so pokazali tudi zunanji učitelji in strokovni delavci, tako smo že večkrat izvedli različna predavanja, delavnice, hospitacije in seminarje za širšo strokovno javnost po Sloveniji.

Literatura

Kordeš Demšar, M. (2007). Pedagogika montessori. *Sodobna pedagogika*, 4/2007, 80–91.

Loschi, T. (1996). Maria Montessori. V *Opera nazionale Montessori, Montessori pedagogika* (17–26). Ljubljana: Glotta Nova.

Montessori, M. (2008). *Srkajoči um*. Ljubljana: Uršulinski zavod za vzgojo, izobraževanje in kulturo.

Pečjak, S. (2003). Porajajoča se pismenost. V Blatnik-Mohor, M. (Ur.), *Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja* (str. 119–123). Ljubljana: Mladinska knjiga.

Program osnovne šole montessori. 2010. (pridobljeno 20.9.2012). Dostopno na strani: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/program_drugo/Montessori.pdf.

VRTEC PRI OŠ VOLIČINA
SPODNJA VOLIČINA 82
2323 VOLIČINA

SKOZI IGRO IN DEJAVNOSTI DO ČUSTVENE INTELIGENCE OTROK IN VZGOJITELJEV

2012 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Larisa Senekovič, vzgojiteljica

Sodelavci: Jelka Lešnik, pom. vzg., Klavdija Žabčič, vzg., Simona Erman, pom. vzg.

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, ZRSS

Povzetek:

Z inovacijskim projektom smo želeli razvijati osebne lastnosti, samopodobo in druge kazalce čustvene inteligence vseh udeleženi v vzgojnem procesu. Z načrtovanimi dejavnostmi za spodbujanje čustvene inteligence ter s »fantazijsko osebo«, ki je poosebljala osebo s trdno oblikovanimi moralnimi vrednotami ter medsebojnim sodelovanjem strokovnih delavcev in otrok smo želeli doseči čim večje zadovoljstvo pri otrocih, starših in vzgojiteljih.

S pomočjo anket in analize počutja in vzdušja v skupini smo ugotovili, da otroci radi prihajajo v vrtec, zato so starši zadovoljni s strokovnim delom vzgojiteljic. Delavke pa smo prav tako razvile boljše sodelovalne odnose.

Abstract:

With innovation projects, we wanted to develop personality traits, self-esteem and other indicators of emotional intelligence of all participants in the educational process. The planned activities for the promotion of emotional intelligence and the "fantasy person," which embodies a person with a strong moral values shaped and mutual collaboration of professionals and children, we wanted to maximize satisfaction in children, parents and educators.

Through surveys and analysis of well-being and positive atmosphere in the group, we have found that kids love coming to the kindergarten, so parents are satisfied with the professional work of teachers. Workers were also developed better collaborative relationships.

Ključne besede: čustvena inteligenca, osebni razvoj, samopodoba

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Strokovne delavke v vrtcu smo ugotavljale, da premalo pozornosti namenjamo osebnemu zadovoljstvu in dobremu počutju pri svojem delu v skupini in v kolektivu. Zaradi zasičenosti s projekti in vsebinskimi temami smo opazili, da otrokom primanjkuje možnosti za pozitivno skupinsko dinamiko, oblikovanje pozitivnih odnosov in spoznavanje samega sebe in ostalih otrok in vzgojiteljev, zato smo se odločili, da zavestno izboljšamo svoje razpoloženje in skupinsko dinamiko ter gradimo na čustveni inteligenci.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Čustveni razvoj predšolskih otrok

Otrokov razvoj med drugim in petim petim letom lahko opredelimo kot odločilen, saj se otroci v tem času učijo vedenja v skladu s socialnimi standardi odraslih. Ob koncu tega obdobja, ko so zreli za šolanje, bi morali biti spoštljivi, pripravljeni pomagati, sposobni upoštevati dvo- ali tristopenjska navodila ter razumeti resnično bistvo in socialni pomen »biti priden«. Otroci v sebi nosijo naravno težnjo po družbeno sprejemljivem vedenju, vendar je potrebno vodstvo odrasle osebe, da to vedenje postane prevladujoče (Shapiro, 2003).

Dejavniki, ki vplivajo na razvijanje čustvene zrelosti

Vzgojni stili imajo pomembno vlogo pri oblikovanju otrokove čustvene inteligence. V literaturi najpogosteje naštevajo naslednje tri vzgojne stile (Retuznik Bozovičar in Krajnc, 2010, 25-32):

- represivni (avtoritarni)
- popustljivi (»laissez-faire«)
- demokratični

Značilnosti teh stilov so splošno znane, zato jih ne bom posebej opisovala. Raziskave kažejo, da se vsi stili pogosto prepletajo. Kljub temu da represivni vzgojni stil običajno ni ugoden za razvoj zdrave in samostojne osebnosti, pa je avtoriteta v določenih obdobjih nujno potrebna, saj samo preko avtoritete otrok lahko pridobi občutek varnosti in zaupanja. Otrok potrebuje meje in pravila. Avtoriteto postavlja tisti, ki jo želi, ne tisti, ki jo daje, torej podrejeni. Sodobne teorije vzgoje ugotavljajo, da je nedoslednost najbolj neučinkovit in škodljiv način vzgajanja. Študije so pokazale, da imajo otroci manj čustvenih težav, če odraščajo v družini z demokratičnim načinom vzgoje. Takšni starši od svojih otrok veliko pričakujejo in jih pri doseganju ciljev čustveno podpirajo.

Spanje

V današnji družbi s hitrim življenjskim slogom se premalo zavedamo, da lahko pomanjkanje spanja povzroči resne duševne in telesne motnje, tudi pri odraslih so s tem povezane številne zdravstvene težave in predčasno staranje. Za predšolske otroke strokovnjaki ugotavljajo, da je potreben vsaj 10 urni nočni spanec, dnevni spanec je odvisen od individualnih potreb posameznika in se s starostjo otroka zmanjšuje, tako da v povprečju otroku, staremu tri do štiri leta, zadošča 1 ura spanja podnevi.

Prehrana in gibanje

Slaba prehrana (veliko sladkorja, soli, maščob in malo vlaknin) in pomanjkanje gibanja lahko vplivata na razpoloženje, sposobnost koncentracije pri otroku, kar posledično vodi v razvoj čustvenih težav. Prav tako oba dejavnika vplivata na imunski sistem.

Vključevanje v življenjske skupnosti

Študije kažejo, da so otroci in mladostniki, ki so socialno osameli, bolj dovzetni za pojav najrazličnejših težav, od depresije, družbeno nesprejemljivega vedenja do zlorabe alkohola in mamil, zato je dobro, da se otroci vključujejo v različne socialne skupine glede na njihove interese.

Nizka pričakovanja staršev (vzgojiteljev)

Usoden stranski učinek nizkih pričakovanj je mirno sprejemanje neprimernega vedenja. Večina strokovnjakov (Shapiro, 2003) se strinja, da je več vedenjskih težav posledica manj omejitev glede vedenja otrok, manjših pričakovanj pri razvoju njihovih talentov in dejstva, da čedalje manj odraslih uživa njihovo neomajno spoštovanje. Vse preveč otrok – tako premožnih kot revnih – nosi tok skozi leta otroštva, ne da bi našli sposobnosti, vrednote ali občutek za smisel, ki jih potrebujejo za plodno in ustvarjalno življenje. Sklep je preprost: če od otrok malo pričakujemo, tudi malo dobimo. Starši pogosto ne razumejo, da učinkovita

disciplina in aktivnosti, ki spodbujajo otrokov moralni razvoj, dobesedno vplivajo na otrokove možgane. Če postavimo in uveljavimo jasne meje in če otroke redno spodbujamo k prijaznemu in vljudnemu vedenju, stimuliramo dele možganov, ki nadzorujejo otrokov samonadzor, in kot posledico tudi njegovo pozitivno vedenje.

S popuščanjem otrokovim zahtevam oropamo otroka priložnosti, da bi izboljšal svoje vedenje. Glavna naloga staršev in vzgojiteljev je, da postavimo vedenjske standarde, ki jih želimo vcepiti otroku.

Želim vzgojiti otroka (Shapiro, 2003, str.36), ki:

- bo prilagodljiv
- bo sposoben prenesti razočaranje
- se bo znal pomiriti
- bo znal spregovoriti o svojih pozitivnih in negativnih občutkih
- bo znal izraziti in sprejemati konstruktivno grajo
- bo znal osrečiti druge
- bo znal izraziti naklonjenost in skrb
- se bo sposoben vživeti v čustva drugih
- bo iskren
- bo pripravljen soelovati in pomagati
- bo upošteval druge
- bo vljuden
- bo sposoben kompromisov
- bo sposoben reševati medosebne težave
- se bo znal obvladati
- bo sposoben razumeti, da njegova dejanja vplivajo tudi na druge

Sram in krivda

Sram in krivda (Shapiro, 2003) imata pomembno vlogo pri oblikovanju otrokove osebnosti, čeprav mnogi strokovnjaki tega ne želijo priznati. Sram je oblika ekstremne zadrege, ki se pojavi, ko otroke zalotimo pri kršitvi pomembnih družbenih pravil. Če otrok udari drugega otroka, ga namerno prizadene, s tem stori nekaj sramotnega. Sram se pojavi, če se otroci (ali odrasli) obnašajo na način, ki ga drugi sprejmejo s prezirom. To je zelo neprijeten občutek, ki pa nam prepreči, da bi isti prekršek ponovili. Čustvo krivde je posledica nedoseganja lastnih pričakovanj. Pojavi se, če si zastavimo cilje, nato pa nam zmanjka motivacije za njihovo uresničitev. Številni storijo napako, ko skušajo otroke obvarovati pred izkušnjo normalnih čustev krivde in sramu.

Priporočila pedagogov za ravnanje vzgojiteljev (staršev)

Shapiro (2003, 17) predlaga, da otrok razvije zmožnost umiriti samega sebe, saj bo le tako zmožen spoznati svoje interese in se bo lahko osredotočil na svoj osebni razvoj. Preproste tehnike, ki jih lahko dnevno uporabimo v vrtcu so:

- globoko dihanje: to tehniko kombiniramo z vsemi drugimi tehnikami
- poslušanje tihe klasične glasbe vsaj petnajst do dvajset minut
- vodena vizualizacija
- sistematično sproščanje mišic: otrok sede v udoben naslonjač in zavestno sprošča mišične skupine drugo za drugo
- masaža

Montessori pedagogika (Montessori, 2011, 281) za vzpostavitev notranje discipline, ki otroku omogoča razvoj pozornosti in zbranosti, ki vodita k sreči med drugim predlaga naslednje vaje:

- pospravljanje stolov, ne da bi pri tem delali najmanjši hrup
- urejanje stolov v vlakec in sedanje nanje v tišini

- tek po prstih od enega konca sobe do drugega
- stavek: »Sedaj otroci, pa bodimo čisto pri miru.«

Tišina (Retuznik Bozovičar, Krajnc, 2010, 59) je poseben element pedagogike Montessori. Otroku omogoča, da se nauči obvaladovati samega sebe in mu pomaga do boljšega stika s svojimi občutki in z okoljem. Krepi veselje in samozavest otroka, da je sposoben tudi tako zahtevnih stvari, kot je nekaj trenutkov sedeti čisto pri miru in čisto tiho.

Če želimo otrokom omogočiti, da razvijajo pozitivna čustva in čustveno stabilnost, ne dopuščajmo nobenega neprimernega vedenja (Shapiro, 2003, 45). Zato je potrebno:

1. postaviti jasna pravila
2. opredeliti, karakterizirati in opisati neprimerno dejanje
3. opozoriti
4. takoj izvršiti posledico
5. izogniti se prepiru

Odrasel mora medtem ostati miren, zbran in dosleden.

Kadar blažje tehnike ne zaležejo, npr. pri otrocih s težjim temperamentom ali drugimi psihosomatskimi težavami avtorja Nathan Azrin in Richar Fow (Shapiro, 2003, 45-46) predstavljata t. i. tehniko popravljanja, ki zajema kaznovanje po naslednjih korakih:

- odločna graja
- kotichek za umirjanje
- tehnika popravljanja v dveh stopnjah

1. Pozitivna vaja

Starši otroku povedo, kakšno vedenje od njega pričakujejo; nato otrok ponavlja pozitivno vedenje pet- do desetkrat oz. pet do deset minut. Dolžina ponavljanja je odvisna od otrokove starosti in vrste negativnega vedenja.

2. Vrnitev v prejšnje stanje

»Zdaj je čas, da delava skupaj in popraviva storjeno.« Ta stopnja znova vzpostavi ravnotežje med starši in otrokom, saj jih združi v vzajemnem sodelovanju. Otroci spoznajo, da je staršem lepše pomagati, kot pa jim nasprotovati.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Zadovoljni, čustveno stabilni in uravnoteženi, ustvarjalni ter odgovorni otroci in vzgojiteljice

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Vzgojiteljice smo skupaj ugotavljale, kakšen konkreten cilj bi radi dosegli, tehtali smo, kaj je za nas in za otroke najbolj pomembno in potrebno, da bi z veseljem bivali v vrtcu. Bolj zavestno se vzgojiteljice pri vzgojnem delu osredotočamo na načela, ki naj bi zagotavljala razvoj čustvene inteligence. Vsak dan se trudimo, da razvijamo vrline, kot so samostojnost, uspešnost, zadovoljstvo in medsebojno sodelovanje. Prednostno pa smo v projekt po skupinah vpeljali lik »fantazijske« osebe, preko katere otroci lažje izražajo svoja čustva in se od nje učijo, saj jim predstavlja izjemno pozitiven lik, po katerem se zgledujejo.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

1. faza

Najprej smo oblikovali projektno skupino, ki si je želela sodelovati v projektu nato smo izbrali področje čustvene inteligence.

2. faza

Zbrali smo literaturo ter opravili strokovni posvet s konzulentko. Nato smo imeli še interni posvet delavk, kjer smo izluščili konkreten cilj, ki bi ga želeli doseči. Razmišljali smo, kako bi zagotovili kompleksen cilj, da bi bili vsi udeleženci vzgojnega procesa čim bolj zadovoljni.

3. faza

Začeli smo uresničevati akcijski načrt v skupinah in kolektivu. V skupini sta pomočnici vzgojiteljice prevzele vloge fantazijske osebe – knjižničarke Mici in Rafaelce. Ugotovili smo, da otroci želijo biti všečni tej osebi in jo imajo za nekakšen idol. Prav tako vedo, da ta oseba ceni prijazna dejanja in dobro voljo, kar deli tudi z otroki, zato jo poskušajo posnemati in v njeni družbi postanejo »boljši« in tudi zadovoljnejši. Oseba je polna humorja in tako otroke in prostor napolni s posebno energijo in pozitivno klimo ter poskrbi za zdrav smeh. Oseba nosi preprosta oblačila in nima veliko »informacijskega« znanja, toda to otroke dodatno motivira, da ji pomagajo, jo učijo, vendar cenijo njeno srčnost in preprostost. Posebno radi ji prisluhnejo, kadar pripoveduje zgodbe, ki so otrokom blizu in se lahko identificirajo s književnimi osebami.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Zaradi družbene naravnosti k egoizmu, sebičnosti in razvajenosti smo želeli, da bi v našem vrtcu privzgajali pozitivne vrednote, ki vodijo k sreči posameznika in skupine. S pomočjo fantazijskih likov, ki sta bila nosilca pozitivnih lastnosti nam je počasi uspevalo graditi pozitivne odnose med otroki in vzgojiteljicami. Tudi vzgojiteljice smo veliko časa posvetile osebni analizi in študiju čustev in čustvene inteligence in smo med sabo veliko sodelovale ter se medsebojno izpopolnjevale. Naši odnosi so postajali bolj poglobljeni, iskreni in sposobnosti smo bile prenesti kritiko in sprejemati drugače misleče. Tudi odnos staršev je bil dober in so pokazali zadovoljstvo z delom v skupini.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Naš cilj je bil, da smo zadovoljni vsi udeleženci vzgojnega procesa. Zato je glavni kazalec počutje posameznika, kar se je izkazovalo dnevno pri našem delu in medsebojnih odnosih. Cilji sicer niso v celoti doseženi, ker nikoli nismo vsi zadovoljni, vendar je večina otrok in vzgojiteljic izrazila, da se v vrtcu dobro počutijo, radi obiskujejo v vrtec, mnogi še niso želeli domov, ko so starši prihajali po njih.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projektu sta sodelovali dve skupini otrok, in sicer:
Lunice (20 otrok, starih 3-4 leta),
Sončki (24 otrok, stari 5-6 let).

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali s posnetki, anketo staršev o zadovoljstvu z delom ter anketo o zadovoljstvu vzgojiteljev.

Metode obdelave podatkov

Analiza posnetkov, anket, pogovori s starši, otroci in vzgojitelji.

Prikaz rezultatov

Anketa je pokazala, da so vsi starši zadovoljni z načinom vzgojnega dela v vrtcu, vsi otroci radi obiskujejo vrtec. Tudi vzgojiteljice so izrazile zadovoljstvo s sodelovanjem, saj so pridobile veliko znanja in si izmenjale veliko idej s pomočjo izmenjave stališč, analize posnetkov, izmenjave predlogov literature.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Dosežek je, da smo začeli razmišljati o sebi in svojem delu ter vplivu na otroke, da je pomembno, da smo delavke zadovoljne s seboj, da rade opravljamo svoje delo, da uživamo v sadovih svojega dela in da ga znamo ovrednotiti in ceniti.

Prav tako je dosežek, da svoje vrednote, pozitivno samopodobo in elemente čustvene inteligence nevsiljivo preko zgleda, postavljanja mej v otrokovo dobro, preko igre, navajanja na samostojnost in odgovornost prenašamo na otroke in starše.

Osnovno spoznanje je torej, da skupaj zmoremo več, še več pa, če je prisotna dobra volja in življenjski optimizem.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Projekt je zaživel v vrtcu tudi v ostalih skupinah, vendar strokovne delavke ostalih skupin se ne čutijo dovolj strokovno usposobljene, da bi svoje dosežke ubesedile. Je pa sodelovanje med strokovnimi sodelavkami in tudi med otroci različnih skupin prisotno.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost je večje zavedanje pomena čustvene inteligence na kvaliteto življenja. Zelo konkretna novost je »fantazijska oseba«, ki jo bomo v skupinah še obdržali, saj je njeno pozitivno delovanje motivacija za nadaljnje delo z otroki.

Možnosti uvajanja v druga področja

Čustvena inteligenca se lahko uvaja na vsa področja življenja.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Močni smo s sodelovanjem in izmenjavo izkušenj ter s širjenjem in ozaveščanjem pomena čustvene inteligence.

Literatura

Bisquerra Alzina, R. (2010). Čustvena inteligenca otrok. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije

Marden Swett, O. (2011). Blaginja – kako jo pritegniti. Ljubljana: Atelje Doria

Montessori, M. (2011). Srkajoči um. Ljubljana: Uršulinski zavod za vzgojo, izobraževanje in kulturo

Logar, D. (2011) Vpliv vrtca kot institucije na socialni in čustveni razvoj predšolskega otroka (str. 14 – 21). V: Socialni in čustveni razvoj predšolskega otroka. IV. Mednarodna strokovna konferenca vzgojiteljev v vrtcih 2011. Ljubljana: MiB d. o. o.

Retuznik Bozovičar, A. In Krajnc, M.(2011). V krogu življenja, Pedagogika in pedagoški pristopi v predšolskem obdobju. Maribor: Unigrafika d. o. o.

Shapiro, Lawrence E. (2003). Ščepec preventive. Ljubljana: Mladinska knjiga

VRTEC ČRNUČE
DUNAJSKA 400
1231 LJUBLJANA

SPLETNA STRAN KOT OBLIKA SODELOVANJA STROKOVNIH DELAVCEV

2010 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Lidija Kopasić, vzgojiteljica predšolskih otrok

Sodelavci: Sabina Jašovič, vzgojiteljica predšolskih otrok; Andreja Klopčič-Hološević, ravnateljica; Romana Kuhar, pomočnica vzgojiteljice; Katja Lindav, svetovalna delavka; Tanja Vengust, vzgojiteljica predšolskih otrok

Konzulent: Nives Zore, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

V času napredka, na vseh področjih, tudi na področju IKT-ja, smo nekateri manj drugi bolj vešč. Vsi potrebujemo nekoga, da nam nekdo nekaj pokaže, razloži, pomaga. Enako je pri IK tehnologiji. Veliko se naučimo drug od drugega in končni rezultat je hitro viden.

V našem vrtcu smo se odločili, da bi poskusili postaviti spletno stran skupine. Vsak začetek je težak, vendar z dobro voljo, veliko časa, s skupnimi močmi smo postavili v treh letih 18 delujočih spletnih strani.

Abstract:

In time of development on various areas, including the area of IKT, some of us are more and others less skilled. We all need someone to offer us instructions, explanations or help. Same is true for the IK technology. We learn a lot from one another and the end result is shown fast. At our kindergarten we decided, that the most courageous ones from the group should try to create the web page. Each beginning is tough, but with the good will, a lot of time and joined effort we created 18 web pages in 3 years.

Ključne besede: spletna stran, strokovni delavci, sodelovanje, IKT.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

V vrtcu si želimo napredka, vendar za napredek je potrebno veliko novega znanja, volje, poguma in časa. Zastavili smo si cilj, da bi postavili za vsako skupino v vrtcu spletno stran. Kar pomeni, da moramo pridobiti določeno znanje, izkušnje, strokovno pomoč, pomoč med sodelavci.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Vzgojiteljica in pomočnica vzgojiteljice skupaj načrtujeta dejavnosti, timsko izvajata in evalvirata. Komunikacija med obema strokovnima delavkama v tandemu zagotavlja priložnosti za uvajanje novih metod dala z otroki, osebno napredovanje, vrednotenje dela (Polak, 2007).

Timsko delovanje je zelo dinamično. Njegovo izhodišče je upoštevanje posameznika z vsemi osebnostnimi lastnostmi in strokovnimi kompetencami z namenom inovativnega medosebnega nadgrajevanja in kreativnega delovanja (Zupan, 2008).

Zaposleni ima možnost sodelovanja oziroma delovanja z izhodiščem njegovih močnih področij, kjer ima posameznik možnost udejanjenja prenosa znanj, veščin, kompetenc in njemu lastnih izkušenj (Zupan, 2008).

Tehnološki napredek in množična raba svetovnega spleta vplivata na številna področja človekovega življenja, tudi na področje vzgoje in izobraževanja. Slednje od učiteljev terja določene spremembe že uveljavljenih poučevalnih načinov ter preizkušanje novih (Rebolj, 2008).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako spodbuditi strokovne delavce k večji uporabi IK tehnologije in sodelovanje pri urejanju spletne strani?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

S pomočjo projekta smo hoteli strokovne delavce spodbuditi k večji uporabi IK tehnologije, jih izobraževati v tej smeri, vključiti k urejanju spletne strani in s tem jim dati večji občutek pripadnosti kolektivu.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- Oktobra 2010 smo se sestale članice IP. Pripravile smo anketne vprašalnike in jih razdelile strokovnim delavcem. Naš namen je bil ugotoviti, kakšno je stanje IKT izobraženosti med strokovnimi delavci in kakšna je njihova pripravljenost za dodatno izobraževanje na tem področju.
- Strokovne delavce vrtca smo povabile k sodelovanju pri urejanju spletne strani vrtca .
- V šolskem letu 2010/2011 smo pridobili 14 spletnih strani od 34. Strokovne delavce smo skozi leto spodbujale na različne načine k postavitvi, saj so bile povratne informacije zelo pozitivne tako s strani staršev, kot samih zaposlenih.
- V šolskem letu 2011/2012 smo pridobili še dodatni 2 spletni strani. Spodbujanje ostalih je potekalo skozi celo leto.
- V šolskem letu 2012/2013 smo pridobili skupaj 18 spletnih strani od 34.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ključni problem pri sami odločitvi k pristopu projekta je bil strah pred neznanim. Problem je bil tudi v tem, da je pri sami postavitvi spletnih strani potrebno določeno znanje, ki ga ne uporabljamo vsak dan. Nekateri se hitro učijo, drugi počasneje. Zato smo se dogovorili, da tehnično plat izvede tisti, ki mu tehnologija ne dela večjih preglavic, besedilo pa prevzame druga sodelavka ali sodelavec v skupini (sodelovanje med vzgojiteljem, pomočnikom vzgojitelja).

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

V času poteka Inovacijskega projekta smo dobili 18 novih spletnih strani skupin od 34 (znotraj spletne strani vrtca).

Ob spodbudi k uporabi IKT pripomočkov je veliko strokovnih delavcev pridobilo znanja na področju urejanja fotografij (shranjevanje, zmanjševanje, pošiljanje), nekaj se jih je seznanilo z montažo kratkih filmov.

Izdelava spletne strani se je pokazal kot dober primer timskega dela znotraj skupine, enote, vrtca.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Člani projektnega tima smo pripravili anketne vprašalnike in jih razdelili med sodelavce.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Uporabili smo metodo opazovanja in metodo zbiranje podatkov s pomočjo vprašalnikov.

Metode obdelave podatkov

Zbrane anketne vprašalnike smo podrobneje pregledali in analizirali. Podatke smo razvrstili v preglednice ter oblikovali z grafi.

Prikaz rezultatov

Iz rezultatov je bilo razvidno, da si strokovni delavci želijo dodatnega znanja, ki naj bi ga pridobili z izobraževanjem, medsebojnim sodelovanjem.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Urejanje spletnih strani za svoj oddelek je postalo običajni del življenja in dela (skoraj rutina) večine zaposlenih v vrtcu.

S skupnimi močmi vseh zaposlenih se trudimo k boljši prepoznavnosti vrtca, samo promociji, z upoštevanjem vsakega posameznika z vsemi osebnostnimi lastnostmi in strokovnimi kompetencami z namenom inovativnega medosebnega nadgrajevanja in kreativnega delovanja.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Strokovni delavci so se naučili kar nekaj IKT veščin s postavitvijo spletne strani skupine. Na tak način promovira svoje delo. Preko spletne strani analizira, evalvira dogajanje v skupini.

Starši, stari starši in drugi sorodniki preko spletne strani imajo vpogled v dogajanje skupine, njihovo življenje.

Otroci si lahko skupaj s starši ogledajo dogajanje v skupini in preko slik razložijo, kaj so počeli, kje so bili, kaj jim je bilo všeč, kaj so novega videli,...

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

S skupnimi močmi vseh zaposlenih se trudimo k boljši prepoznavnosti vrtca, samo promociji, z upoštevanjem vsakega posameznika z vsemi osebnostnimi lastnostmi in strokovnimi kompetencami z namenom inovativnega medosebnega nadgrajevanja in kreativnega

delovanja. Tako ima vsak zaposlen občutek pripadnosti kolektivu in da lahko prispeva k boljši spletni strani vrtca z osebnim pečatom.

Možnosti uvajanja v druga področja

Sodelovanje med sodelavci lahko uporabimo na vseh področjih.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Močni smo v sodelovanju, trdemu, timskemu delu, volji, vztrajnosti. Ponudimo lahko izkušnje, ideje, pomoč pri tovrstnem sodelovanju strokovnih delavcev.

Literatura

Lindav, K. (2010): Analiza vprašalnikov v Vrtcu Črnuče. Arhiv vrtca.

Polak, A. (2007): Timsko delo v vzgoji in izobraževanju. Ljubljana: Modrijan.

Rebolj, V. (2008): E-izobraževanje skozi očala pedagogike in didaktike. Radovljica: Didakta.

Zupan, M. (2008): Anketa: Računalniško opismenjevanje, interna raba, Ljubljana: Vrtec Trnovo.

OŠ OREHEK, VRTEC PRI OŠ
ZASAVSKA CESTA 53 A
4000 KRANJ

VKLJUČEVANJE ŠPORTNEGA PEDAGOGA V VRTEC

2012 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Aleš Bašar, profesor športne vzgoje

Sodelavci: Mateja Dežman, vzgojiteljica; Tanja Margetič, pomočnica vzgojiteljice; Ivka Sodnik, ravnateljica Osnovne šole; Suzana Delavec, vodja vrtca pri Osnovni šoli Orehek

Konzulent: Karmen Usar, svetovalka za predšolsko vzgojo, Zavod republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Z ustreznim izborom gimnastičnih vaj in elementarnih iger izboljšati koordinacijske sposobnosti 4 do 5 letnikov z usvajanjem novih gibalnih informacij. Ugotovitve so pokazale, da kažejo gibanja katera so pokazali ob končnem testiranju na konstruktivizem-prepoznavanju ovir, nalog in lažjem premagovanju le teh. Torej dejstva kažejo na pridobljene izkušnje združene z informacijo iz dela možganov za gibanje (motorični korteks), TO SEM ŽE NAREDIL, TO ŽE VEM, TO ŽE ZNAM.

Abstract:

With proper selection of gymnastic exercises and games to improve the coordination of capacity 4 to 5 year olds with the ownership of the new movement of information. The findings have shown that show movement which showed at the final testing on constructivism-identifying the barriers and facilitating the overcoming. So the experience gained, combined with information from a part of the brain for the movement (motor cortex), I've done that ALREADY, I know that I can do.

Ključne besede: vrtci, športna vzgoja, razvoj gibalnih sposobnosti

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Otroci v vrtcu potrebujejo čim več gibanja. Ob tem se lažje organizirano sproščajo in spoznajo tudi v tej obliki vadbe načelo sodelovanja in upoštevanja navodil, kar je v današnjem času otrokom zelo težko privzgojiti. Razlogov zato je več, zaradi prezaposlenosti ali pregorelosti na delovnih mestih se starši premalo DOSLEDNO ukvarjajo z vzgojo lastnih otrok, posledično je več težavnih otrok, ki šele v skupini otrok razvijajo socialno, čustveno zrelost ali pa se prvič srečajo s postavljanjem meja in določenim vzgojnimi načeli.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Ponuditi otrokom in vzgojiteljicam v vrtcu obogateno športno vzgojo na način kontinuiranega dela in z določenimi cilji, kot so izboljšati motorične sposobnosti (koordinacija rok, nog, trupa, ravnotežja in orientacije v prostoru ob nenadnih spremembah smeri gibanja), izboljšanje psihofizične priprave na delo v vrtcu, (zmožnost daljše koncentracije, zmožnost umirjanja,

upoštevanje reda in discipline).Predlog ostaja, ali boljše želja da v vzgojne zavode (vrtce) prihajajo športni pedagogi, ki skupaj v sodelovanju z vzgojiteljicami, pomočnicami vzgojiteljic, socialnimi delavkami, ustvarijo nek tim, ki uspešno obvladuje vzgojo in učenje malčkov na večih področjih. Od intelektualnega, čustvenega do telesnega razvoja in jim tako ponudi celostno obravnavo otroka.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Izboljšanje osnovne motorike, delo rok, nog, trupa in usvajanje novih gibalnih informacij.

Popravljeno vprašanje ali boljše raziskovalno vprašanje projekta:

Z ustreznim izborom gimnastičnih vaj in elementarnih iger izboljšati koordinacijske sposobnosti 4 do 5 letnikov z usvajanjem novih gibalnih informacij.

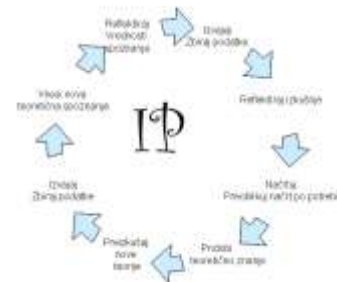
Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Ponuditi več otrokom iz vrtca, ponuditi širši krog sodelovanja več strokovno usposobljenih ljudi, učiteljev, vzgojiteljev, socialnih pedagogov...Hkrati s tem ponuditi možnost zaposlovanja strokovno usposobljenih.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

V samem začetku vadbe smo izvedli testiranje otrok. Dobili smo začetni pokazatelj stanja. Na podlagi tega je potekala organizirana vadba s točno določenimi vsebinami za izboljšanje koordinacije dela rok, nog in trupa. Vadba je potekala dvakrat tedensko od 45 do 60 minut. Načrtovano je bilo izboljšanje opisanih sposobnosti otrok.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Otroci se srečujejo z gibanjem in različnimi aktivnostmi vsakodnevno. Tukaj pa je se namensko usmerjajo v razvoj in izboljšanje koordinacijskih sposobnosti. Mišljenje je, da je to ustrezen način za izboljšanje zgoraj naštetega, saj so se tu pokazale največje pomankljivosti (metoda opazovanja v začetnem mesecu), hkrati pa je v tem delu tudi povezava z aktivnostmi možganov leva in desna polovica torej, vzpodbuda aktivatorjem za delo na ostalih področjih ustvarjanja in mišljenja.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Skozi vadbo se je pokazal napredek in izboljšanje rezultatov pri vseh treh testiranjih, torej pri obeh kazalcih, izboljšanju koordinacije telesa in izboljšanju ravnotežja telesa.

HOJA SKOZI OBROČE – HSO (KOORDINACIJA)
REKVIZITI
Trije obroči premera 64cm, trije podstavki za obroče, štoparica
NALOGA
Merjenec se postavi na vse štiri za označeno črto (med črto in prvim obročem), tako da ima roke tik za črto in je obrnjen s hrbtom proti prvemu obroču. Na znak prične hoditi po vseh štirih nazaj skozi obroče. Razdalja med štartno črto in prvim obročem, kot tudi med obroči je 1m. Naloga je opravljena, ko pride z glavo skozi zadnji obroč.
Merjenje
Čas se meri od merilčevega znaka do prehoda skozi zadnji obroč.

TEK CIKCAK – TCC(koordinacija –agilnost)
REKVIZITI
5 stojal s podstavkom , štoparica
NALOGA
Merjenec na znak steče slalom med stojali, okoli zadnjega stojala in slalom nazaj. Štart in cilj sta na levi in desni strani prvega stojala, ki stoji na označeni črti. Stojala so postavljena v ravni črti, razdalja med njimi je 1 m, prvo stojalo je postavljeno 1 m od štartne črte.
Merjenje
Čas se meri od merilčevega znaka do prehoda skozi ciljno črto.

TEK PO KOTALJENJU – TKO (koordinacija-ravnotežje)
REKVIZITI
Blazina , kreda, štoparica
NALOGA
Merjenec leži pred startno ciljno črto na blazini na trebuhu z rokami v vzročenu in z glavo v smeri teka. Na znak se dvakrat zakotali po blazini (kotaljenje konča v legi na trebuhu), nato vstane in steče do 4m oddaljenega cilja.
Merjenje
Čas se meri od merilčevega znaka do prehoda ciljne črte.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Vzorec so predstavljali otroci vrtca Orehek, to je vrtec pri osnovni šoli, skupina Čebele v starosti od 4 do 5 let. Skupaj je sodelovalo v organizirani vadbi 24 otrok.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

V mesecu januarju je bilo izvedeno začetno testiranje.

Metode obdelave podatkov

Podatki so bili obdelani na način lastne primerjave, znotraj tabele, torej pokazatelj je bil izključno stanje vsakega otroka posebej. Tako začetno kot končno stanje sta bila izvedena z merljivimi postopki. (čas)

Prikaz rezultatov- PRIMER

SKUPINA ČEBELICE, STAROST 4 IN 5 LET

INOVACIJSKI PROJEKT JANUAR _ JUNIJ

TESTIRANJE OTROK

NAZIV TESTA

HSO- začetno	HSO- končno	TCC-začetno	TCC-končno	TKO-začetno	TKO-končno
/	28,05	12,69	13	14,09	11,4
11	8	10,94	10,09	8,97	6,41
23,18	9,27	10,72	9,09	8,87	7

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Dosežena je prva raven, torej razvoj rast. Postavljeni so bili jasni osebni cilji po izboljšanju osnovne motorike in po usvajanju gibalnih nalog. V začetku je bil izvedeno testiranje s stanjem, ob koncu meseca maja pa še končno stanje. Parametri, kot so izboljšanje koordinacije, ravnotežja so se izboljšali, moram reči da je bilo to tudi pričakovano, saj so otroci sodelovali pri organizirani vadbi.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

V opisanih primerih je pomembno, da se zagotovijo pogoji dela. Tukaj govorimo o uporabi telovadnice, o nabavi in uporabi športnih rekvizitov, o sodelovanju, zaupanju, analizi na relaciji strokovnih sodelavcev ožjega in širšega tima.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost je v obogatenem delu z otroci z vrtca, v ponudnji širšega izbora športnih vsebin in kvalitetnejšemu izvajanju posameznih vadbenih elementov.

Možnosti uvajanja v druga področja

Tukaj predvsem mislim na sodelovanje znotraj tima. Na ta način delo lahko razširimo na več področij, seveda z ljudmi različnih strokovnih skupin npr. sodelovanje (logopedov, športnih pedagogov, psihoterapevtov, socialnih delavcev, fizioterapevtov, fiziatrov, vzgojiteljev, učiteljev). Ta način je lahko uporaben v vseh vzgojnih zavodih, kjer športna vzgoja ni vključena ali vodena kot organizirano s strani športnih pedagogov.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Uporabno je za učitelje športne vzgoje, profesorje športne vzgoje, ki se lahko na ta način vključujejo v delo vrtca in izboljšajo samo kakovost gibanja in podajanja novih informacij preko organizirane vodene igre. Vrtcu dajo neko novo dimenzijo, sodelovanja, načrtovanja, veliko pa ima od tega tudi športni pedagog s posluha njegove strani (organizacija skupin, motivacija, hitro reagiranje, prilagodljivost, sodelovanje z vzgojiteljicami in pomočnicami vzgojiteljic.

Literatura

Čretnik, M. Analiza motoričnih sposobnosti 5-6 let starih otrok v vrtcu Polskava, Maribor: Univerza Mariboru, Pedagoška fakulteta, oddelek za predšolsko vzgojo, 2009.

Videmšek, Stančevič, Popestrimo športno vzgojo, Fakulteta za šport, Inštitut za šport, 2009,

Videmšek, M., Strah, N. in Stančevič, B. . Igrajmo se skupaj. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport, 2001

Stančevič B.projekt Gibalček, Vrtec Jelka, Ljubljana, dostopno na internetu www.vrtec-jelka.si/

Bašar A., zapiski seminarjev in izobraževanj, OŠ Orehek Kranj 2004-2012

VRTEC SLOVENSKE KONJICE
SLOMŠKOVA 1
3210 SLOVENSKE KONJICE

RIMARIJE S PODEŽELJA

2011 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Lidija Mikolič, dipl. vzg. pred. otrok, mentor

Sodelavci: Aleksandra Strašnik, dipl. vzg. pred. Otrok; Klavdija Kokljič, vzg. pred. Otrok; Lidija Zidanšek, vzg. pred. otrok

Konzulent: Tamara Maleševič in Urška Stritar

Povzetek:

Projekt smo izvajali s predšolskimi otroki vrtca Slovenske Konjice v dislociranih oddelkih v krajevni skupnosti Žiče. Projekt je zajemal aktivnosti s področja jezika, sodelovanja z okoljem in medgeneracijskega sodelovanja. Predvsem pa pomeni velik doprinos v otrokovem jezikovnem razvoju. S svojim delovanjem smo želeli pozitivno vplivati na razvoj podeželja, otroke pa spodbujati k raziskovanju svojega bližnjega okolja, njegovih značilnosti in kulturne dediščine že v predšolskem obdobju. Pri otroku smo želeli spodbuditi občutek pripadnosti kraju ter željo po medgeneracijskem sodelovanju in s tem omogočiti transfer znanja od starejših na mlajše rodove. Obenem pa vzgajati generacije otrok, ki bodo znale sprejemati, razvijati, negovati in spoštovati lastne vrednote in vrednote drugih.

Bogata in raznovrstna doživetja so bila podlaga za naše ustvarjanje krajših besedil v rimah, ki smo jih izdali v knjigi z naslovom Rimarije s podeželja.

Z otroki smo naš kraj raziskovali z ustvarjalnimi delavnicami ter z obiski in ogledi našega podeželja. Vzporedno s tem so tekla tudi številna medgeneracijska srečanja in sodelovanja s predstavitevjo naših aktivnosti ter z zbiranjem ustnega izročila, ugank, izštevank, rekov iz našega podeželskega okolja.

Otroci so se izrazili tudi na likovnem področju, saj so vsa zbrana in ustvarjena besedila opremili s svojimi, izvirnimi ilustracijami.

V krajših besedilih z rimami je razvidno, kako predšolski otroci izražajo svojo ustvarjalnost. V njih se zrcali otrokova domišljija in njihovo videnje okolja. Otroci so ogleda, obiske, ustvarjalne delavnice, srečanja doživljali z velikim veseljem in zanimanjem. S svojimi odzivi so kazali veliko čustveno vpletenost, kar so nato podoživeli in izrazili z besedo in risbo. V rime so največkrat vpletali šaljive, nagajive besede in besedne zveze in tudi nesmiselne zloge.

Abstract:

To carry out our project we included preschool children from the Slovenske Konjice kindergarten; from its dislocated unit in Žiče local community to be more precise. The project contained activities from the field of language, cooperation with the environment and intergenerational cooperation. Above all, it signifies a great contribution in a child's linguistic development. We wanted to positively influence on the development of our countryside and at the same time encourage the children to explore their home environment, its characteristics and cultural heritage as early as in their preschool period. We also intended to

stimulate the sense of belonging to a place and a desire for intergenerational cooperation and therefore make the transfer of knowledge from the older to the younger generations possible. At the same time, our goal was to educate generations of children who will know how to accept, develop, nourish and respect their own values as well as the values of others. We used our rich and various experiences to create short texts in rhyme and we published the texts in a book with the title 'Rimarije s podeželja' (Rhymes from the countryside).

We explored our village with the children through creative workshops, visits and 'sightseeing' tours of our countryside. There were also numerous intergenerational gatherings and collaborations where we presented our activities and collected oral tradition, riddles, chants and sayings from our countryside environment.

Children were also able to express themselves artistically since they equipped all collected and created texts with their own, original and authentic illustrations.

In short texts in rhyme it is clearly seen how preschool children express their creativity. You can easily recognise children's imagination and their seeing of the environment. The children involved were very eager and interested in the visits, 'sightseeing' tours, creative workshops and intergenerational gatherings. Their responses showed great emotional involvement that they re-lived and expressed in words and illustrations afterwards. Their rhymes usually involved humorous, teasing words and word phrases as well as absurd syllables.

Ključne besede: otrok, rime, jezik, okolje, izročilo.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Problem:

- v času tehnološkega napredka se je način povezovanja med ljudmi – generacijami ter iskanja in pridobivanja informacij korenito spremenil,
- premalo se izkorišča in ohranja znanje starejših generacij in bogastvo naravnega ter kulturnega okolja,
- neizkoriščenost spodbud iz okolja za otrokov jezikovni razvoj.

Teoretična osvetlitev problema

Razvoj otroškega govora poteka v kontekstu drugih psihičnih funkcij, še posebej v kontekstu razvoja mišljenja, socialnih interakcij in čustev (Kranjc, 1999).

Začetek uporabe govora je vezan na zgodnjo interakcijo otrok – odrasla oseba, ki vključuje tako emocionalne kot kognitivne informacije (Marjanovič Umek, Zupančič, 2001).

Halliday (1973) v svojem funkcijskem obravnavanju govora loči več funkcij jezika, ki jih otrok oblikuje do petega leta starosti, predstavljajo pa različne govorne položaje: instrumentalna, urejevalna, interakcijska, osebna, hevristična, informativna ter domišljajska funkcija. Prav v slednji je moč najti teoretično izhodišče za naše Rimarije. Domišljajska funkcija nudi otroku možnosti za razvoj metajezikovnih spretnosti (otrok npr. uporablja besede kot so zgodba, izmišljanje in pretvarjanje). S pomočjo domišljajske funkcije jezika otrok na poseben način vzpostavlja odnos z okoljem, saj s pomočjo jezika oblikuje okolje po svojih željah. Otrokov domišljajski svet, ki ga je ustvaril s pomočjo jezika, ne vključuje nujno kopije realnosti, ljudi ali živali. To je lahko svet, ustvarjen s pomočjo pesmi, rim ali ugank in drugih jezikovnih iger. Vsebina sporočila v tej funkciji ni bistvenega pomena (Marjanovič Umek, Zupančič, 2001).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

- Kako otrok s pomočjo domišljajske funkcije jezika vzpostavlja odnos z okoljem?
- Kako vplivajo doživetja na otrokovo dožemanje in odnos do okolja in tradicije?
- Kako bogatejše učno okolje spodbuja otrokov jezikovni razvoj?
- Kako medgeneracijsko sodelovanje vpliva na otrokov odnos do starejših generacij?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

S projektom smo želeli spodbujati prenos znanja od starejših generacij na mlajše, vplivati na otrokov odnos do širšega okolja, kulturne in naravne dediščine, spoštovanje tradicije, predvsem pa spodbujati otrokov jezikovni razvoj na podlagi konkretnih izkušenj.

Cilj projekta: otrok je ustvarjalen v jeziku na podlagi spoznanj in doživetij iz okolja.

Osebnosti cilja: ustvarjati bogato učno okolje in otroke spodbujati k ustvarjanju rim, spremljati napredek otrok (v čem oz. koliko) na osnovi zastavljenih kazalnikov.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve:

- izhodišče v obogatitveni dejavnosti, ki je zaradi velikega zanimanja otrok kmalu prerasla v inovacijski projekt.
- vključitev širšega kulturnega in naravnega okolja (ogledi in delavnice),
- izvedba jezikovnih delavnic z otroki (pogovor o doživetem, opisovanje, oblikovanje krajših besedil v rimah) in ilustracija besedil.
- vzporedno prijava projekta na LAS za pridobivanje sredstev iz Evropskih kmetijskih skladov za razvoj podeželja,
- izdaja knjige in predstavitev projekta širši javnosti.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

- pridobivanje finančnih sredstev za izvedbo tako obširnega projekta (pridobivanje partnerjev v projektu)

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Kazalci	Doseženo stanje
Število partnerjev v projektu	5
Predstavitve projekta »Rimarije s podeželja« staršem otrok s skupno ustvarjalno delavnico z otroki	1
Število seznanjenih staršev otrok z vsebino projekta	50
Ustvarjalne delavnice: Rimarije po otroško z lokalnimi ustvarjalci v kraju Žiče	17
Delavnica - ustvarjanje s starši otrok in z njihovimi dedki in babicami: Rimarije nekoč in danes	1
Obiski starejših občanov in medgeneracijska srečanja	5
Zaključna prireditev s predstavitvijo projekta	2

Število informiranih krajanov in občanov o projektu, knjigi	350
Št. predstavitev projekta vsem strokovnim delavkam v Vrtcih Slovenske Konjice in vrtcem v mreži mentorskih vrtcev.	5
Število informiranih strokovnih delavk Vrtca o projektu	150
Okrogla miza za strokovne delavke vrtcev po Sloveniji – predstavitev projekta in knjige Rimarije s podeželja	1
Št. seznanjenih strokovnih delavk vrtcev po Sloveniji o projektu	60

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Šolsko leto 2011/12: otroci kombiniranih oddelkov 1-6 let (38 otrok)

Šolsko leto 2012/13: otroci heterogenega oddelka 4-6 let (21 otrok) in otroci kombiniranega oddelka 1-5 let (19 otrok)

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

- v vrtcu: beleženje jezikovnega napredka otrok (check lista kazalnikov),
- s starši: verbalna povratna informacija o interesu, napredku otroka,
- z otroki: refleksija z otroki.

KAZALNIKI

CILJI, KI SE NANAŠAJO NA USTVARJANJE V JEZIKU IN NA KAZALNIKE:

- Otrok prepozna, uživa in se zabava v nesmiselnih zgodbah, rimah, različnih glasovnih in besednih igrah, šalah ter pri tem doživlja zvočnost in ritem.
- Otrok razvija sposobnost miselnega in čustvenega sodelovanja, artikulira, vokalizira.
- Otrok doživlja ugodje, veselje in zabavo.
- Otrok se ustvarjalno izraža v jeziku.

KAZALNIKI:

Otrok:

- posluša,
- sodeluje pri izgovorjavi,
- na mojo pobudo doda besedo, ki se rima,
- samoiniciativno doda besedo, ki se rima,
- doda več besed, ki se rimajo,
- samostojno ustvari krajša besedila v rimah (do 3 besede),
- ob pomoči ustvari daljša besedila v rimah (3 ali več besed),
- samostojno ustvari daljša besedila v rimah (3 ali več besed),
- ustvarja rime v skupini,
- prepozna humornost,
- uporabi usvojene rime v igri,
- usvoji, razume in pravilno uporabi novo usvojene besede in
- izkazuje veselje ob poslušanju in
- izkazuje veselje ob ustvarjanju rim.

Metode obdelave podatkov

- metoda spremljanja
- metoda preverjanja
- metoda štetja
- metoda beleženja

Prikaz rezultatov

/

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Na podlagi kazalnikov je večina otrok napredovala na jezikovnem področju, širil se je njihov besedni zaklad, prepoznavali so humornost besedil, samoiniciativno so oblikovali nove rime, besedila v rimah v različnih kontekstih in pridobljeno znanje ustrezno uporabili v drugačnih kontekstih.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Pokazal se je pozitiven odziv okolja:

- pripravljenost sodelovanja posameznikov in širšega okolja (posamezniki, obrtniki, kulturniki...),
- pomoč pri zbiranju ljudskega izročila,
- pripravljenost sodelovanja lokalnih društev, zavodov in organizacij,
- sodelovanje pri zbiranju finančnih sredstev,
- predstavitev projekta in knjige v sodelovanju z Občino Slovenske Konjice, Krajevnima skupnostma Žiče in Draža vas in Turističnim društvom Žička gorca ter Prosvetnim društvom France Prešeren Žiče.
-

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Z učno bogatim okoljem, s pozitivnimi spodbudami in v tesnem sodelovanju z okoljem smo uspeli izdati knjigo, v kateri smo zbrali avtorska besedila in ljudsko izročilo našega kulturnega okolja.

Možnosti uvajanja v druga področja

Sistem dela se lahko prenese v ostala področja predšolske vzgoje, saj temelji na otrokovih konkretnih izkušnjah in bogatem učnem okolju.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Močni smo na področju socialnih interakcij z okoljem.

Literatura

Bezenšek, J. (2000): Družina, otrok, vrtec. Slovenske Konjice: Vrtec Slovenske Konjice,

Čas, M. et al. (2008): Socialne interakcije v vrtcu. Ljubljana: Supra,

Grginič, M. (2008): Vsak po svoji poti do pismenosti. Mengeš: Izolit,

Kordigel, M., Jamnik, T. (1999): Književna vzgoja v vrtcu. Ljubljana: DZS.

Kroflič, R. et al. (2001): *Otrok v vrtcu: priročnik h kurikulu za vrtce*. Maribor: Obzorja,
Marentič Požarnik, B. in Plut Pregelj, L. (2009): *Moč učnega pogovora*. Ljubljana: DZS.

VRTEC ZELENA JAMA (ENOTA VRBA)
ZVEZNA ULICA 24
1000 LJUBLJANA

VZGOJA K ZAVEDANJU LASTNIH KOMPETENC

2012 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Petra Medvešek Ivič, dipl.vzg., svetovalec

Sodelavci: Petra Medvešek Ivič, svetovalec; Anita Golob, mentor; Nada Keber, svetovalec; Klemen Krenker, Saša Uršič Grošelj, Petra Oven

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

POVZETEK

V projektu, ki je potekal v šol.letu 2012/2013, so sodelovali otroci, vzgojitelji in pomočniki vzgojiteljev, tehnični delavci in vodstvo vrtca ter lokalna skupnost. Preko aktivnega raziskovanja, sodelovanja in medsebojnega povezovanja vseh udeležencev smo poskušali udeležence ozavestiti o pojmu in namenu vrtca.

Ponujene dnevne aktivnosti so omogočale otrokom vzpostavljanje interakcij v instituciji in njenem okolju. V projektu so sodelovali otroci treh različnih starostnih skupin, zato smo vsebine prilagodili.

Ne glede na starost otrok je učenje vzpostavljanja interakcij zelo podobno, otrok mora premagati različne notranje strahove, se naučiti sodelovanja z vrstniki in odraslimi osebami. Tako so otroci v starosti 2-3 let raziskovali notranje prostore vrtca (delavnica, kuhinja, pralnica, pedagoška soba...) in vstopali v kontakte z osebami, ki so jih tam srečali. Otroke stare 3-4 leta je najbolj zanimal zunanji prostor (igrišče, okolica vrtca...). V raziskovanju in skrbi za igrišče so vzpostavljali interakcije s hišnikom in vzdrževalci. Starejši otroci so preko pravljice raziskovali pojem varstva, vrtca, preteklosti... Informacije so iskali v knjižnici, na gradu in drugih okoliških institucijah.

V dejavnostih projekta smo iskali nove principe delovanja (sodelovanje odraslih in otrok s tehničnim in vodstvenim kadrom, povezovanje z zunanjim okoljem...) jih preizkušali in vnesli v vsakodnevno prakso vključenih oddelkov.

Metode dela z otroki smo načrtovale na timskih sestankih, kjer smo reflektirale in analizirale svoje delo, izmenjavale izkušnje in dileme. Večkrat smo poskušale povezati Kurikulum z elementi Reggio Emilia pristopa (načrtovanje na podlagi dokumentiranja dogodkov in izjav otrok...)

Kljub temu, da je bilo v samem izvajanju projekta nekaj organizacijskih težav (različni delovni časi tehničnega in strokovnega kadra) smo ugotovili, da je aktivno sodelovanje udeležencev potekalo na vseh ravneh. Otroci so pridobili veščine, ki jim pomagajo pri vstopanju v odnose z drugimi. Imeli so možnost za rast in razvoj mnogih kompetenc, s poudarkom na socialnem področju, na medosebnih odnosih.

Ključne besede: Ozaveščanje, kompetence, komunikacija, aktivno raziskovanje, interakcija.

SUMMARY

Children, teachers, assistant teachers, technical staff, the leadership of the kindergarten and local community cooperated in the project which was implemented in the school year 2012/2013. Our intention was to raise awareness of the participants about the notion and aims of a kindergarten through active research, cooperation and interpersonal collaboration.

Daily activities offered enabled children to maintain interactions in an institution and its environment. Children from three different age groups cooperated in the project, therefore we adapted the content.

Despite the age of the children, learning to enter the interactions is very similar, a child must overcome various inner fears, he/she has to learn to cooperate with peers and adults. Thus 2-3 years old children researched the interior of the kindergarten (a workshop room, a kitchen, a laundry room, a pedagogical room...), they entered into contacts with the persons whom they met in those premises. 3-4 years old children were mostly interested in the yard (a playground, the surroundings of the kindergarten...). While researching and taking care for the playground, they entered into interactions with the janitor and the maintainers. The older children researched the notion of care, a kindergarten, the past... through fairytales. They sought information in the library, the castle and other neighbouring institutions.

In the activities of the project, we searched for new principles of functioning (the cooperation of adults and children with technical and leadership staff, connecting with the outside environment...), we tested them and integrated them into everyday practice of the included departments.

We planned work methods with the children in the team meetings, where we reflected on and analysed our work, we exchanged our experience and dilemmas. We often tried to connect the Curriculum with the elements of the Reggio Emilia approach (planning on the basis of documenting the events and the utterances of children...).

Despite the fact that there were some organisational problems (different working hours of the technical and professional staff), we found out that the active cooperation of the participants was occurring on all levels. The children gained the skills which help them in entering the relations with others. They had an opportunity for personal growth and the development of a lot of competences, especially in the social field and interpersonal relations.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Skozi različna časovna obdobja so otroke in otroštvo različno razumeli in poimenovali. Prav zaradi tega so se spreminjali tudi teoretični koncepti otroštva in s tem tudi vzgojne metode oz. stili vzgoje.

Skupek različnih pristopov je privedel do tega, da smo starši in vzgojitelji danes trčili ob problem nesamostojnega, od odraslih pretirano odvisnega otroka, ki je poln dvomov in različnih notranjih strahov pred neuspehom.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Samozavest se kaže v večji meri kot pridobljena zunanja prvina (Juul, 2008). Pedagoški sredstvi, ki ju moramo uporabiti, če želimo resnično okrepiti samozavest otrok sta stvarna hvala in kritika (Juul, Jensen, 2009). Otroku je treba preprosto povedati, kdaj so njegovi dosežki v redu in kdaj bi moral še kaj izpopolniti. Potrebno mu je povedati in pokazati, da sta njegova udeležba in prispevek pomembna za skupino in mu s tem dati možnost, da krepí samospoštovanje in s tem posledično tudi samozavest.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako, kdaj in zakaj je nastal vrtec?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

V vrtcu se vzgojitelji srečujemo z vedno večjimi zadregami otrok, ki se v raziskovanju soočajo s svojo negotovostjo v trenutku, ko si želijo biti suvereni v odnosu z drugo osebo. To se ne dogaja v prosti igri (kjer se vloge menjajo in se otrok počuti varnega) ipd. temveč takrat, ko v otroku preko dejavnosti izzovemo miselni konflikt. V tistem trenutku se spontanost in sproščenost otroka umakneta in opazimo, da čaka na dodatne spodbude odraslega. Otroci ne želijo tvegati, saj so vajeni, da odrasli prevzemajo pobude, jim ponudijo odgovore in s tem prevzemajo odgovornost za reševanje problemov.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- Izvajanje in zbiranje podatkov
Na podlagi zaznanega problema smo na timskem srečanju izmenjali različna spoznanja in ugotovili, da moramo v prakso vnesti več spodbud za krepitev otrokovih kompetenc.
- Reflektiranje izkušenj
Z diskusijo smo ugotovili, da smo v preteklih letih izvajali projekte iz različnih področij, vendar nikoli nismo podrobneje analizirali razvoja otrokovih socialnih kompetenc.
- Načrtovanje, preoblikovanje načrta
V aktivih smo načrtovali dejavnosti, ki bi otroke notranje motivirale. Sledili smo njihovim opažanjem, njihovim dialogom, idejam in željam. To je kasneje vplivalo na preoblikovanje načrta, kar je bila tudi naša želja.
- Pridobivanje teoretičnih znanj
Uporabljali smo strokovno literaturo in internetne vire, ter izsledke prejšnjih projektov.
- Preizkušanje novih teorij
Lastna spoznanja smo v praksi preizkušali vsak v svoji skupini, kar je prineslo široko paleto izsledkov, ki smo jih nato skupaj analizirali. Z vključevanjem nekaterih elementov Reggio Emilia koncepta: učenje z lastnim raziskovanjem (priprava prostora in sredstev, ki to omogočajo), usmerjanje otrok z vprašanji, spodbujanje k razmišljanju in predvsem dokončanje stvari ter dokumentiranje.
- Izvajanje in zbiranje podatkov
Na podlagi zbrane dokumentacije smo na timskih sestankih načrtovali nadaljnje delo v oddelkih. Ker smo delovali v različnih starostnih skupinah, je bila izmenjava idej in izkušenj še toliko pomembnejša.

- Vnašanje novih teoretičnih spoznanj
Spoznanja, za katera smo menili, da so pomembna in pripomorejo k razvoju prakse, smo prenesli v aktivne različnih starostnih skupin.
- Reflektiranje vrednosti spoznanj
Povratne informacije sodelavcev, ki niso bili člani ožjega tima, a so v projektu vseeno sodelovali, so pokazale, da so naša spoznanja pomembna in uporabna za pedagoško delo.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Z interakcijo, ki je potekala med vsemi udeleženci v projektu smo prispevali k temu, da so otroci in odrasli med seboj čim več komunicirali ter sodelovali v aktivnem raziskovanju. Skupna evalvacija vsega nastalega v projektu je pokazala dvig zavesti o baznem raziskovalnem vprašanju.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Pričakovani cilj inovacije je delno dosežen, saj je ozaveščanje o pojmu in namenu vrtca dolgotrajen proces. Prav tako so socialne kompetence težko merljive in se pokažejo v daljšem časovnem obdobju. Natančnejših kazalcev v projektu nismo opredelili.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V vzorcu je bilo zajetih skupno 51 otrok in 6 strokovnih delavcev.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali s pomočjo opazovanja aktivnosti otrok in odraslih, fotografij, zapisov dialogov in komentarjev otrok, z risbami in izdelki otrok...

Metode obdelave podatkov

Posluževali smo se predvsem interpretativne metode obdelave podatkov. Na timskih sestankih smo pregledali zbrano dokumentacijo, ugotavljali napredek in skušali razumeti kako otroci občutijo, doživljajo in dojemajo svet okoli sebe. Kombinacija različnih metod nam je omogočila širši pogled v proučevani problem.

Prikaz rezultatov

Preko analize dokumentacije ocenjujemo, da je večina otrok v tem projektu pridobila na zaupanju v sebe; poznajo prostore, prepoznajo osebe, ki delajo v vrtcu in so suvereni v komuniciranju z drugimi otroki in odraslimi.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Otroci so dobili možnost doživeti in izraziti različne časovne in prostorske dimenzije. Sedaj veliko otrok izraža željo po raziskovanju izven okvirov svoje igralnice pri čemer je zadrega ob vzpostavljanju kontaktov veliko manjša ali pa je sploh ni. Ugotavljamo, da aktivno poslušanje in izhajanje iz otrokovih idej ter skupno načrtovanje in evalviranje pomembno vpliva na kakovost življenja otroka v vrtcu ter na razvoj otrokovih kompetenc.

Pestrost znanj, izkušenj in subjektivnih teorij strokovnih delavcev o novih spoznanjih bogati pedagoško prakso. Sodelovanje v timu, kjer so odnosi na strokovni ravni odprti in dovzetni za različna mnenja, omogoča rast strokovnih in socialnih kompetenc tudi pri odraslih.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Odrasli v vrtcu so s svojim delovanjem in odnosom do otrok dokazali, da otroke jemljejo kot kompetente udeležence v procesu delovanja inštitucije.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Kot novost v naši praksi je povezovanje elementov kurikuluma in koncepta reggio Emilia, s katerim dobimo jasnejši uvid v otrokove sposobnosti in naše lastno delovanje.

Možnosti uvajanja v druga področja

Način dela, ki smo ga uporabljali v projektu je primeren za vsa področja Kurikula pa tudi za šole in ostalo pedagoško področje.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Naše močno področje je povezovanje različnih teoretičnih pristopov in konceptov dela, ki smo jih pripravljene preizkusiti ter kritično ovrednotiti. Z delom smo pridobili veščine opazovanja otrok ter aktiviranja njihovih potencialov.

Literatura

Jesper, J. Kompetentni otrok. Radovljica: Didakta, 2008. ISBN 978-961-261-026-5.

Jesper, J., Jensen, H.. Od poslušnosti do odgovornosti. Radovljica: Didakta, 2009. ISBN 978-961-261-122-4.

Kroflič, R. et al. Kulturno žlahtenje najmlajših. Ljubljana: Vrtec Vodmat, 2010. ISDN 978-961-269-366-4.

Bahovec, E.D. et al. Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 1999. ISBN 961-6222-42-2.

Marjanovič Umek, L. et al. Razvojna psihologija. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2004. ISBN 86-7207-146-8.

Devjak, T. et al. Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, 2009. ISBN 978-961-253-036-5.

Devjak, T. et al. Sto jezikov otrok. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, 2012. ISBN 978-961-253-085-3.

VVZ ILKE DEVETAK BIGNAMI
PREKOMORSKIH BRIGAD 1
5220 TOLMIN

ODKRIVANJE KULTURNE DEDIŠČINE V SVOJEM KRAJU – TOLMINSKI PUNT

2012 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Lea Dakskobler, vzgojiteljica

Sodelavci: Katja Podobnik, Mateja Jug, Nika Kocič

Konzulent: Leon Kernel

Povzetek:

Petletni otroci so skozi celotno šolsko leto raziskovali kulturno dediščino svojega kraja od jedi, iger takratnega časa, življenja na gradu, oblačil do pripomočkov, ki so jih takrat uporabljali. Obiskali so muzej, kjer so izvedeli vse podrobnosti o življenju naših prednikov. Dramatizirali so nekaj tolminskih pripovedk in jih skupaj z igrami iz preteklosti odigrali pred starši, same igre pa so predstavili tudi širši javnosti na različnih prireditvah. Dva dneva so skupaj z vzgojiteljico, pomočnico in spremljevalko, preživeli na hriboviti kmetiji, kjer imajo še črno kuhinjo, v kateri so na odprtem ognjišču v kotlu skuhal polento tako, kot so jo včasih naši predniki. Polento so jedli z mlekom, ki so ga dobili na kmetiji, kjer so tudi pomagali nakrmiti živino. Sodelovali so tudi pri molži živine, izdelavi skute in sira. Otroci niso zgolj spoznavali kulturne dediščine, ampak so jo doživljali, kar je v njih pustilo tako močne vtise, da so svoja doživetja prenašali v simbolno igro. V primerjavi z otroki, ki niso bili deležni doživljajskega raziskovanja, so ti otroci kazali veliko večje zanimanje, tako po dodatnem raziskovanju kot tudi po igri iz preteklosti. Gradili so gradove iz kock in kartona, v kotičku dom in družina so kuhali jedi s pripomočki, ki so jih včasih uporabljali. Tudi te so sami izdelali iz kartona in drugega odpadnega materiala. Oblačili so se v oblačila iz preteklosti (grofi, grofice, stražarji, kraljične...), ki jim jih je priskrbel vzgojiteljica. Presenetili so tudi z znanjem, ki so ga pridobili skozi celoletno raziskovanje, kar se je kazalo v vrtcu in doma. Starši so namreč preko ankete sporočili, da so otroci v zelo velikem odstotku, doma pripovedovali o novih spoznanjih in kazali zanimanje za projekt. Prav tako so starši preko ankete sporočili (100%), da se strinjajo s seznanjanjem kulturne dediščine v predšolskem obdobju, da se strinjajo, da otroci obiskujejo muzeje in spoznavajo življenje v preteklosti, da obiskujejo okolico in spoznavajo načine prehranjevanja in življenja v naši preteklosti. Prav tako se starši v celoti strinjajo, da je dvodnevno bivanje na hriboviti kmetiji, ki so ga bili deležni njihovi otroci zelo koristno.

Abstract:

Five year old children where discovering through the whole year about the cultural heritage of their town. From the local food, games they used to play, life on the castle and the tools and clothes that the people used to have. They visited the museum, where they learned all the details about the life of our ancestors. The children then put on a play from a few local Tolmin stories and played some local games. They preformed them in front of their parents and some wider audiences at different events. They spent two days on a hill farm with their teachers. There they saw an working »črna kuhinja« where they made »polenta« on an open fireplace like they used to do in the old days. They ate the »polenta« with milk from the farm and they helped feed the livestock. They also participated with the milking of cows, as with

the making of curd and cheese. The children didnt just get to know theyr cultural heritage, they also lived it wich made a lasting impresion on them so they cold transfer their experiences into a simbolic game. In comparison with the children who didn` t have this experience, they showed a greater interest for additional exploring as for the games of the past. They build castles from cubes and card and cooked dishes with the tools they used to use. They made these tools on their own out of card and other disposable materials. They dressed themselfes with clothes of the past (counts, countesses, guards, princeses....) that their teacher provied. The children surprised people with the knowledge that they acquired through the whole year of exploring. The parents reported through a survey in a large percentage that the children came home and told stories about their experiences and showed interest for the project. The parents also reported in another survey that they agree with teaching about cultural heritage in the preschool erea and that they agree that the children visit museums and get to know the life from the past. The parents also agree that the two day trip to the hill farm wich their children recived was very usefull.

Ključne besede: *kulturna dediščina, raziskovanje, igra naših prednikov, jedi iz preteklosti, življenje na kmetiji*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Otroci premalo doživljajsko spoznavajo kulturno dediščino svojega kraja

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Spoznavanje preteklosti skozi muzeje, vživljanje v življenje preteklega časa skozi dramatizacijo, igre, prehrano

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako doživljajsko spoznavanje kulturne dediščine vpliva na večje zanimanje zanjo?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

V našem kraju smo praznovali 300 letnico tolminskega punta in smo želeli otrokom to prikazati na čim bolj doživljajski način.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Iskanje idej, pregledovanje različne literature, pogovor s konzulentom, izpeljava idej s sprotnim dopolnjevanjem

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Otroci imajo v sebi veliko željo po raziskovanju, sposobni so sami predlagati rešitve, imajo veliko idej, le da so premalo slišane. Otroci so bili vključeni v načrtovanje raziskovanja. S pomočjo KWL tehnike so otroci povedali kaj vse že vejo o življenju naših prednikov, kaj želijo še izvedeti in kako bodo to izpeljali. Vzgojiteljica jih je ob tem samo spodbujala, ideje pa so bile njihove, zato je tudi projekt zelo dobro uspel.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
 Na podlagi procesnih in izhodnih kazalcev merjenja kakovosti vrtca (Woodhead, 1999, povz. Po Batistič Zorec, 2006, str. 13) smo dosegli zelo visok nivo kakovosti, kar je pokazala tudi anketa, ki smo jo izvedli. Vzgojiteljica in pomočnica sta namreč svoje delo skrbno načrtovali v skladu s Kurikulumom, v načrtovanje so bili aktivno vključeni tudi otroci. Ob načrtovanju in sami izvedbi dejavnosti se je upoštevalo tako otroka s posebnimi potrebami kot tudi načela multikulturalizma. V procesu izvajanja dejavnosti so bile otrokom omogočene miselne dejavnosti na zelo visokem nivoju (divergentnost mišljenja, iskanje rešitev...), omogočeno jim je bilo veliko gibanja, vsi so imeli možnost izražanja svojih misli in idej, pripovedovanja, veliko je bilo sodelovanja in socialnih interakcij.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Starši otrok iz skupine, ki je bila vključena v inovacijski projekt

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

- anketa

Metode obdelave podatkov

- statistično

Prikaz rezultatov

ANKETA O IZVAJANJU INOVACIJSKEGA PROJEKTA KULTURNA DEDIŠČINA

	oddane ankete	prejete ankete	odstotek prejetih anket
	18	13	72,20
1	trditve:STRINJAM SE, DA SE OTROCI V PREDŠOLSKEM OBDOBJU SEZNANJAJO S KULTURNO DEDIŠČINO SVOJEGA KRAJA	število	odstotek
	se popolnoma strinjam	12	92,31
	se strinjam	1	7,70
	mi je vseeno	0	0
	ni mi pomembno	0	0
	se ne strinjam	0	0
2	trditve: SMISELNO JE, DA OTROCI OBISKUJEJO MUZEJE IN SPOZNAVAJO ŽIVLJENJE V PRETEKLOSTI NA NJIM PRIMEREN NAČIN	število	odstotek
	se popolnoma strinjam	11	84,62
	se strinjam	2	15,38
	mi je vseeno	0	0
	ni mi pomembno	0	0
	se ne strinjam	0	0
3	trditve: STRINJAM SE, DA JIM JE PONUJENO ČIM VEČ NJIM PRIMERNEGA GRADIVA, IZ KATEREGA LAHKO SPOZNAVAJO NAŠO PRETEKLOST	število	odstotek
	se popolnoma strinjam	10	76,92
	se strinjam	3	23,08
	mi je vseeno	0	0

	ni mi pomembno	0	0
	se ne strinjam	0	0
4	trditve: STRINJAM SE, DA OBISKUJEJO NAŠO OKOLICO IN SPOZNAVAJO NAČINE PREHRANJEVANJA IN ŽIVLJENJA V NAŠI PRETEKLOSTI.	število	odstotek
	se popolnoma strinjam	10	76,92
	se strinjam	3	23,08
	mi je vseeno	0	0
	ni mi pomembno	0	0
	se ne strinjam	0	0
5	trditve: PODPIRAM, DA OTROCI SVOJE ZNANJE POKAŽEJO TUDI NA NASTOPIH IZVEN VRTCA	število	odstotek
	se popolnoma strinjam	8	61,54
	se strinjam	5	38,46
	mi je vseeno	0	0
	ni mi pomembno	0	0
	se ne strinjam	0	0
6	trditve: DVODNEVNO BIVANJE DRUGJE (NPR. ČADRG) JE ZA OTROKE ZELO KORISTNO V SMISLU UČENJA, SPOZNAVANJA KULTURNE DEDIŠČINE IN OSAMOSVAJANJA	število	odstotek
	se popolnoma strinjam	12	92,31
	se strinjam	1	7,69
	mi je vseeno	0	0
	ni mi pomembno	0	0
	se ne strinjam	0	0
7	trditve: KOLIKO STE PRIPRAVLJENI PLAČATI ZA TOVRSTNA DVODNEVNA BIVANJA V NARAVI	število	odstotek
	več kot 30€	1	7,69
	20-30€	10	76,92
	10-20€	2	15,38
	do 10€	0	0
	ne bi plačal	0	0
8	OBISK MUZEJA, BRANJE PRIPOVEDK IN IZDELOVANJE IZDELKOV BI OZNAČIL S ŠTEVILKO:	število	odstotek
	1	0	0
	2	0	0
	3	4	30,77
	4	4	30,77
	5	5	38,46
9	KUHANJE DOMAČE HRANE V VRTCU BI OZNAČIL S ŠTEVILKO:	število	odstotek
	1	1	7,69
	2	0	0
	3	3	23,077

	4	5	38,46
	5	4	30,77
10	OBISK ČADRGA IN DVODNEVNO BIVANJE BI OZNAČIL S ŠTEVILKO	število	odstotek
	1	0	0
	2	0	0
	3	1	10
	4	2	20
	5	7	70
11	SPOZNAVANJE ŽIVLJENJA NAŠEGA KRAJA V PRETEKLOSTI SKOZI IGRO, PRIPRAVE NA NASTOP IN SAM NASTOP BI OZNAČIL S ŠTEVILKO:	število	odstotek
	1	0	0
	2	1	7,69
	3	2	15,38
	4	5	38,46
	5	5	38,46
12	SAM PROJEKT BI OCENIL:	število	odstotek
	1	0	0
	2	0	0
	3	1	7,69
	4	3	23,077
	5	9	69,23

številka 1 pomeni = mojega otroka projekt ni zanimal, doma ničesar ni poročal
številka 2 pomeni = mojega otroka projekt ni pritegnil in je doma zelo malo povedal
številka 3 pomeni = moj otrok je doma bolj malo povedal, sicer je kazal zanimanje
številka 4 pomeni = moj otrok je spoznal nekaj novega in o tem doma pripovedoval
številka 5 pomeni = moj otrok je spoznal veliko novega in o tem doma pripovedoval

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Starši otrok, ki so bili vključeni v inovacijski projekt, so bili z delom vzgojiteljice zelo zadovoljni, podpirali so doživljajski način spoznavanja kulturne dediščine. Rezultat ankete zelo nazorno pokaže na visok odstotek strinjanja staršev z načinom dela, ki je bil zastavljen in tudi izpeljan, obenem so tudi starši potrdili, da so njihovi otroci s projektom veliko pridobili tako v smisli znanja kot tudi zanimanju za domači kraj.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Skupina otrok, ki so bili v projektu, se je predstavila tudi celemu mestu v oblačilih in obutvi iz preteklosti, ki so bila sešita prav v ta namen, predstavili so rajalne igrice iz preteklosti, dramatisirali stare pripovedke iz našega okolja in s tem zelo navdušili občinstvo. Na kmetiji,

kjer so preživeli dva dneva so bili zelo lepo sprejeti, omogočeno jim je bilo sodelovanje pri kmečkih opravilih in kuhanje na način naših prednikov. Tako okolica kot tudi starši take projekte podpirajo in kot vrtec bomo še naprej ohranili sodelovanje s kmetijami, z muzejem in otrokom omogočili, da doživljajsko spoznavajo kulturno dediščino svojega kraja.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Doživljajsko spoznavanje kulturne dediščine bomo bolj intenzivno izvajali tudi v drugih skupinah petletnih otrok, še naprej bomo obiskovali muzej, obdržali bomo dvodnevno sodelovanje na kmetijah, saj otrokom tak stik z naravo, sodelovanjem pri kmečkih opravilih in opazovanje izdelave izdelkov iz mleka, širi čut do narave.

Možnosti uvajanja v druga področja

Doživljajsko spoznavanje okolja je v predšolskem obdobju nujno tudi na področju narave, matematike in jezika, saj le tisto kar otrok sam eksperimentira, sam spozna in raziskuje, ostane v njegovem spominu bolj trdno zasidrano in kasneje v šolskem obdobju določene pojave in zakonitosti lažje povezuje.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

V načrtovanje dejavnosti so otroci aktivno vključujejo s pomočjo KWL tehnike, uporabljamo tudi tehniko viharjenja možganov, upošteva se izključno želje otrok, otroci veliko raziskujejo, eksperimentirajo...Skupino otrok, ki je bila vključena v inovacijski projekt smo od začetke izvedbe projekta do konca šolskega leta, spremljali tudi s fotografiranjem in snemanjem. Ti posnetki dokazujejo, kako so otroci uživali v lastnem raziskovanju, kako so bili popolnoma vsi vključeni in česa vse so se z lastnim raziskovanjem zmožni naučiti.

Literatura

/

VRTEC TRŽIČ
STE MARIE AUX MINES 28
4290 TRŽIČ

REFLEKTIRANJE OTROKOVEGA RAZVOJA IN RAZVOJA VZGOJITELJICE

2010 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Mojca Lužnik, dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok

Sodelavci: Barbara Kovačič, vzgojiteljica; Majda Donoša, vzgojiteljica; Vesna Žitnik, vzgojiteljica; Ksenja Jeram, dipl. vzgojiteljica; Aleksandra Fende, vzgojiteljica; Olga Češka, vzgojiteljica; Tatjana Majeršič, vzgojiteljica; Patricija Perne, vzgojiteljica; Elma Beganović, vzgojiteljica; Diana Zaplotnik, vzgojiteljica; Vanja Šumič, dipl. vzgojiteljica; Saša Hribar, vzgojiteljica; Monika Meglič, dipl. vzgojiteljica; Tina Bergant, vzgojiteljica; Nataša Brzin, univerzitetni dipl. pedagog in prof. sociologije, svetovalna delavka.

Konzulent: Urška Stritar, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Delo v vrtcu poteka na več ravneh, spremljanje lastne strokovne poti, razvijanje partnerskega odnosa s starši in kar je najpomembnejše – naše delo z otrokom. Z inovacijskim projektom smo vse tri nivoje povezali v celoto. Zavedamo se, da je za kakovost našega dela potrebno dobro poznavanje otrokovega razvoja, zato smo začeli nadgrajevati naše znanje na področju razvojne psihologije, raziskovali smo različne pedagoške koncepte, delo z listovnikom in tudi uporabo IKT sredstev. Hkrati smo gradili in razvijali strokovno identiteto. V skupnih delavnicah in z refleksijami smo prepoznavali naše potrebe in tudi strahove, našo naravnost, kaj zmoremo, in razvijali zaupanje vase. Pri delu želimo biti gotovi, si zaupati, biti sproščeni in odgovorni. Le tako smo lahko v podporo otroku in njegovemu učenju. Z listovnikom se uresničujejo tudi načela in cilji Kurikuluma za vrtce. Z njegovo pomočjo spodbujamo razvoj posameznega otroka. Otrok ima pri njegovem nastajanju aktivno vlogo, se neprestano uči o sebi in okolju, v katerem živi. Inovacijski projekt nam je ponudil možnost poglobljanja sodelovanja s starši, skupaj smo spremljali otrokov napredek in se povezovali v različnih oblikah srečanj, ki so jih predlagali tudi sami. Z reflektivnim učenjem smo razvijali kritično odgovornost v liku vzgojitelja, v odnosu do otroka in v odnosu do staršev.

Abstract:

There are many levels of work in kindergartens; our own professional career monitoring, conducting relations of partnership with the children's parents, and most important – our work with the children. With this innovation project we connected the three levels into a whole. We are aware of the fact that to accomplish a higher degree of quality in our work we need to know the child development very well. We started upgrading our knowledge in developmental psychology, researched different pedagogical concepts, working with portfolios, and use of ICT. Along with that we built and developed the professional identity. In joint workshops and with reflection we identified our needs and fears, our attitude, what we can achieve, and built our self-confidence. In our work we need to be certain, have trust, and be relaxed and responsible. Only then we can offer support to the children and their learning. Introducing portfolios is listed among principles and goals of the Slovenian kindergarten curriculum. With their help we contribute to a child's development. The child has an active role, he/she learns continually about him/herself and the environment he/she lives in. This

innovation project has offered us an opportunity to connect to the parents in a greater extent, so we monitored the children's development together, and had different kinds of meetings, some also suggested by them. With reflexion learning we developed critical responsibility of a childcare worker in our relation to the children, and to the parents.

Key words: *portfolio, child development, reflexion.*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

V času začetka projekta v našem vrtcu nismo bili pozorni na razvoj vzgojiteljevih kompetenc, močnih in šibkih področij, ki so osnova za profesionalno rast. Pri delu z otroki ni bilo zaznati dovolj poglobljenega spremljanja njihovega razvoja. Dokumentacija, ki nastane ob beleženju otrokovega napredka, je bila pomanjkljiva. Načrtovanje vzgojno-izobraževalnega dela se pogosto ni povezovalo z razvojno-procesnimi cilji, delo ni slonelo na opazovanju napredka, potreb in interesov otrok. V ospredju so bili cilji s spoznavnega področja, mi pa smo želeli, da se otrok gradi tudi v pridobivanju socialnih veščin in dobre samopodobe. S pomočjo novih izkušenj, ki smo jih želeli omogočiti otrokom, smo pričakovali tudi dvig kakovosti v komunikaciji in interakcijah na vseh ravneh.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Polakova (2010) navaja Ducetta, ki se sprašuje, kaj pomeni biti refleksiven pedagog, kako se učiti vrednotiti in artikulirati svoje delo, svoje strokovne uvide. Ta vprašanja usmerjajo osebni in strokovni razvoj. V nadaljevanju pravi, da je refleksija poseben način samoevalvacije pedagoškega delavca, za katero je značilna osebna vpletenost, subjektivnost (samo)kritičnost in izražanje na osebni ravni doživljanja. Refleksija zahteva pripravljenost za spreminjanje oz. izboljšanje pedagoškega ravnanja. Profesionalna refleksija ima pomembno vlogo pri prevzemanju odgovornosti za osebno in profesionalno rast.

Sentočnik in Stritar (2006) pravita, da listovnik spodbuja reflektivno učenje. Listovnik je učenje o sebi, o drugih in skupaj z drugimi. Njegova osrednja vloga je, da razkriva individualne značilnosti, močna in šibka področja. Vzgojitelju pomaga pripraviti ustrezne pogoje za posameznika in skupino ter spodbuja participacijo otroka v proces učenja. Listovnik je tudi eden izmed instrumentov za vključevanje staršev v otrokov učni proces.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako lahko vzgojiteljica obenem reflektira svoj razvoj ter spremlja in reflektira celosten razvoj otroka s poudarkom na socialno-emocionalnem in psihičnem področju?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Pri našem delu z otroki je ključnega pomena poznavanje otrokovega razvoja, prepoznavanje njegovih potreb, posebnosti, interesov. Ob tem se gradimo tudi sami, kot vzgojitelji, ki otroku omogočamo napredek. Naše delo smo želeli poglobiti na področjih poznavanja otrokovega razvoja, prepoznavanja lastnih kompetenc in povezovanja z družinami.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Prvo leto (2010/11) delovanja naše projektne skupine smo se seznanile z zgradbo listovnika in ugotovile, kje moramo nadgraditi svoje znanje. Pokazala se je potreba po poznavanju otrokovega razvoja, zato smo k sodelovanju povabile svetovalno delavko. Pri urejanju listovnika smo vključile tudi starše, kar je bila nadgradnja že obstoječega medsebojnega odnosa.

Vsaka strokovna delavka je oblikovala svoj referenčni okvir delovanja. V delavnicah, kjer je potekalo »delo na sebi«, smo z medsebojnimi pogovori, vprašalniki, opazovanjem samih sebe in samorefleksijo prepoznavale lastne potrebe, šibka in močna področja, postavile temelje za poglobljeno sledenje svojega profesionalnega razvoja.

V šolskem letu (2011/12) smo začele razvijati kritičnega prijatelja. Kolegialne hospitacije so nam omogočile poglobljen pogled v naše delo, hkrati smo razvijale profesionalno refleksijo dela. Pridobile smo vpogled v naša močna in šibka področja. Pojavila se je potreba po sistematičnem izobraževanju.

Obiskala nas je naša konzulentka Urška Stritar. Njen obisk je bil svetovalen, pomagala nam je iskati ustrezne poti pri oblikovanju otroškega listovnika. V tem času smo tudi napredovale pri razvijanju strategij opazovanja otrok in beleženja ter skupnega reflektiranja otrokovega napredka. Zavedati smo se začele širokega pomena uporabe listovnika pri našem pedagoškem delu.

Zadnje leto (2012/13) smo predvsem nadgrajevale kritičnega prijatelja, razvijanje socialnih veščin otroka ter uporabo listovnika. Zbrano gradivo, ki je dokazovalo napredek otrok, je bilo uporabljeno pri delu starši (pogovorne ure, priložnostni pogovori, večje zanimanje staršev za naše delo), kjer je zaznati dvig kakovosti v komunikaciji in interakciji.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Za dobro načrtovanje pedagoškega dela, ki sloni na razvojno-procesnem pristopu, je ključnega pomena poznavanje razvojne psihologije. Dvig našega znanja, motivacija za samoizobraževanje in uporaba strokovne literature so se v projektu pokazali kot nujno potrebni. Obisk konzulentke nam je potrdil ustreznost našega dela oziroma nas je usmeril v pravo smer ter spodbudil k novemu raziskovalnemu delu na tem področju. Zelo pomembno pa je tudi sodelovanje z družinami, ki so vključene v skupno gradnjo otrokovega listovnika, hkrati pa starši dobijo poglobljene informacije o otroku.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

S samoevalvacijo in refleksijo je vsaka strokovna delavka dobila jasen vpogled v lastne potrebe po izobraževanju, ki si ga lahko sama načrtuje in hkrati sledi svojemu profesionalnemu razvoju. Otroci so ob skupni refleksiji svojih dosežkov razvijali dobro samopodobo, zavedanje samega sebe in hkrati razvijali socialne veščine, potrebne za dobro sobivanje v skupini. Starši so pohvalili listovnike in vloženo delo. Vse večja je tudi njihova pripravljenost na sodelovanje pri izdelavi listovnika, sodelovanju v dopoldanskih aktivnostih in pogovornih urah.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V vzorec je bilo prvo leto projekta (2010/2011) vključenih pet skupin otrok v starosti od 2 do 6 let ter strokovne delavke v teh skupinah. Drugo (2011/12) in tretje leto (2012/13) sedem skupin otrok v starosti od 2 do 6 let ter strokovne delavke v teh skupinah. Vse obdobje

projekta je bila v projekt vključena tudi svetovalna delavka. Podatke smo zbirali v skupinah, vključenih v inovacijski projekt, delno tudi med starši.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali z zapisi dnevnih opažanj, anekdotskimi zapisi, pogovori z otroki, analizo video posnetkov, pogovori s starši, analizo dokumentov (izvedeni akciogrami in sociogrami v skupinah, osebni zapisi, fotografije, refleksije), strokovnimi diskusijami na srečanjih inovacijskega projekta, samorefleksijo in samoevalvacijo.

Metode obdelave podatkov

Kvalitativne tehnike:

- ugotavljanje otrokovega napredka na podlagi zapisov, video posnetkov, otrokovih izdelkov, pogovora s starši,
- strokovne diskusije med člani inovacijskega projekta,
- refleksije o delu v oddelku in inovacijskem projektu.

Kvantitativne tehnike:

- analiza sociograma skupine,
- analiza akciograma skupine.

Prikaz rezultatov

- Vsaka strokovna delavka je nadgradila obstoječe znanje na področjih razvojne psihologije, načrtovanja vzgojno-izobraževalnega dela in uporabe listovnika.
- Vsak otrok prepozna svoj listovnik in ga uporablja. Otroci so vključeni v refleksijo lastnih dosežkov.
- Izboljšala se je kakovost komunikacije med strokovnimi delavkami in starši, ki prek listovnika spremljajo otrokove trenutke in dosežke v vrtcu, ko sami niso prisotni.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Strokovne delavke smo razvile kritično odgovornost do otrok, staršev in lastnega profesionalnega razvoja. S poglobljeno refleksijo so strokovne delavke razvijale celotno profesionalno identiteto.

Otroci so z refleksijo svojih dosežkov razvijali pozitivno samopodobo. Izboljšale so se strategije opazovanja otrok, dokumentiranja napredka in sodelovanje s starši.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Raziskovalno delo v inovacijskem projektu je spodbudilo strokovne delavke k večji uporabi strokovne literature in medsebojnemu sodelovanju. Kritični prijatelj se še vedno izvaja. Projekt se je v triletnem obdobju širil v različne skupine, spodbudil nas je, da poglobljeno opazovanje postopno razširimo na celoten vrtec.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

V skupinah, kjer delajo članice inovacijskega projekta, je opazovanje sebe in otrok postalo rutina. Pridobljene izkušnje nam pomagajo pri izvajanju kakovostnega spremljanja otrokovega napredka in lastne profesionalne rasti. Zapise uporabljamo pri načrtovanju dela v skupini in s posameznim otrokom. Otrok ob refleksiji razvija identiteto, se prepozna. Listovnik spodbuja vrtec in starše k iskanju novih možnosti sodelovanja.

Možnosti uvajanja v druga področja

Ugotovitev, kako pomembna sta kakovostno opazovanje otrok in uporaba dokumentacije pri našem načrtovanju dela ter pri delu s straši, nas je spodbudila, da poglobljeno opazovanje širimo prek strokovnih aktivov v ostale skupine Vrtca Tržič. Hkrati bomo spodbudili interes strokovnih delavcev za študij strokovne literature.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Članice inovacijskega projekta smo razvile dobre strategije opazovanja otrok in beleženja. Poglobljeno smo delale tudi na področju uporabe zapisov. Naše izkušnje bomo posredovale ostalemu kolektivu in jim bomo v pomoč pri njihovem delu.

Literatura

Miškeljin, L. (2011). Dokumentiranje učnega procesa skozi ozaveščanje pomena v delu s predšolskimi otroki v Srbiji. V: Devjak, T. in Batistič Zorec, M. (ur.). Pristop Reggio Emilia – izziv za slovenske vrtce: zbornik zaključne konference – priročnik za dobro prakso. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Polak, A. (2010). Refleksija pedagoškega dela v vrtcu. V: Devjak, T. idr. (ur.). Pedagoški koncept Reggio Emilia in Kurikulum za vrtce: podobnosti in različnost. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Stritar, U., Sentočnik, S. (2006). Otrokov portfolio v vrtcu. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

**EKONOMSKA ŠOLA NOVO MESTO
ULICA TALCEV 3A
8000 NOVO MESTO**

BRANJE ZA ZNANJE

2011 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Liljana Vovk, prof. slov. j., dipl. bibliot.

Sodelavci: ravnatelj: Jože Zupančič, prof. zgod., Slavka Breznikar, prof. slov. j., dr. Špela Bregač, prof. slov. j., Mojca Grmovšek Kastelic, prof. nem. j.

Konzulent: dr. Stanka Preskar, ZRSŠ, OE Novo mesto

Povzetek:

V prispevku je predstavljen dvoletni projekt na Ekonomski šoli Novo mesto. Ukvarjali so se z načrtnim razvijanjem bralne pismenosti, in sicer eno leto z branjem potopisov, drugo leto pa z branjem strokovnih besedil v slovenskem in tujem jeziku. Glavno vodilo je bilo, da so želeli pri dijakih spodbuditi veselje do branja in željo po branju aktualnih gospodarskih člankov; vse to pa uporabiti pri debatiranju in argumentiranem dokazovanju svojih stališč in mnenj. Vsako leto so izvedli dva projektna tedna, osnova je bila prebrana knjiga ali članki. V dejavnosti so bili vključeni tudi starši, ki so lahko svoje mnenje izrazili ob evalvaciji, ravno tako je bila evalvacija izvedena med dijaki in učitelji. K načrtovanju dejavnosti so bili vedno povabljeni tudi dijaki, kar je pripomoglo k samozavestnejšim in odgovornejšim dijakom. Praksa, ki je nastala na šoli, je zbrana v zbornikih, ki so lahko dobra osnova za delo tudi na drugih srednjih šolah.

Abstract:

This paper presents a two-year project on the School of Economics Novo mesto. Teachers and students were engaged in a systematic literacy development. In the first year they were reading travelogues, and in the second year professional texts in Slovenian and foreign language. The main guideline for the teachers was to encourage the students' pleasure in reading and their desire to read current economic articles, all of which was used to debate and for argumentative demonstration of their points of view and opinions. Each year, two project weeks were organized, based on a book or articles which had been read. Parents were also included in activities and they could express their opinions in an evaluation. Evaluation was done among students and teachers, too. Students were also always invited to activities planning which resulted in more self-confident and responsible students. The practice, which arose at school, is collected in miscellanies, which can serve as a good base for work on other secondary schools.

Ključne besede: branje, medpredmetno povezovanje, debata, ekonomija

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Na šoli že nekaj let ugotavljamo, da dijaki manj in slabše berejo. To ne velja samo za branje leposlovja, ampak branje na sploh. Težave, ki izhajajo iz tega, pa nastajajo pri razumevanju prebranega, učenju in interpretiranju prebranih vsebin. Glede na to, da imajo dijaki pred seboj maturo, da morajo argumentirano in utemeljeno zagovarjati svoje mnenje pri vseh predmetih in seveda tudi pri maturi, se je pokazala potreba po načrtnem in kontinuiranem razvoju bralne pismenosti pri dijakih. Odločili smo se, da z delom začnemo v prvem letniku in nadaljujemo do tretjega. V prvem letniku, ko še nismo bili vključeni v projekt, smo dali poudarek na mladinsko leposlovje, na doživljanje in povezovanje z različnimi socialnimi delavnicami. Drugi letnik je že bil vključen v inovacijski projekt. Delali smo predvsem na poljudnoznanstvenih besedilih, osnova je bil potopis in medpredmetno povezovanje. V tretjem letniku je bil poudarek na strokovnih besedilih s področja aktualne ekonomske politike v slovenskem in angleškem jeziku. Svoje znanje, pridobljeno skozi branje in povezano z učno snovjo, so pokazali v debati, ki so jo izvedli na roditeljskem sestanku.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Grosmanove (2000, str. 7), pravi, »da bralne sposobnosti ne moremo šteti za razkošje, ki si lahko privoščijo samo izobraženi posamezniki. Prav nasprotno, ves čas se moramo zavedati, da je nujno potrebna za človekovo smiselno preživetje v svetu neomejene besedilne ponudbe, saj je hkrati tudi učinkovito orodje moči. Dobro razvita bralna sposobnost namreč ne omogoča le prostega dostopa do različnih podatkov oziroma do vsega znanja, do raznih oblik leposlovja in do sposobnosti obrambe pred manipulacijo z raznimi besedili, marveč prispeva tudi k razvoju drugih jezikovnih zmožnosti, ki omogočajo uspešnejše delo in kakovostnejše življenje«. Zagotovo so to razlogi, zaradi katerih po svetu in pri nas potekajo raziskave o bralni pismenosti, ki razkrivajo, da je v večini evropskih držav delež šibkih bralcev precej visok, kar lahko pojmuje kot slabo bralno pismenost (Poučevanje ..., 2011, str. 13).

Pečjak (2000) pravi, da je branje kompleksen proces, pri katerem so prisotni kognitivni procesi, tehnika branja in razumevanje prebranega. Tako bralci, ki vse to obvladujejo, so metakognitivni bralci. Avtorica govori tudi o pojmu strateški bralec oziroma strateško branje, ki zajema bralne spretnosti, poznavanje bralnih strategij in samoregulacijo.

Dobra bralna pismenost je osnova za razvijanje jezikovnih zmožnosti, za argumentiranje, debato, utemeljevanje, kritično razmišljanje, samozavestno nastopanje. Dobra ali slaba bralna pismenost se pokaže tudi v debati, formalni debati. »Debata je uravnoteženo strukturiran dogodek o pomembni temi, v kateri se soočita dva (lahko tudi več) nasprotujočih se strani, ki izmenično predstavljajo svoja mnenja in podajajo možnost za odločitev oziroma skušajo prepričati publiko in sodnike.« (Skr, 2007, str. 9) Debata zagotovo razvija informacijsko pismenost in kritično mišljenje. Skrt (2007) meni, da dijaki skozi debato postanejo odgovornejši za svoje znanje, potrudijo se, da snov razumejo, osvetlijo jo iz več zornih kotov, svoje znanje poglobljajo, iščejo nove informacije, razlage. Vse to jim omogoča tudi dobra bralna pismenost.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako dijake naučiti debate na podlagi prebranih strokovnih člankov?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Za izpeljavo projekta smo se odločili, ker smo vrsto let opazovali, kako dijaki nazadujejo pri branju. Učitelji slovenščine, tujih jezikov in strokovnih predmetov so ugotavljali, da imajo dijaki težave z branjem in razumevanjem strokovnih besedil. Vse to pa vodi v to, da dijaki ne znajo argumentirano nastopati, zagovarjati svojega mnenja, utemeljevati in dokazovati svojega znanja, poleg tega pa jim težave dela tudi povezovanje teoretičnega znanja z aktualnim dogajanjem.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Predpriprava na inovacijski projekt je bilo že delo v 1. letniku, ko smo si zadali za cilj, da dijaki v šolske letu preberejo poleg obveznih knjig, še dva mladinska romana v slovenščini in en roman v tujem jeziku. Delali smo predvsem na tem, da bi dijaki ob branju uživali in se o doživljanju besedila pogovarjali.

Prva faza inovacijskega projekta je potekala že na koncu prvega letnika, ko smo načrtovali dejavnosti za drugi in tretji letnik. V drugem letniku smo projekt naslovili Potovanje telesa in duha ter si postavili raziskovalno vprašanje: kako bodo dijaki pohod in prebrane ter slišane potopise izrabili za osebno rast in boljše pomnjenje učne snovi. Izvedli smo dva projektna tedna; oba sta potekala na podlagi prebrane knjige. Pomembna novost je bila, da smo v projekt vključili tudi starše. Pri prvem projektnem tednu je bil organiziran pohod, ki so se ga na povabilo udeležili tudi starši, drugi projektni teden pa je bil predstavljen na roditeljskem sestanku. Evalvacijo smo izvedli med dijaki, starši in učitelji. Nastal pa je tudi cel zbornik priprav, z urnikom dejavnosti, evalvacijo in predlogi za naslednje leto.

Ker smo se v drugem letniku naučili, da morajo biti raziskovalna vprašanja in naši cilji ožji in bolj preprosti, smo se odločili, skupaj z dijaki, da se naučijo debate. Povezali so se učitelji slovenščine, tujih jezikov in ekonomije. Najprej smo imeli učitelji seminar, na katerem smo se naučili debate. Potem so dijaki dobili natančna navodila za delo, poznali so kriterije ocenjevanja in dobili časovni okvir projekta. Novo je bilo to, da so bili tokrat veliko bolj samostojni pri delu in tudi bolj odgovorni za svoje znanje. V prvem projektnem tednu so imeli poskusno debato, v drugem pa so se z debato predstavili staršem in bili za to tudi ocenjeni.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

K uspešnemu zaključku projekta je bistveno prispeval entuziazem vključenih učiteljev, njihova želja po kvalitetnejšem znanju, predvsem znanju za življenje in to, da so znali delo nadgrajevati, reflektirati in izboljšati. Bistveno je tudi to, da so bili vključeni starši, da so se dijaki, ker so sodelovali s svojimi predlogi, čutili odgovorne za dobro izpeljavo.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Postavili smo si nekaj skupnih kazalnikov, določili pa jih je tudi vsak učitelj za svoj predmet oziroma dejavnost. Vse te kazalnike smo ob koncu pregledali in ugotavljali realizacijo. Je pa res, da cilji, ki smo jih postavili v drugem in tretjem letniku, niso merljivi s številkami, ravno tako se uspeh ne vidi takoj, ampak je dolgoročen. Zanimiva je izjava, ki jo je v evalvaciji napisala dijakinja 3. letnika, in sicer: »Na začetku sem mislila, da projekt ne bo imel smisla, a zdaj vidim, da pri teh projektih ni kratkoročnega učinka, ampak je dolgoročni.« Eden izmed dosežkov je prav gotovo tudi ta, da so dijaki argumentirano pisali evalvacijo projekta, ki je bila pri večini dolga en list.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Dijaki dveh gimnazijskih oddelkov.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali z opazovanjem in evalvacijo.

Metode obdelave podatkov

Podatke oziroma informacije, ki smo jih dobili na ta način, smo predelovali na skupnih sestankih.

Prikaz rezultatov

Rezultati:

- dijaki so postali pogostejši uporabniki knjižnice,
- znajo argumentirano zagovarjati svoje mnenje,
- znajo debatirati,
- večina dijakov prebere vsaj eno neobvezno knjigo pri različnih predmetih,
- dobro sodelovanje s starši,
- opravljena evalvacija vseh dejavnosti,
- samozavestnejši in odgovornejši dijaki.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Največji dosežek je načrtovano razvijanje bralne pismenosti pri dijakih, vključenost večine učiteljev na šoli in tudi vključenost staršev v dogajanje. Bistveno spoznanje pa je, da dijaki postanejo bolj samozavestni in odgovorni za svoje znanje, če so pri učenju aktivni in je učitelj predvsem spodbujevalec in organizator učenja. To je sicer težko izmeriti, se pa čuti in vidi pri vsakdanjem delu.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Najdragocenejša posledica projekta je vključenost staršev, ki so z zadovoljstvom spremljali napredek svojih otrok.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost je izdelan celosten načrt razvoja bralne pismenosti pri dijakih od prvega do četrtega letnika. Gotovo je novost tudi sodelovanje večine učiteljev ter medpredmetno povezovanje in timsko poučevanje pri razvoju bralne pismenosti in to, da so bili pri prikazu končnih rezultatov vedno prisotni tudi starši.

Možnosti uvajanja v druga področja

Ena možnost je, da se za debato lahko odloči katerokoli predmetno področje (npr. zgodovina, geografija, podjetništvo ...), kajti narejena so navodila za pripravo, kriteriji ocenjevanja, pravila za izvedbo debate.

Druga možnost pa je, da s takim načinom dela lahko razvijamo kakšno drugo kompetenco.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Močni smo v tem, da imamo načrtovano kontinuirano razvijanje bralne pismenosti skozi vsa štiri leta srednješolskega izobraževanja. Prepoznali smo potrebe dijakov in pomanjkljivosti, vse to nadgrajujemo in razvijamo. Določili smo temelj razvoja v vsakem letniku, na to pa pripenjamo različne aktualne vsebine. Naša moč se kaže tudi v tem, da je v ta projekt vključena večina učiteljev, tako pri splošnih kot strokovnih predmetih. Drugim lahko ponudimo naše izkušnje, ogrodje načrtovanja in razvoja, pomoč pri načrtovanju, naše zbornike, ki so nastali v posameznem letniku.

Literatura

Ivšek, M. 2000. Uvod. V Bralna sposobnost ima neomejene možnosti razvoja: zbornik Bralnega društva Slovenije, Postojna, november 1999. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 7-10. ISBN 961-234-251-2

Debata za enake možnosti: izobraževalni priročnik. 2007. Ljubljana: Za in proti, zavod za kulturo dialoga. ISBN978-961-92128-1-3

Poučevanje branja v Evropi: okoliščine, politika in praksa. 2011. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. ISBN 978-961-6101-63-9

VRTEC NAJDIHOJCA
GORAZDOVA 6
1000 LJUBLJANA

SOBIVANJE Z GOZDOM

2011 - 2013

Vodja inovacijskega projekta: Alenka Krajnc, vzgojiteljica pred. otrok, uni. dipl.sod.del.

Sodelavci: Bianca Količ, vzgojiteljica; Anastassia Felini, pom. vzgojiteljice; Ana Fajdiga, pom. vzgojiteljice; Andreja Škvarč, vzgojiteljica; Aleksandra Pogačar, vzgojiteljica; Alma Šušteršič, vzgojiteljica; Beti Mesič, pom. vzgojiteljice; Primož Krajnc, pom. vzgojitelj; Mojca Gabrovšek, vzgojiteljica; Tjaša Grozde, vzgojiteljica

Konzulent: dr. Natalija Komljanec, ZRSS, Ljubljana; Jaka Šubic, dipl. ing. gozdarstva

Povzetek:

Sodobni človek se utrujen vrača nazaj v okrilje gozdov.. Vse bolj spoštuje te oaze miru, razmišlja o okoljski kulturi in sonaravnem bivanju z njimi. Gozd kot največji kopenski ekosistem ponuja veliko možnosti za učenje; predvsem je lahko dragocen prostor za učenje otrokom v vrtcih in šolah. Učenja o tovrstni vzgoji imenujemo gozdna pedagogika.

Inovacijski projekt Sobivanje z gozdom je potekal v vrtcu Najdihojca od leta 2011 do 2013. Želeli smo raziskati procese v gozdnem učnem okolju in predvsem izboljšati in povečati kulturo bivanja na prostem. Pobudnice projekta smo bile štiri strokovne delavke dveh vrtčevskih skupin. V naslednjem letu se nam priključi še 12 oddelkov otrok, starih od 2- 6 let. Vsi oddelki samostojno raziskujejo gozd in si zastavijo svoje cilje in projekte. Skupne ugotovitve so identifikacija pomembnih spoznanj z vidika gozdne pedagogike, tako z vidika vsebin kot z vidika pedagoške teorije in prakse. Izredno pozitivne ugotovitve v projektu so povod, da se projekt Sobivanje z gozdom v prihodnje leto umesti med prednostne naloge vrtca.

Abstract:

The exhausted modern human is returning back to the forest's patronage. He respects the oasis of peace more and more therefore thinks about protecting the environment and about living in coexistence with it. Forest as the biggest inland ecosystem offers lots of options for learning: it especially presents a valuable learning environment for children in kindergartens and schools. That kind of education is called forest pedagogic.

From 2011 to 2013, the innovation project Coexistence with the forest was running in the kindergarten Najdihojca. We wanted to investigate learning processes in the forest environment, but most of all our purpose was to enlarge and improve the culture of outdoor living. Initiators of the project were four expert workers from two kindergarten groups including myself. Next year, twelve other kindergarten groups will join us, children aged 2 to 6. All the sections investigate the forest individually and then try to establish their own goals and projects. Their conclusions present the identification of significant knowledge from the field of forest pedagogic in the sense of pedagogic theory and practice. Positive findings of the project indicate that next year Coexistence with the forest should be treated as one of the kindergarten's preferential tasks.

Ključne besede: gozd, odprto učno okolje, gozdna pedagogika

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Vrtec Najdihojca se nahaja v zelo urbanem okolju v Ljubljani, kjer je možnosti za oblike učenja v naravi relativno malo; travnik je še možno najti v bližini, v gozd pa se odpravijo le najpogumnejše in najstarejše skupine otrok. Velik del skupin obiskuje igrišča- vrtčevska ali igrišča javnega značaja v bližini. Dve skupini otrok vrtca Najdihojca, starih od 3-6 let, sta s selitvijo v nove prostore na dislocirani lokaciji v stanovanjski blok, ostali brez igrišča. Intenzivno smo iskali nove možnosti za bivanje na prostem in pomladi 2011 odkrili jaso v Šentviškem gozdu, ki nas je povsem očarala. Odločili smo se raziskati možnosti za učenje in bivanje v gozdu in preko lastne izkušnje spoznati gozdno pedagogiko. Hkrati smo se želeli povezati z drugimi skupinami, ki obiskujejo gozd in k večjemu obiskovanju gozda spodbuditi tudi druge kolegice.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Živimo v času, ki je vse bolj storilnostno in stresno naravnano. Tudi otroci niso izvzeti. Predvsem za otroke, ki živijo v mestu, je zelo pomembno obiskovanje odprtih okolij. V vrtcih in šolah se uveljavlja vse več učnih in vzgojnih vsebin, ki se dogajajo v gozdu, na polju, travniku.

Termin gozdna pedagogika uporabljajo gozdarji v Skandinavskih deželah, Nemčiji, Švici in Avstriji z namenom promocije gozdarstva med širšo javnostjo. Široko definicija bi se glasila, da gre za učenje o gozdu z namenom izboljšati odnose med človekom in gozdom. V Sloveniji gozdna pedagogika formalno še ni uveljavljena veda, vendar pa so se v letu 2010 začeli oblikovati prvi zametki Mreže gozdnih vrtcev in šol. Inštitut za gozdno pedagogiko že nekaj let poskuša vpeljati gozdno pedagogiko v vzgojno-izobraževalni sistem. Tako so v letih 2010-2013 izvedli projekte »Povabilo v gozd«, »Odprto učno okolje« in »Srce narave nas povezuje«.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

»Kaj nam gozd šepeta?«

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Iskanje novih možnosti za bivanje na prostem in želja po spoznavanju gozdne pedagogike.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Projekt smo začeli v dveh skupinah vrtca Najdihojca, v Aeternia 1 in Aeternia 2. Pobudnice projekta smo bile štiri strokovne delavke. V obeh skupinah je 19 otrok, starih od 3-6 let. V jeseni leta 2011 smo pričeli redno obiskovati gozdno jaso v Šentviškem gozdu; navadno smo odhajali vsak petek, včasih pa tudi v ponedeljek. Odpravili smo se z avtobusom (LPP), saj je gozd od vrtca oddaljen dobre tri kilometre.

Prva močna izkušnja in spoznanje v prvem akcijskem krogu je bilo, da so otroci v gozdu ves čas **aktivni**. V začetku smo jih ob prihodu na jaso skušale nagovoriti, jih zbrati skupaj (da bi skupaj raziskovali, postavili dogovore, vprašanja), a smo se v nekem trenutku ustavile in

»pogledale okoli sebe«. **Vsi otroci so bili popolnoma zaposleni, budni, aktivno so opazovali gozd, se razpršili, tekali, nabirali, se dotikali tal, dreves...: spoznale smo, da vloga vzgojitelja dobi v gozdu povsem drugo dimenzijo. Ta ni več v centru dogajanja. Postaneš eden izmed njih, raziskovalec, občudovalec...Pripravljene vzgojne vsebine in načrtovane dejavnosti niso glavno vodilo in pravilo, pomembneje je, da si fleksibilen, iznajdljiv in slediš otrokovim idejam, impulzom.**

Spoznanje prvega akcijskega kroga smo strnile v ugotovitev:

- **v gozdu se osredotočimo na tukaj in zdaj.**

Tudi v zimskem času smo obiskali gozd, čeprav le nekajkrat. Cilj projekta nam je bil prisluhniti gozdu in se igrati v njem in z njim. V drugem akcijskem krogu smo se osredotočile na sam proces, ki se dogaja v gozdu. Katere so še pomembne spremembe, ki smo jih zaznale ob obiskih gozda:

- **gozd nam vedno pove nekaj novega. Je odprt prostor, ki se spreminja.** Vsak obisk je prinesel kaj novega – otroci so našli najboljšo palico, našli novo pot, skrivališče, se odpravili po najbolj strmem bregu na vrh jase. Videli smo, da se je naše drevo obleklo v rjave liste, da mu ob deblu rastejo gobe, nabirali smo kostanj, želod, itd...
- **v gozdu se počutim varno.** Nezaupanje in napetost glede varnosti otrok se je v gozdu počasi sprostila; otroci so sami vzdrževali razdaljo vidnega polja z nami; kasneje so že tudi odhajali malce dlje v gozd, a so vedno prišli povedat. Tudi otroci, ki so se nas navadno najbolj »držali« so se v gozdu oddaljili.

Ko prisluhnemo gozdu, se sprostimo, **prisluhnemo sebi in svojim občutkom – se povežemo sami s sabo. Mir in zavest o svojem notranjem glasu prineseš nazaj v urbano okolje.**

Na zaključnem vzgojiteljskem zboru junija 2012 sem predstavila naš projekt vsem kolegicam in jih povabila k sodelovanju. Vodstvo vrtca je bilo projektu naklonjeno in v skupnem dogovoru smo inovacijski projekt v šolskem letu 2012/13 umestili v prednostne projekte vrtca Najdihojca. Vključilo se je še 12 oddelkov. Prvo srečanje strokovnih delavcev v projektu je bilo 8.10.2012 v Šentviškem gozdu z g. Jakom Šubicem, ing. gozdarstva.

V nadaljevanju projekta vsaka skupina samostojno raziskuje gozd. Informacije o poteku, zanimivostih smo si izmenjevale na aktivih, preko spletne pošte in preko skupnega sodelovanja – mreženja. Ker je naš vrtec velik in deluje na treh različnih lokacijah, so skupine obiskovale različne dele gozda – nekateri so hodili v Mostec, na Šišenski hrib, Tivoli z okolico, gozd v okolici Podutika...

Aktivnosti na nivoju skupine/oddelka so bile zelo raznolike in skupne le njihovem oddelku.

Naj naštejemo le najzanimivejše:

- raziskovanje gozdnih tal, mahu, iskanje žuželk, ki živijo v gozdnih tleh
- pripravljanje kurišča, kurjenje ognja in peka jabolk v gozdu
- taborniški dan (popoldanska delavnica za otroke in starše z različnimi nalogami – opazovanje živali skozi povečevalno steklo, orientacijski pohod v okolico, skrivne risbe, lov na lisico, ognji iz bobi palčk, veliki pikado, veliki spomin, stražni stolp...),
- otroci zgradijo bivak iz vej,
- obisk gozdne poti »Čez sedem mostičkov«,
- praznovanje v gozdu,
- bližnje spoznavanje žabe,
- razstava drevesnih vrst,
- spoznavanje gozda pozimi,
- opazovanje veveric, ptic,
- »od kod pride potok« - hoja po potoku navzgor,
- delavnica za otroke in starše: izdelamo palčkov dom,

- ogled slikanic v gozdu,
- pravljica v gozdu,

Na pobudo Instituta za gozdni pedagogiko se 7 strokovnih delavk prijavi na seminar Gozdne pedagogike (tri izvedbe, od nov. 2012 do avg. 2013). V dogovoru z ravnateljico mag. Liano Cerar se vrtec z letom 2013 vključi v Mrežo gozdnih vrtcev in šol. Spoznanja in ugotovitve vseh skupin smo strnile v nekaj skupnih:

- **Gozd in narava pozitivno vplivata na otroka:** se prosto **gibljejo**, razvijajo **sodelovalno in domišljjsko igro**, in pri tem **uporabljajo vsa čutila**,
- **Otroci se obiskov gozda zelo razveselijo in v njem uživajo**
- **Otroci pridobivajo znanje preko svojega raziskovanja** otroci so aktivni samostojno ali skupaj z drugimi oz. s pomočjo odraslih; izostri se jim opazovanje)
- **Otrok v gozdu pridobiva občutek samostojnosti in samozavesti** (občutek varnosti, da zmore sam, premagovanje strahu pred neznanim, otrok sam določa kako velik bo naslednji korak v neznanu).

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ključni dejavnik uspešnosti projekta je kontinuiranost hoje v gozd. Premagati udobje vrtčevskega igrišča in se odpraviti v kilometer, dva ali tri oddaljen gozd je včasih izziv. Skupine so samostojno načrtovale kolikokrat in kdaj bodo obiskale gozd. Zastavile so si svoje cilje in jim sledile, kar je razvidno iz raznolikosti aktivnosti in projektov, ki so se dogajale na nivoju skupin. Izkazalo se je tudi, da pedagoški praktiki različno razmišljamo o gozdni pedagogiki. Nekaterim (predvsem tistim, ki se niso vključili v projekt) se zdijo procesi v gozdu (ki smo jih drugi tako senzibilno razbirali) sami po sebi umevni, češ, kaj pa je to novega (»odkrivanje tople vode«), vendar smo pri predstavitvi rezultatov projekta v zaključnem delu zelo lepo dokazali, da je pomembno zavestno opazovati procese v gozdu.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Uspešnost projekta se kaže v številčnosti skupin, ki so delale v projektu, v pozitivnih refleksijah vseh udeleženi – otrok in strokovnih delavcev. Pomemben kazalec uspešnosti je aktivna vloga otrok v gozdu – otrok se ustvarjalno igra, raziskuje, razvija domišljjsko in sodelovalno igro. Po prihodih iz gozda nazaj v vrtec se je še naslednji dan čutil mir v igralnicah.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V prvem letu sodeluje 38 otrok (dve skupini), starih od 3-6 let; v drugem letu projekta pa sodeluje 14 skupin otrok, starih od 2-6 let- okoli 260 otrok in 28 strokovnih delavk vrtca.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Projekt smo peljali po zakonitostih akcijskega raziskovanja. Največ smo opazovali, izpeljali intervjuje z otroki (individualno in skupinska evalvacija), refleksija, samoevalvacija, fotografije, portfolio otroka.

Metode obdelave podatkov

Kvalitativna analiza

Prikaz rezultatov

Rezultate projekta smo predstavili na zaključnem vzgojiteljskem zboru 6.6.2013

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitve dosežkov in interpretacija spoznanj

Inovacijski projekt Sobivanje z gozdom zaživi v 14 oddelka vrtca Najdihojca; vsi oddelki obiskujejo gozd in raziskujejo procese v njem

Metodološka uveljavitev projekta v prakso vrtca Najdihojca (predstavitve pomembnih rezultatov projekta kolektivu in umestitev projekta Sobivanje v gozdu še naprej v prioriteten naloge vrtca ne več kot inovacija, ampak nadaljevanje dobre prakse, v dogovoru z ravnateljico mag. Liano Cerar se vrtec z letom 2013 vključi v Mrežo gozdnih vrtcev in šol)

Vsebinsko projekt identificira pomembna spoznanja gozdne pedagogike (glej faze izpeljave projekta); pomembne spoznanje je tudi, da je potrebno ozaveščati pedagoško delo v gozdu in predvsem obiskovati gozd. Obiskovanje gozda doprinese k kvalitetnejšemu in bolj zdravemu življenju.

Doživljanja otrok ob obiskih gozda zelo lepo opiše interni zapis kolegice Mojce Gabrovšek: »Obiskovanje gozda, spoznavanje gozda in vsega kar je v gozdu je otroke odprlo na vseh ravneh: otroci se neverjetno sprostijo, uporabijo vsa svoja čutila, postanejo brezmejni in pozabijo na označeno pot, pa vendar so pozorni kam stopijo; opazijo in opazujejo najmanjše stvari, ki so na gozdnih tleh, se drug drugega opogumljajo, stopijo v svet neverjetne domišljije (v potočku vidijo zlate ribice, vidijo ogromno debelo kačo in kako zelo je težka) in preprosto pozabijo na čas, si ga vzamejo in raziskujejo na določenem mestu sami zase ali skupaj. Gozd jih kar potegne vase z vso svojo raznolikostjo. Všeč jim je, da jim dovolimo, da sami raziskujejo gozd in da se lahko oddaljijo od nas in dobijo občutek, da sami zmorejo.«

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Širjenje dobre prakse. Obiskovanje gozda otroke in pedagoške delavce sprosti; mir, sproščenost, kreativnost iz gozda prinašamo nazaj v urbano okolje, v vsakdanje življenje.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Vrtec Najdihojca se aktivno vključi v raziskovanje procesov v gozdnem učnem okolju.

Možnosti uvajanja v druga področja

Obiskovanje gozda je interdisciplinarno, povežemo ga lahko z vsemi kurikularnimi področji.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Največ lahko ponudimo z dobrim zgledom.

Literatura

Šubic, J., Škratove pripovedke-pogovor med človekom in gozdom, Vaše: Samozal., 2007
ISBN 978-961-245-303-9

<http://www.srce-me-povezuje.si/gozdnapedagogika/index.php?lng=sl&t=o-nas&id=4476>

http://www.digitalna-knjiznica.bf.uni-lj.si/dn_divjak_zalokar_luka.pdf